

Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury
w Poznaniu

PORADNIK
BIBLIOGRAFICZNO-METODYCZNY

Kwartalnik

Poznań 2012

Przewodniczący Zespołu Redakcyjnego

Iwona Smarsz

Redaguje zespół:

Urszula Bzdawka

Beata Nowak

Andrzej Dudziak

ISSN 0238-9142

Materiał szkoleniowy

Powielono w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu

A-5 350 egz.

SPIS TREŚCI

	str.
I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ (Oprac. Andrzej Dudziak).....	5
II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE	
Tomasz Umerle – Postać Everymana i jej rola w literaturze	17
Urszula Cimoch – Seniorzy – ich aktywność i więź z młodym pokole- niem	29
Andrzej Dudziak – Generał Stanisław Sosabowski i jego żołnierze	42
Bibliografie osobowe: Janusz Korczak	48
Józef Ignacy Kraszewski	54
III. MATERIAŁY METODYCZNE	
Marcin Radomski – „A myśmy szli i szli... Sybiracy” – konkurs	60
IV. MATERIAŁY REGIONALNE	
A. Przegląd nowości regionalnych	66
B. Imprezy kulturalne w bibliotekach publicznych woj. wielkopolskiego	75
C. Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury na łamach prasy	108
V. KRONIKA.....	113

I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ

Wrzesień 2012 Miesiącem generała Stanisława Sosabowskiego

Poniższy kalendarz, to wybrane daty rocznic, obchodów i wydarzeń na III kwartał 2012 roku. Szerszy zestaw dat na III kwartał znajduje się w „Poradnikach Bibliograficzno-Metodycznych” z lat ubiegłych.

L i p i e c

- (215) VII 1797 – Powstanie „Mazurka Dąbrowskiego” („Pieśń Legionów Polskich we Włoszech”) w Reggio Emilio we Włoszech (słowa – Józef Wybicki; muzyka – Michał Kleofas Ogiński. Pierwsze wykonanie – ok.15/16 lipca. Od 1926 roku hymn Polski
- (65) VII 1947 – W Rzymie ukazał się pierwszy numer emigracyjnego miesięcznika „Kultura”, redagowany przez Jerzego Giedroycia, Józefa Czapskiego i Gustawa Herlinga-Grudzińskiego
- 1 VII – Dzień Spółdzielczości uchwalony przez Sejm RP w 1995 roku
- 1 VII – Światowy Dzień Architektury
- (70) 1 VII 1942 – Zm. Bolesław Wieniawa-Długoszowski, generał, lekarz, poeta i tłumacz, adiutant Józefa Piłsudskiego, zm. śmiercią samobójczą w Nowym Jorku (ur. 22 VII 1881)
- (45) 1 VII 1967 – Utworzenie EWG (późniejsza Unia Europejska) w wyniku połączenia Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali oraz EURATOM-u
- (135) 2 VII 1877 – Ur. Hermann Hesse, pisarz niemiecki, laureat Nagrody Nobla w 1946 roku (zm. 9 VIII 1962)
- (65) 2 VII 1947 – Powołanie Rady Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa

- (65) 3 VII 1947 – Sejm uchwalił ustawę o odbudowie Warszawy ze zniszczeń wojennych
- (205) 4 VII 1807 – Ur. Giuseppe Garibaldi, rewolucjonista, dowódca, bojownik o wyzwolenie i zjednoczenie Włoch (zm. 2 VI 1882)
- (120) 4 VII 1892 – Ur. Julian Krzyżanowski, profesor, historyk literatury (zm. 19 V 1976)
- (70) 4 VII 1942 – Ur. Stefan Meller, polski dyplomata, historyk, publicysta, profesor nauk humanistycznych, minister spraw zagranicznych (zm. 4 II 2008)
- (25) 4 VII 1987 – Zm. Józef Burszta, polski etnograf i socjolog, prof. UAM w Poznaniu (ur. 17 IV 1914)
- 5 VII – Dzień Słowiańskich Apostołów, Cyryla i Metodego
- (85) 5 VII 1927 – Koronacja obrazu Matki Boskiej Ostrobramskiej w Wilnie
- 6 VII – Międzynarodowy Dzień Spółdzielczości obchodzony od 1922 r. z inicjatywy Międzynarodowego Związku Spółdzielczego
- 6 VII – Dzień Radcy Prawnego ustanowiony przez Krajową Radę Radców Prawnych w październiku 2010 roku
- (175) 6 VII 1837 – Ur. Władysław Żeleński, kompozytor, pianista, pedagog i krytyk muzyczny (zm. 23 I 1921)
- (135) 6 VII 1877 – Ur. Włodzimierz Perzyński, prozaik, komediopisarz i poeta młodopolski (zm. 21 X 1930)
- (80) 6 VII 1932 – Zm. Józef Weysenhoff, powieściopisarz i noweliści polski, poeta i krytyk (ur. 8 IV 1860)
- (50) 6 VII 1962 – Zm. Wiliam Faulkner, pisarz amerykański, laureat Nagrody Nobla w 1949 roku (ur. 25 IX 1897)
- (530) 7 VII 1482 – Ur. Andrzej Krzycki, arcybiskup gnieźnieński, humanista, poeta (zm. 10 V 1537)

- (205) 7 VII 1807 – Utworzenie Księstwa Warszawskiego na mocy traktatu pokojowego podpisanego w Tylży przez Napoleona Bonaparte i Aleksandra I
- (55) 7 VII 1957 – W Pugwash (Nowa Szkocja) odbyła się konferencja uczonych na temat pokoju i rozbrojenia międzynarodowego; początek ruchu znanego jako Konferencja Pugwash ds. Nauki i Problemów Światowych
- (80) 8 VII 1932 – Zm. Aleksander Grin (właśc. nazw. Aleksander Griniewski), pisarz rosyjski (ur. 23 VIII 1880)
- (5) 9 VII 2007 – Inauguracja działalności Rady Partnerstwa dla Pokoju (EAPC) – nowej instytucji utworzonej w celu zacieśnienia współpracy w zakresie bezpieczeństwa w Europie
- 11 VII – Światowy Dzień Ludności ogłoszony w 1987 r. przez ONZ jako dzień narodzin pięciomiliardowego mieszkańca Ziemi
- (75) 11 VII 1937 – Zm. George Gershwin, pianista i kompozytor amerykański (ur. 26 VIII 1898)
- (120) 12 VII 1892 – Ur. Bruno Schulz, pisarz i grafik (zm. 19 XI 1942)
- (45) 14 VII 1967 – W Sztokholmie podpisano międzynarodową konwencję o ochronie własności intelektualnej (weszła w życie 2.04.1970 r.)
- (215) 15 VII 1797 – Pierwsze wykonanie „Pieśni Legionów Polskich we Włoszech” (Józef Wybicki – słowa; Michał Kleofas Ogiński – muzyka), od 1926 r. hymn Polski
- (140) 16 VII 1872 – Ur. Roald Amundsen, norweski badacz polarny, zdobywca bieguna południowego (zm. 18 VI 1928)
- (85) 16 VII 1927 – Ur. Tadeusz Łomnicki, aktor, jego imię nosi Teatr Nowy w Poznaniu (zm. 22 II 1992)
- (195) 18 VII 1817 – Zm. Jane Austen, powieściopisarka angielska (ur. 16 XII 1775)

- (215) 20 VII 1797 – Ur. Paweł Edmund Strzelecki, podróżnik, geograf, geolog, odkrywca, badacz Australii (zm. 6 X 1873)
- (105) 21 VII 1907 – Ur. Kazimierz Moczarski, prozaik i publicysta, żołnierz AK (zm. 27 IX 1975)
- (60) 22 VII 1952 – Ogłoszenie Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej
- (255) 23 VII 1757 – Zm. Domenico Giuseppe Scarlatti, kompozytor włoski okresu baroku (ur. 26 X 1685)
- (170) 23 VII 1842 – Ur. Henryk Jordan, lekarz, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, pionier wychowania fizycznego w Polsce, założyciel pierwszego w Polsce publicznego ogrodu gier i zabaw ruchowych dla dzieci i młodzieży (zm. 16 V 1907)
- (55) 23 VII 1957 – Zm. Giuseppe Tomasi di Lampedusa, włoski powieściopisarz (ur. 23 XII 1886)
- 24 VII – Święto Policji
- (210) 24 VII 1802 – Ur. Alexandre (ojciec) Dumas, powieściopisarz i dramaturg (zm. 5 XII 1870)
- (15) 24 VII 1997 – Sklonowanie przez brytyjskich naukowców owcy „Dolly”
- (415) 27 VII 1597 – Zm. Jakub Wujek, ksiądz, jezuita, teolog, tłumacz Biblii, związany z Wielkopolską (ur. 1541 – dokładna data nieznana)
- (85) 27 VII 1927 – Ur. Alojzy Sroga, prozaik, dziennikarz (zm. 12 IV 1980)
- (200) 28 VII 1812 – Ur. Józef Ignacy Kraszewski, powieściopisarz, poeta (zm. 19 III 1887)
- (70) 29 VII 1942 – Zm. Wojciech Kossak, malarz polski (ur. 31 XII 1856)
- (45) 29 VII 1967 – Zm. Aleksander Wat (właśc. nazw. Aleksander Chwat), poeta, prozaik i tłumacz (ur. 1 V 1900)

- (5) 30 VII 2007 – Zm. Michelangelo Antonioni, włoski reżyser filmowy i scenarzysta, laureat wielu nagród (ur. 29 IX 1912)
- (5) 30 VII 2007 – Zm. Ingmar Bergman (właśc. nazw. Ernst Ingmar Bergman), szwedzki reżyser filmowy i teatralny, laureat wielu nagród (ur. 14 VII 1918)

S i e r p i e ń

- (50) 1 VIII 1962 – Zm. Leon Kruczkowski, prozaik, publicysta, dramaturg (ur. 28 VI 1900)
- (25) 1 VIII 1987 – Zm. Pola Negri (właśc. nazw. Barbara Apolonia Chałupiec), aktorka amerykańska polskiego pochodzenia (ur. 3 I 1897)
- 2 VIII – Dzień Pamięci o Zagładzie Romów w rocznicę likwidacji przez Niemców tzw. obozu rodzinnego dla Cyganów w Birkenau (w nocy z 2/3 sierpnia 1944 roku wymordowano prawie 3 tys. osób – dzieci, kobiet i mężczyzn)
- (160) 2 VIII 1852 – Zm. Jakub Krotowski-Krauthofer, prawnik, działacz polityczny, założyciel Rzeczypospolitej Mosińskiej w maju 1848 roku (ur. 28 VII 1806)
- (115) 2 VIII 1897 – Zm. Adam Asnyk, poeta, dramaturg (ur. 11 IX 1838)
- (90) 2 VIII 1922 – Zm. Alexander Graham Bell, fizyk i wynalazca amerykański szkockiego pochodzenia, wynalazca telefonu (ur. 3 III 1847)
- (210) 3 VIII 1802 – Ur. Ignacy Domeyko (właśc. nazw. Ignacy Domejko), geolog, etnograf (zm. 23 I 1889)
- (240) 5 VIII 1772 – Pierwszy rozbiór Polski
- (50) 5 VIII 1962 – Zm. Marilyn Monroe (właśc. nazw. Norma Jeane Mortenson), aktorka amerykańska, legenda kina (ur. 1 VI 1926)

- (70) 6 VIII 1942 – Zm. Janusz Korczak (właśc. nazw. Henryk Goldszmit), pedagog i pisarz (ur. 22 VII 1878)
- (265) 8 VIII 1747 – Otwarcie dla publiczności Biblioteki Braci Załuskich w Warszawie
- (125) 8 VIII 1887 – Ur. Adam Wodziczko, botanik, profesor UP, związany z Wielkopolską (zm. 1 VIII 1948)
- (70) 9 VIII 1942 – Zm. Edyta Stein (siostra Teresa Benedykta od Krzyża), karmelitanka, filozof i teolog, kanonizowana w 1998 roku, od 1999 w gronie patronów Europy (ur. 12 X 1891)
- (50) 9 VIII 1962 – Zm. Hermann Hesse, pisarz niemiecki, laureat Nagrody Nobla w 1946 roku (ur. 2 VII 1877)
- (120) 11 VIII 1892 – Ur. Władysław Anders, generał, dowódca Armii Polskiej zorganizowanej na terenie Związku Radzieckiego, dowódca 2 Korpusu Polskiego walczącego pod Monte Casino (zm. 12 V 1970)
- (185) 12 VIII 1827 – Zm. William Blake, angielski poeta, pisarz, rytownik, malarz, drukarz i mistyk (ur. 28 XI 1757)
- (110) 13 VIII 1902 – Ur. Waldemar Babincz, prozaik, publicysta (zm. 22 IV 1969)
- (85) 13 VIII 1927 – Zm. James Oliver Curwood, pisarz amerykański (ur. 12 VI 1878)
- (30) 13 VIII 1982 – Zm. Adam Ważyk, poeta, prozaik i eseista (ur. 17 XI 1905)
- (145) 14 VIII 1867 – Ur. John Galsworthy, pisarz angielski, laureat Nagrody Nobla w 1932 r. (zm. 31 I 1933)
- (145) 14 VIII 1867 – Ur. Artur Oppman (pseud. Or-Ot), poeta (zm. 4 XI 1931)
- 15 VIII – Święto Wojska Polskiego w rocznicę zwycięstwa nad Rosją Sowiecką w 1920 roku
- (35) 16 VIII 1977 – Zm. Elvis Aaron Presley, piosenkarz amerykański, prekursor rock and rolla (ur. 8 I 1935)

- (165) 18 VIII 1847 – Zm. Samuel Bogumił Linde, autor słowników, pedagog (ur. 24 IV 1771)
- (110) 18 VIII 1902 – Ur. Stefan Flukowski, pisarz (zm. 8 V 1972)
- (90) 18 VIII 1922 – Ur. Alain Robbe-Grillet, francuski pisarz i filmowiec, członek Akademii Francuskiej, przedstawiciel „nouveau roman” (zm. 18 II 2008)
- (75) 18 VIII 1937 – Ur. Edward Stachura, poeta, pisarz, pieśniarz, bard (zm. 24 VII 1979)
- (40) 18 VIII 1972 – Zm. Antoni Cwojdzkiński, komediopisarz, fizyk z wykształcenia (ur. 9 X 1896)
- (350) 19 VIII 1662 – Zm. Blaise Pascal, filozof i matematyk francuski (ur. 19 VI 1623)
- (10) 19 VIII 2002 – Zm. Marek Kotański, psycholog, terapeuta, społecznik, twórca Monaru i Markotu (ur. 11 III 1942)
- (5) 19 VIII 2007 – Zm. Mira Zientarowa (właśc. nazw. Mira Michałowska), pisarka, dziennikarka, tłumaczka, autorka scenariuszy filmowych (ur. 23 XI 1914)
- (165) 20 VIII 1847 – Ur. Bolesław Prus (właśc. nazw. Aleksander Głowacki), prozaik okresu pozytywizmu (zm. 19 V 1912)
- (115) 20 VIII 1897 – Ur. Tarjei Vesaas, pisarz norweski (zm. 15 III 1970)
- (80) 20 VIII 1932 – Ur. Wasilij Pawłowicz Aksionow, pisarz rosyjski (zm. 6 VII 2009)
- (150) 22 VIII 1862 – Ur. Claude Debussy, kompozytor francuski, przedstawiciel impresjonizmu w muzyce (zm. 25 III 1918)
- 23 VIII – Europejski Dzień Pamięci Ofiar Stalinizmu i Nazizmu ogłoszony przez Parlament Europejski w 2008 roku
- (205) 25 VIII 1807 – Zm. Franciszek Dionizy Kniaźnin, poeta i dramaturg (ur. 4 X 1750)

- (145) 25 VIII 1867 – Zm. Michael Faraday, fizyk i chemik angielski, odkrywca (ur. 22 IX 1791)
- (5) 25 VIII 2007 – Zm. Conrad Drzewiecki, tancerz, choreograf, założyciel polskiego teatru tańca (ur. 23 VIII 1926)
- (90) 27 VIII 1922 – Założenie Związku Polaków w Niemczech
- (410) 29 VIII 1602 – Zm. Sebastian Fabian Klonowic, poeta, pisarz mieszczański (ur. ok. 1545)
- (150) 29 VIII 1862 – Ur. Maurice Maeterlinck, pisarz belgijski, laureat Nagrody Nobla w 1911 roku (zm. 6 V 1949)
- (110) 30 VIII 1902 – Ur. Józef Maria Innocenty Bocheński, filozof, logik, teolog, krytyk marksizmu, sowietolog, zakonnik – dominikanin (zm. 8 II 1995)
- 31 VIII – Święto Wolności i Solidarności ustanowione przez Sejm RP
- (145) 31 VIII 1867 – Zm. Charles Baudelaire, poeta francuski (ur. 9 IV 1821)
- (15) 31 VIII 1997 – Zm. Diana Frances Spencer, księżna Walii, działaczka społeczna (ur. 1 VII 1961)

W r z e s i e ń

- 1 IX – Międzynarodowy Dzień Pokoju obchodzony w rocznicę wybuchu II wojny światowej
- (125) 1 IX 1887 – Ur. Blaise Cendrars (właśc. nazw. Frederic Louis Sauser-Hall), poeta i powieściopisarz francuskojęzyczny (zm. 21 I 1961)
- (75) 2 IX 1937 – Zm. Pierre de Coubertin, francuski filozof, historyk, socjolog, współorganizator nowożytnych igrzysk olimpijskich (ur. 1 I 1863)
- (105) 4 IX 1907 – Zm. Edward Grieg, kompozytor i pianista norweski (ur. 15 VI 1843)

- (155) 5 IX 1857 – Ur. Konstanty Ciołkowski, rosyjski uczyony i wynalazca, twórca naukowych podstaw lotu rakiet (zm. 19 IX 1935)
- (15) 5 IX 1997 – Zm. Matka Teresa z Kalkuty (właśc. nazw. Agnes Gonxha Bojaxhiu), katolicka siostra zakonna, prowadziła działalność charytatywną w Indiach, z pochodzenia Albanka, od 2003 roku błogosławiona (ur. 27 VIII 1910)
- (5) 6 IX 2007 – Zm. Luciano Pavarotti, włoski śpiewak operowy (tenor liryczny), uważany za jednego z najwybitniejszych śpiewaków XX wieku (ur. 12 X 1935)
- (105) 9 IX 1907 – Ur. Edward Szymański, poeta i satyryk (zm. 15 XII 1943)
- (210) 11 IX 1802 – Zm. Aleksandr Radiszczew, pisarz i filozof rosyjski (ur. 31 VIII 1749)
- (150) 11 IX 1862 – Ur. Bolesław Krysiwicz, lekarz, działacz polityczny związany z Wielkopolską (zm. 13 XI 1932)
- 12 IX – Światowy Dzień Zdrowia Jamy Ustnej ustanowiony przez Światową Organizację Dentystyczną (FDI)
- (115) 12 IX 1897 – Ur. Iréne Joliot-Curie, francuska laureatka (wraz z mężem) Nagrody Nobla w dziedzinie chemii w 1935 r. (zm. 17 III 1956)
- (420) 13 IX 1592 – Zm. Michel de Montaigne, pisarz moralista francuski (ur. 28 II 1533)
- (155) 13 IX 1857 – Ur. Michał Drzymała, chłop wielkopolski zasłużony w walce z germanizacją (zm. 25 IV 1937)
- (140) 13 IX 1872 – Zm. Ludwik Feuerbach, filozof niemiecki (ur. 28 VII 1804)
- 14 IX – Dzień Solidarności z Osobami Chorymi na Schizofrenię

- (65) 14 IX 1947 – Ur. Jerzy Popiełuszko, kapelan Solidarności, zamordowany przez oficerów Służby Bezpieczeństwa (zm. 19 X 1984)
- (150) 15 IX 1862 – Zm. Władysław Syrokomla (właśc. nazw. Ludwik Władysław Franciszek Kondratowicz herbu Syrokomla), poeta, tłumacz (ur. 29 IX 1823)
- 16 IX – Dzień Środków Społecznego Przekazu obchodzony w Polsce w trzecią niedzielę września (dzień wybrany przez Episkopat Polski)
- 17 IX – Dzień Sybiraka obchodzony w dniu agresji Związku Radzieckiego na Polskę w 1939 r.
- 18 IX – Międzynarodowy Dzień Pokoju ustanowiony podczas XXVI sesji Zgromadzenia Ogólnego NZ w 1981 roku (obchodzony w trzeci wtorek września – dzień rozpoczęcia dorocznej sesji Zgromadzenia Ogólnego NZ)
- (155) 18 IX 1857 – Zm. Karol Kurpiński, kompozytor (data chrztu 6 III 1785)
- (115) 19 IX 1897 – Zm. Kornel Ujejski, poeta, publicysta (ur. 12 IX 1823)
- (70) 19 IX 1942 – Zm. Nikołaj Pogodin (właśc. nazw. Nikołaj Fiedorowicz Stukałow), dramaturg rosyjski (ur. 16 XI 1900)
- 21 IX – Światowy Dzień Choroby Alzheimera obchodzony od 1994 roku
- (180) 21 IX 1832 – Zm. Walter Scott, pisarz angielski pochodzenia szkockiego (ur. 15 VIII 1771)
- 22 IX – Europejski Dzień bez Samochodu
- (195) 24 IX 1817 – Ur. Władysław Bentkowski, wielkopolski działacz społeczny, polityczny oraz publicysta (zm. 2 X 1887)

- 25 IX – Światowy Dzień Serca obchodzony w Polsce w ostatnią niedzielę września pod hasłem „Miej serce dla serca”
- (115) 25 IX 1897 – Ur. William Faulkner, pisarz amerykański, laureat Nagrody Nobla w 1949 roku (zm. 6 VII 1962)
- (45) 25 IX 1967 – Zm. Stanisław Sosabowski, generał, współorganizator w Szkocji polskiej I Samodzielnej Brygady Spadochronowej (ur. 8 V 1892)
- (120) 26 IX 1892 – Ur. Marina Cwietajewa, poetka rosyjska (zm. 31 VIII 1941)
- 27 IX – Dzień Polskiego Państwa Podziemnego
- 27 IX – Światowy Dzień Morza obchodzony z inicjatywy Międzynarodowej Organizacji Morskiej w ostatni czwartek września
- 27 IX – Międzynarodowy Dzień Turystyki obchodzony od 1980 roku na wniosek Światowej Organizacji Turystyki
- (400) 27 IX 1612 – Zm. Piotr Skarga (właśc. nazw. Piotr Powęski), pisarz, teolog, kaznodzieja (ur. 2 II 1536)
- (95) 27 IX 1917 – Zm. Edgar Degas, francuski malarz i grafik (ur. 19 VII 1834)
- (25) 28 IX 1987 – Zm. Roman Brandstaetter, poeta, prozaik, eseista, autor sztuk scenicznych, tłumacz (ur. 3 I 1906)
- (465) 29 IX 1547 – Ur. Miguel de Cervantes, pisarz hiszpański, dramaturg, autor sztuk scenicznych i poeta (zm. 23 IV 1616)
- (265) 29 IX 1747 – Ur. Józef Wybicki, działacz polityczny, pamiętnikarz, publicysta, dramatopisarz, autor tekstu hymnu narodowego, związany z Wielkopolską (zm. 19 III 1822)
- (175) 29 IX 1837 – Ur. Michał Bałucki, powieściopisarz i dramaturg (zm. 17 X 1901)

- (110) 29 IX 1902 – Zm. Émile Zola, pisarz francuski, przedstawiciel naturalizmu (ur. 2 IV 1840)
- (100) 29 IX 1912 – Ur. Michelangelo Antonioni, włoski reżyser filmowy i scenarzysta, laureat wielu nagród (zm. 30 VII 2007)
- (45) 29 IX 1967 – Zm. Carson McCullers, pisarka amerykańska (ur. 19 II 1917)

II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE

Tomasz Umerle

POSTAĆ EVERYMANA I JEJ ROLA W LITERATURZE

Motyw Everymana, Każdego/Wszystkich, związany jest ściśle z literaturą średniowieczną. Postać tak, lub podobnie, nazywana była głównym bohaterem serii powstałych wówczas moralitetów. Oczywiście, źródeł tego motywu szukać można i wcześniej, choćby w eposach Homera, jednak ciekawszym zajęciem wydaje się wyjście właśnie od średniowiecznej koncepcji Everymana i przesłedzenie dalszych jego losów. Losów, które przyczyniły się – może warto na początku zaznaczyć – do rozluźnienia reguł konstruowania takiej postaci literackiej. Ze względu na tę długą i dość zróżnicowaną tradycję zdecyduję się w tym miejscu na przedstawienie kilku możliwych interpretacji omawianego motywu i ich realizacji w konkretnych utworach literackich. Prócz dzieł kanonicznych – klasycznie łączonych z motywem Everymana – zwrócę uwagę na utwory być może mniej kojarzone z tą problematyką, lecz wskazujące na to, iż w interpretowaniu literatury przez pryzmat motywu Everymana może kryć się pewien twórczy i krytyczny potencjał.

* * *

W średniowieczu – jak pisał Jerzy Ziomek – „nazwą »moralitet« (łac. moralitas, niem. Moralität) (...) określano utwór dydaktyczno-moralizujący, w którym występowały alegoryzowane i personifikowane pojęcia, takie jak Dobro i Zło, Pokój, Wojna, Wiara czy Herezja. Najistotniejszą cechą moralitetu była obecność uogólnionej kondycji ludzkiej, czyli bohatera zwanego Każdym (ang. Everyman, niem. Jedermann, Hecastus – z gr. hekastos), o którego toczą spór personifikowane wartości ujemne lub dodatnie i który stoi przed koniecznością wyboru właściwej drogi najpewniej prowadzącej do godziwego życia i do zbawienia” (s. 52). Początek temu motywowi dają takie XV-wieczne dzieła, jak anonimowy **Każdy** (*Everyman*) czy **Człowiek** (*Homulus*) **P. Diesthemiusa**. Moralitet związany był bezpośrednio z doktryną chrześcijańską: „stał się skutecznym narzędziem przekazywania nie tylko tezy moralistyki chrześcijańskiej, ale również innych treści doktrynalnych: ogólnoeuropejskich, polemiczno-wyznaniowych, politycznych” (Abramowska, s. 560). Andrzej Dąbrowka zauważa, że był formą, w której przejawiała się „pobożność sakramentalna” (s. 453-472).

Zakładał bowiem, iż obcowanie ludzi z *sacrum* odbywa się poprzez sakramenty (szczególną rolę w przypadku omawianego gatunku odgrywał oczywiście sakrament pokuty). Moralitet pokazywał, jaka droga mogła doprowadzić Everymana-Chrześcijanina do zbawienia – i droga ta wiodła przez sakramenty. Zasadniczy zrąb fabuły takiego utworu wyglądał następująco: „W wyniku walki między siłami dobra i zła, która toczy się w duszy ludzkiej, a przedstawiona jest w formie psychomachii, czyli sporu postaci alegorycznych, bohater ulega pokusom, przenosząc wartości światowe ponad pamięć cnoty i żywota wiecznego. Tymczasem w niebie zapada decyzja powołania go na Boski sąd. W obliczu Śmierci bohater broni się i rozpacza, w końcu jednak w wyniku nowej psychomachii wyrzeka się wszystkiego, co dotąd cenił, na rzecz wartości, które mogą mu zapewnić zbawienie. W partii końcowej los pośmiertny człowieka zostaje rozstrzygnięty (scena sądu, scena walki o duszę między złymi i dobrymi duchami); dzięki Bożemu miłosierdziu i własnej skrusze udaje mu się uniknąć piekła”. Oczywiście, jest także możliwy wzorzec odwrotny – „zatwardziałego grzesznika skazanego na męki piekielne” (Abramowska, s. 559).

Everyman to zarazem każdy, jak i wszyscy, co wynikało ze średniowiecznego chrześcijańskiego uniwersalizmu. Jego historia była historią uniwersalną dla wszystkich oraz pokazywała istotę ludzkiego istnienia – to, co dotyczy każdego z osobna i wszystkich jednocześnie. Ukazując człowieka w drodze do zbawienia, przypominała – z perspektywy doktryny chrześcijańskiej – o tym, iż zbawienie to zależy od Boga, Sądu Ostatecznego. W tym sensie moralitet był elementem średniowieczno-chrześcijańskiego myślenia o śmierci, którego sugestywnym świadectwem były choćby obrazy tańca śmierci (*danse macabre*), z ich przesłaniem „śmierć wszystkich równa” („*mors omnia aequal*”). Jako że wśród chrześcijan byli ludzie o skrajnie nierównym statusie społecznym – świat średniowieczny był oczywiście silnie zhierarchizowany – to między innymi moralitet miał ukazywać nieważność, „marność” dóbr doczesnych wobec śmierci, która spotyka Każdego/Wszystkich. Mowa więc tutaj o toposie wanitatywnym (od łac. *vanitas*, oznaczającego „marność”, jak w słynnych słowach z *Księgi Koheleta*: „Marność nad marnościami i wszystko marność”).

Oczywiście postać Everymana pojawia się także w kulturze chrześcijańskiej późniejszych wieków. Jedną z najbardziej znanych polskich realizacji tego motywu był utwór **Mikołaja Reja Kupiec, to jest Kstał a podobieństwo Sądu Bożego ostatecznego** (inne dzieło z tego okresu warte uwagi to **Komedia Justyna i Konstancyjej Marcina Bielskiego**) z roku 1549, będący przeróbką utworu *Mercator, seu ludicium (Kupiec, czyli sąd)* T. Kirchmaiera, zwanego Naogeorgus (zob. Krzyżanowski; Ziomek). To historia Kupca, Everymana, człowieka grzesznego, zbyt oddanego sprawom materialnym, który staje – wraz z Biskupem i Gardyjanem, czyli franciszkańskim przeorem – przed

Sądem Ostatecznym i walczy o zbawienie swojej duszy. Co, w przeciwieństwie do dwóch innych „podsądnych”, udaje mu się dzięki temu, iż był człowiekiem szczerze wierzącym.

Warto także zaznaczyć, iż motyw Everymana często łączył się z toposem wędrowki czy peregrynacji (*peregrinatio vitae*) oraz człowieka-pielgrzyma (*homo viator*). Topos ów stanowił bowiem doskonały sposób na przedstawienie dramatycznych losów Everymana chcącego odkupić swą winę i uzyskać zbawienie. Jedną z bardziej znanych realizacji tego motywu był utwór należący do światowej klasyki literatury – **Wędrowka pielgrzyma Johna Bunyana** z 1678 roku (szczególnie w kulturze anglosaskiej tekst ten traktowany jest jako popularny przykład zakrojonej na wielką skalę narracji o przemianie, rozwoju osobowości). Jest to dzieło podzielone na dwie części. W pierwszej spotykamy mężczyznę żyjącego w grzechu – w Mieście Zagłady – który zdaje sobie z tego sprawę po lekturze *Biblii* i wyrusza na wędrowkę do Niebiańskiego Kraju. W drugiej części jego żona i dzieci – które poprzednio pozostały w mieście – również doświadczają nawrócenia i podążają w tym samym kierunku. Mamy więc tutaj do czynienia z Everymanem i Everywomanką, w *Wędrowce* noszą oni typowe – bo podkreślające anonimowość – dla tego typu konstrukcji bohatera literackiego „imiona” Chrześcijanina i Chrześcijanki.

Z czasem postać Everymana odrywa się od reguł pobożności sakramentalnej, a także od związku z doktryną chrześcijańską rozumianą jako zestaw reguł normatywnych dla utworu literackiego. Choć niekoniecznie odrywa się od szeroko – niedoktrynalnie – rozumianego chrześcijaństwa.

Z takim zjawiskiem mamy do czynienia choćby w **Quidamie**, poemacie **Cypriana Kamila Norwida**. To historia – choć niesnuta w sposób tradycyjny – Quidama, którego sam autor przedstawia: „bohater jest tylko **ktos** – **jakiś tam człowiek** – *quidam!* Nic on nie działa, szuka tylko i pragnie dobra i prawdy, to jest, jak to mówią: nic właściwie nie robi, cierpi wiele, a zabity jest prawie przypadkiem, i to w jatkach” (s. 79). Jak zauważa Krzysztof Trybuś, „ta alegoryczna konstrukcja odnosi się do człowieka w ogóle” (s. 80). Ów człowiek uniwersalny to istota poszukująca sensu własnej egzystencji. O bohaterze poematu Norwida wiemy tyle, że był to młodzieniec, który przybył z Epiru do Rzymu czasów Hadriana. W swoich poszukiwaniach natrafia na różne znaki, związane z wiarą chrześcijańską, ale są one dlań niejako „zakryte”. Quidam nie jest wtajemniczony w owo przesłanie. Zanim dostanie szansę na jego poznanie, zginie przypadkowo, w awanturze na rzymskiej ulicy.

Jednocześnie Norwid zawrze w dziele metafizyczną interpretację jego śmierci. Ciało zmarłego leżało z „ręką ku niebu”, co skłania do religijnych interpretacji: „sprawia, że obraz śmierci [Quidama] (...) przenika plan wertykalny. Świat rozciąga się w pionie i poziomie, następuje przecięcie dwóch linii, hory-

zontalnej i wertykalnej, powstaje znak krzyża. Sacrum i profanum spotykają się, świat energii przenika świat substancji. Leżący z wyciągniętą ręką Quidam wyznacza linię wertykalną – wskazującą nieskończoność transcendencji i horyzontalną – ukazującą nieskończoność poznania siebie i świata” (Bajko).

Ponadto, w poemacie istnieje także postać o imieniu Gwido – czyli, jak pisze poeta, „Quidam, którego to nazwisko przeszło było w imię własne” – przesładowany chrześcijanin, który widzi śmierć młodzieńca i błogosławi go. Tym samym, jak wskazuje Arent van Nieukerken, Quidam umiera, nie znając sensu swojego cierpienia i śmierci – a to właśnie Quidam-Gwido, z którym los zetknął młodzieńca, mógł mu ów sens przekazać. Tak się jednak nie stało i Quidam pozostał, stwierdza badacz, „kapłanem nieświadomym”, niezdającym sobie sprawy z religijnego wymiaru swojego życia. Tym samym Everyman Norwida to istota doświadczająca dramatu poszukiwań własnego „ja”, to przede wszystkim Everyman-Człowiek, poemat prezentuje bowiem „nadrzędność osoby ludzkiej w stosunku do wszelkich wartości” (Trybuś, s. 80). Quidam to jednocześnie bohater zagubiony w świecie zakrytych dla niego znaków, umierający bez spełnienia swoich poznawczych i metafizycznych dążeń. O ile średniowieczny Everyman spotykał na swojej ostatniej drodze kogoś, kto objaśnił mu religijny sens życia, to Norwidowy bohater na owej – dosłownie – ostatniej drodze mija się z tym sensem, ginie. Dopiero słowa Gwida i uwagi poety ukazują jego życie w perspektywie religijnej.

Warto w tym miejscu podkreślić, iż współcześnie obecność postaci Everymana w dziele literackim nie musi oznaczać otwarcia przez utwór perspektywy transcendentnej. Choćby wydana w 2006 roku powieść *Everyman* jednego z najbardziej znanych pisarzy amerykańskich **Philipa Rotha** jest świadectwem zbliżania się człowieka anonimowego – to znaczy bezimiennego, którego życie, mogące być losem Każdego, poznajemy na kartach powieści – ku śmierci, bez owej transcendentnej ramy. To historia starzenia się akcentująca przede wszystkim nieuchronność niespełnienia, rozgoryczenia oraz fizycznego cierpienia. Tak wygląda los współczesnego Everymana. Doczesność – rzeczy materialne, ciało, grzech – miała zostać odrzucona przez bohatera średniowiecznego moralitetu, a pokuta wyzwolić od niej i umożliwić życie wieczne. W powieści Rotha im bliżej śmierci, tym większy ciężar owej „doczesności”, tym – takie jest przesłanie utworu – boleśniejsza świadomość niezmienności tego, co się już dokonało, i nieodwracalności bólu: „Jedno oczywiście różni Rotha i autora średniowiecznego moralitetu – to kwestia wiary. A jednak oba utwory zachowują dziwne podobieństwo: rolę wszechwiedzącego Boga przejmuje równie dobrze poinformowany narrator. Piekło choroby, starości i samotności spotyka zaś bohatera jeszcze docześnie” (Orliński, s. 16).

Omówiony wcześniej utwór Norwida przedstawiał postać uniwersalną – aczkolwiek, oczywiście, z pewnymi rysami indywidualnymi (autobiograficznymi, elementami biografii charakterystycznej dla romantyka). W tym miejscu należy podkreślić, iż jest to stale towarzysząca dyskusjom o Everymanie kontrowersja – czy bohater typowany na tegoż jest historycznie, lub w jakiś inny sposób, określoną postacią, czy bytem uniwersalnym? A może łączy w sobie te dwa elementy? Wszak nie da się przedstawić człowieka absolutnie uniwersalnego – nienaznaczonego czymś osobistym, co odróżni go od innych, tak samo w każdej prezentacji indywidualnego bohatera jest pewne uogólnienie, poprzez każdego bohatera literackiego widzimy grupę postaci. Jeśli odrzuca się przekonanie, iż w człowieku tkwi niezmienny – ahistoryczny – rdzeń, coś, co określa Każdego, niezależnie od środowiska, doświadczeń itd., to niemożliwe jest postulowanie istnienia postaci w pełni uniwersalnej (tak sugerował swego czasu Tadeusz Drewnowski: Everyman to Każdy, „człowiek, w którym łączą się pierwiastki indywidualne z pierwiastkami społecznymi. Jako konstrukcja literacka to bohater po części wykształcony osobowo, po części zbiorczy” [s. 16]). Nasza refleksja przesuwają się w ten sposób ku człowiekowi jako istocie, na przykład, historycznie określonej – i interesuje nas wówczas stopień, w jakim Everyman lub Everywoman wyraża jakieś ogólniejsze, powszechne doświadczenie, a w jakim – typowo indywidualne...

Prześledzić te kontrowersje można choćby na przykładzie **Kartoteki Tadeusza Różewicza**, utworu często przywoływanego w dyskusjach o literackim Everymanie. Już na początku dramatu główna postać okazuje się w znacznym stopniu anonimowa, co jest jednym z ważnych znamion omawianej tutaj konstrukcji bohatera literackiego. W didaskaliach czytamy między innymi: „Bohaterem» sztuki jest człowiek bez określonego dokładniej wieku, zajęcia i wyglądu. »Bohater« nasz często przestaje być bohaterem opowiadania i zastępują go inni ludzie, którzy są również »bohaterami«”. Akcja dramatu dzieje się w pokoju – lecz szczególnego rodzaju, gdyż przechodzi przezeń ulica. Toteż raz po raz zjawiają się w mieszkaniu różne osoby, z którymi konfrontowany jest główny bohater, ale spotkania te nie przyczyniają się do skonstruowania jego spójnej biografii, choć niektóre z nich są wyraźnie historycznie ukonkretnione. Jak to z Dziewczyną, kiedy główna postać dramatu mówi: „Chciałem jeszcze raz powiedzieć, ja, polski partyzant, życzę pani szczęścia” (s. 52) albo to z Chłopem z partyzantki, który nazywa „Bohatera” „panem podchorążym”.

Ale – jak wspominałem – wszystkie te spotkania nie tworzą spójnej biografii bohatera, raczej ją „rozmywiają”, komplikują. Ponadto, „Bohater” okazuje się nosić różne imiona (Wacek, Tadek...), nie znamy także jego dokładnego wieku... Jak zwraca uwagę Zbigniew Majchrowski, już „pierwsi krytycy i recenzenci *Kartoteki* pytali: bohater autobiograficzny czy Jedermann, czyli zwykły,

szary Każdy? nowy, współczesny Kordian czy polski Obcy, osadzony w rodzimych realiach wyobcowany bohater-egzystencjalista rodem z Alberta Camusa” (s. 6). Idąc tym samym tropem, można powiedzieć, iż z jednej strony „wymienność imion jest [w *Kartotece*] raczej znakiem powszechności, pozwala upatrywać w Bohaterze kogokolwiek, a więc człowieka w ogóle, Jedermann, Everymana, Każdego” (tamże, s. 7), a z drugiej „wieloimienność Bohatera (...) nie tylko nawiązuje do dwuimiennych bohaterów literatury polskiej, ale (...) wyraża rozchwianie tożsamości jako częsty rys polskiej biografii – wskutek doświadczeń okupacyjnych i powojennych – mieszają się pseudonimy konspiracyjne, prawdziwe i fałszywe, podobnie jak wiele rozmaitych wersji życiorysu” (tamże, s. 10-11). Tym samym „można by wystawić utwór z roku 1960 jako sztukę – *horribile dictu* – historyczną, jako zamknięty dramat jednego pokolenia, które niemal zeszło ze sceny dziejów”. Lecz także „można by (...) zobaczyć w *Kartotece* współczesny moralitet, sztukę, która z upływem czasu, w miarę wygasania żywych niegdyś związków z momentem historycznym, w miarę zanikania aluzji sytuacyjnych – uniwersalizowała się coraz bardziej. Dziś rola Bohatera jest w stanie wchłonąć doświadczenia kilku już powojennych generacji” (tamże, s. 19). Zatem to, czy Everyman wydaje się bardziej uniwersalny, czy historycznie ukonkretniony, np. pokoleniowy (bo to wciąż, jak sugerował Drewnowski, Everyman), jest uzależnione w dużej mierze od czytelnika, od stanu recepcji dzieła. Dzieło uważane za „historyczne” może się w miarę czasu uniwersalizować, podobnie dzieło czytane jako uniwersalne potrafi nabrać określonych historycznie, a niespodziewanych niekiedy, sensów.

Z tego punktu widzenia do dzieł, których bohater ma dla współczesnych odbiorców wyraźnie uniwersalny rys, zaliczyć trzeba ***Proces Franza Kafki*** (obok na przykład ***Czekając na Godota Samuela Becketta***). Główny bohater, częściowo anonimowy Józef K., „to Everyman, tak zwany »Każdy«, czyli człowiek bez jakiegokolwiek kreski indywidualnej, bez twarzy. Tak jak nie znamy K., nie znamy także powodu jego oskarżenia” (Maciejewska, s. 40). Również miejsce i czas akcji nie są w utworze jasno określone. Jak wiadomo, K. zostaje w powieści postawiony w sytuacji absurdalnej – nieokreślona instancja (można by powiedzieć, iż sama rzeczywistość, sam świat) wytoczyła mu „proces”, lecz nie podała przyczyn oskarżenia i nie dała mu prawa do obrony. Absurd polega tu na rozdziwieniu między człowiekiem próbującym zrozumieć swoją własną sytuację egzystencjalną – która nie została przezeń wybrana, ale brutalnie mu narzucona – a światem, który nie odpowiada na dramatyczne wołanie o pomoc, o wyjawienie sensu własnych działań (zob. A. Camus, *Mit Syzyfa*).

Można dzieło Kafki rozumieć jako analizę konfrontacji jednostki z systemem totalitarnym, ale można też bardziej uniwersalnie – jako alegorię ludzkiego istnienia. Istnienia uprzedmiotowionego – podległego światu, który milczy,

z którym nie można nawiązać komunikacji i który niszczy w końcu jednostkę. Trzeba zwrócić uwagę na to, że świat nie karze za grzechy lub złe uczynki. Nie przesyła człowiekowi żadnej wiadomości, żadnego komunikatu – wykonuje na nim wyrok bez-myślnie, bez powodu: „»Jak pies« – są to ostatnie słowa K. Psy nie są zabijane uderzeniem noża w serce. Józef K., *Everyman*, nie jest zabity jak pies, ale umiera jak pies. Śmierć – horror ostatni, jest bez sensu, bez litości i bez nadziei” (Kott, s. 144).

Józef K., Każdy/Wszyscy, to człowiek oskarżony przez tajemniczą – nieujawniającą swoich intencji – instancję i niemogący się z tej sytuacji wyswobodzić. Przy czym sceną takiego „procesu” niekoniecznie jest sala sądowa – może to być również scena ludzkiej psychiki, której niezbywalnym, uniwersalnym elementem jest poczucie winy (zob. Bieńkowski).

Na drugim biegunie umownego przeciwstawienia między *Everymanami*, *Everywomankami* – z punktu widzenia dzisiejszego odbiorcy – raczej zuniwersalizowanymi i tymi raczej uhistorycznionymi (np. pokoleniowymi) znajdują się postaci reprezentujące jakieś doświadczenie społeczne, polityczne etc. Stąd, brzmiące dość znajomo, takie zbitki pojęciowe, jak „*everyman peerelowski*”, „*polski everyman*”... Takie rozumienie omawianego przeze mnie motywu odgrywa pewną rolę dla krytyki literackiej zainteresowanej społecznym kontekstem funkcjonowania literatury. Tadeusz Drewnowski w 1985 roku – poszukując właśnie „polskiego *everymana*” – pisał o tym, iż „w (...) nowoczesnym moralitecie równouprawnienie obowiązuje nie tylko wobec śmierci – rozciąga się przede wszystkim na główne sprawy ziemskie, doczesne” (s. 16). I w polskiej literaturze powojennej wyróżniał m.in. *Everymanów* Marka Hłaski, Ernesta Brylla, Mirona Białoszewskiego, Różewicza (zresztą już w dyskusji *O literaturze XXX-lecia*, opublikowanej w 1974 roku w czasopiśmie „*Twórczość*”, Drewnowski wspominał o tym zagadnieniu).

Przyjmując taki punkt widzenia, reinterpretuje się moralitetową tradycję średniowieczną w – moim zdaniem – interesujący sposób. Przypisuje się bowiem różnym „doczesnym” aspektom naszego życia rangę, jaką średniowiecze przyznawało śmierci – stawia się tezę, że różne uwarunkowania historyczne, społeczne, polityczne wnikają do wnętrza człowieka, tworzą go. *Everyman* byłby w takim kontekście postacią przedstawiającą los ważny dla jakiejś grupy osób, w swojej jednostkowej biografii. W tym sensie motyw *Everymana* – niekoniecznie przywołany wprost, ale obecny jako postulat konstrukcji pewnego typu postaci literackiej – stanowiłby istotną część regularnie pojawiających się w krytyce literackiej, choćby ostatniego 20-lecia, dyskusji o tym, czy literatura „przedstawia świat”, współczesną rzeczywistość, czy też nie... To zagadnienie jednak inne – dużo szersze i nie jest to miejsce na jego rozpatrzenie.

Pozostając przy zagadnieniu Everymana uhistorycznionego i przechodząc na grunt polskiej literatury najnowszej, chcę natomiast zwrócić uwagę na wart odnotowania wątek z recepcji *Absolutnej amnezji Izabeli Filipiak*, jednej z najgoręcej dyskutowanych książek ostatniego 20-lecia. Jest to opowieść o Mariannie, dziewczynce dorastającej na Wybrzeżu w latach 70. ubiegłego wieku. Jej ojciec był działaczem partyjnym, matka – lekarką i opozycjonistką. Główna bohaterka wrzucona jest w rzeczywistość, która gwałtownie chce ją określić. Marianna dojrzewa, a społeczeństwo już ma dla niej przygotowane role życiowe, jest z jednej strony dyscyplinowana, a z drugiej opuszczona, gdy potrzebuje wsparcia. Jej ojciec, zwany w powieści Sekretarzem, to figura patriarchalna, odwołująca się w relacjach z innymi ludźmi do represji – dyscyplinująca funkcja, jaka kojarzy się z funkcją „partyjnego sekretarza” realizowana jest zatem także w domu rodzinnym. Matka to z kolei figura „niepokalanej” patriotki, ale i zdystansowanego rodzica, „potrafi [ona] jednak zmusić [się] do tego, by [Mariannę] kochać, podziwiać, a przede wszystkim współczuć jej i ratować w nieustannych nieszczęściach. Słowem – typowa toksyczna mamusia” (Dunin, s. 6). W domu Marianny toczy się zatem swoista „walka o ojczyznę” między stojącymi po różnych stronach barykady rodzicami (a więc między władzą PRL-owską a opozycją).

Książka Filipiak opisuje sposób kształtowania przez społeczeństwo jednostki w najbardziej intymnych, wydawałoby się „własnych”, aspektach jej istnienia, takich jak płciowość. Historia PRL-u zostaje tutaj zreinterpretowana – nad utworem nie dominuje opozycja władzy państwowej i społeczeństwa pragnącego wolności. Bliższe rzeczywistości byłoby już tutaj przeciwstawienie społeczeństwa i jednostki. Władza to nie tylko instytucje państwowe, ale także stereotypy, sposób wychowania czy też role, jakie przypisuje się z góry różnym społecznym grupom, np. kobietom (jest to tak zwana – jakby powiedział francuski socjolog P. Bourdieu – władza symboliczna; warto dodać, iż termin ten często pojawia się w omówieniach utworu Filipiak). A to właśnie kobiecość jest głównym przedmiotem represji w *Absolutnej amnezji*: „w partii czy w opozycji kobieta to »płeć specjalnej troski« (...) Marianna bierze udział w akademii z okazji Dnia Kobiet. Ósmego Marca, w szkolnej sali gimnastycznej, gdzie nawarstwienie represyjności osiąga kulminację, uczniowie dają, według scenariusza nauczycielki Lisiak, przedstawienie o »dupach«», czyli o kulturowej redukcji, zależności i nietwórczym charakterze ról kobiecych” (Szybowicz, s. 60).

Niejednokrotnie w powieści Marianna zauważa, iż społeczeństwo i kultura napisały już jej życiowy scenariusz. Czeka ją przyszłość babki Aldony, Ifigenii spalonej na stosie w imię ojczyzny albo może powtórzy historię Elizy Orzeszkowej... Jak pisze Iwona Wiśniewska, Marianna jest „właściwie figurą

Everymana, a raczej Everywoman. Ma do przeżycia wiele życiorysów, możliwych historii” (s. 91), historii różnych, ale połączonych doświadczeniem jakiejś formy represji przeciwko kobiecości.

W recepcji powieści Filipiak pojawiło się interesujące zagadnienie związane z motywem Everywomanki. Jerzy Sosnowski pisał: „Jeśli więc przyjąć, że Marianna jest po prostu *everymanem* (everywomanką?), na losach której obserwujemy walkę o indywidualną samorządność i niezależność, walkę, którą zazwyczaj przegrywamy, to wszystko w porządku. Jeśli jednak – a Izabela Filipiak chwilami zdaje się tak sugerować – płęć stwarza szczególne warunki dla tej walki, to *Absolutna amnezja* pisana jest w duchu ideologii” (s. 5). Polemizując z tą tezą, Kinga Dunin zwracała uwagę na to, iż choć Filipiak przedstawia pewne powszechnie istniejące formy władzy czy przemocy symbolicznej (więc tej odbywającej się poprzez sposób wychowania, stereotypy etc.), to jednak nie sposób rozważyć *Absolutnej amnezji* bez stanowczego podkreślenia polskiej specyfiki opisywanych w niej zjawisk i specyfiki doświadczenia Marianny jako dojrzewającej dziewczynki. A właśnie opis tej specyfiki stanowi dla recenzentki o szczególnej wartości utworu.

Mamy więc tutaj do czynienia z kolejną kontrowersją wokół omawianego motywu. Nie chcę zagłębiać się w tym miejscu w polemikę recenzentów – wszak dotyczyła ona w pierwszej kolejności oceny książki, co tworzyło odrębną „dynamikę sporu”. Jednak ów wątek z recepcji pozwala zwrócić naszą uwagę ku zagadnieniu płciowości Everymana/Everywomanki (*man* to oczywiście i „człowiek”, i „mężczyzna” w języku angielskim). Sosnowski mówił, iż intencjonalne uwydatnienie płciowości bohaterki u Izabeli Filipiak sprawia, iż traci ona swój status Everymana/Everywomanki. Uwaga ta skłania do refleksji nad tym, czy konkretyzacji płciowości nie zawierają także utwory kanoniczne dla omawianego motywu. Można by przecież powiedzieć, iż *Kartoteka* Różewicza przedstawia Everymana XX-wieku – w interpretacji uniwersalizującej – człowieka dotkniętego wojną, doświadczającego rozpadu świata i idei Człowieka. Ale przecież w sposób oczywisty dla czytelnika jest to również postać i biografia męska...

Z tej perspektywy można pokusić się o tezę, iż Filipiak używa motywu Everywomanki w sposób krytyczny. Tworząc swoją *Każdą/Wszystkie* – społecznie represjonowaną, przeżywającą swoją cielesność, płciowość – zwraca uwagę, iż potrzebuje ona innego sposobu prezentacji uogólnionego doświadczenia. Główna bohaterka nie skupia w sobie tego, co uważa się powszechnie za główne dylematy Historii czy Metafizyki, nie odbywa się w niej swoista narodowa czy religijna psychomachia (można by zresztą dowodzić, że wzorzec tradycyjnego Everymana zawiera w sobie cechy podmiotu, które konwencjonalnie przypisywało się temu, co męskie). Znajduje się niby obok

dominującej opowieści na temat swoich czasów (lat 70. XX wieku, PRL-u w ogóle...), lecz staje się jej istotną częścią, jej ofiarą.

A zarazem, moim zdaniem, jest Everywomanką. Z jednej strony przedstawia doświadczenie ukonkretnione płciowo i historycznie – kobiece i polskie czy peerelowskie. Lecz z drugiej jest Everywomanką naszej kultury, naszej szeroko rozumianej współczesności. Filipiak zawarła wszak w *Absolutnej amnezji* sugestię, iż życie Marianny to jeden z serii możliwych życiowych scenariuszy przewidzianych przez naszą kulturę dla żyjących współcześnie kobiet. Innymi słowy – jest to doświadczenie uhistorycznione, ale na tyle uogólnione, by mogło być przykładem motywu Everywoman (polskiej, peerelowskiej, momentami bardziej zuniwersalizowanej – na przykład poprzez paralelę Marianny i Ifigenii). Płciowe ukonkretnienie nie przeszkadza w takim zakwalifikowaniu danej postaci literackiej. Chyba raczej w poprzednich realizacjach tego motywu rzadziej zwracamy uwagę na takie zjawisko. Tak jak można mówić o peerelowskim Everymanie **Tadeusza Konwickiego** (na przykład z *Małej Apokalipsy*) czy XX-wiecznym Everymanie Różewicza – czyli o bohaterach i partykularnych (historycznie, płciowo), i na różne sposoby uniwersalnych – tak też bohaterka Filipiak to peerelowska/polska Everywoman. Sygnałem takiej Everywoman – „nowoczesnej”, jakby powiedział Drewnowski (czyli takiej Każdej, której ogólność nie łączy się z doświadczeniem śmierci, ale z podległością „doczesnym” i „ziemskim” czynnikom, w tym przypadku władzy symbolicznej) – jest obecne w powieści Filipiak rozproszenie tożsamości bohaterki, jej wieloimiennosc, ważność jej biografii dla losu znacznej grupy osób, poddanej wpływowi kluczowych dla określonej wspólnoty doświadczeń i działaniu powszechnie istniejących oraz trwale zakorzenionych w społeczeństwie przekonań.

BIBLIOGRAFIA

Podmiotowa

1. BECKETT S., *Czekając na Godota*, tłum. A. Libera, Warszawa: Polska Oficyna Wydawnicza „BGW”, 1992.
2. BIELSKI M., *Komedyja Justyna i Konstancyjej*, w: *Dramaty staropolskie*, t. 1, oprac. J. Lewański, Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1959.

3. BUNYAN J., *Wędrowka Pielgrzyma*, tłum. J. Prower, Toruń: Wydawnictwo Dabar, 1994.
4. DIESTHEMIUS P., *Człowiek (Homulus)*, tłum. E. Jelonek, J. Krókowski, w: *Dramaty staropolskie*, t. 1, oprac. J. Lewański, Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1959.
5. KONWICKI T., *Mała apokalipsa*, oprac. P. Kaniecki, D. Konwicka, Warszawa: Agora, 2010.
6. FILIPIAK I., *Absolutna amnezja*, Warszawa: tCHu, 2006.
7. KAFKA F. *Proces*, tłum. B. Schulz, J. Szelińska, Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 2007. Lub w tłumaczeniu Jakuba Ekiera: Warszawa: Świat Książki, 2008.
8. KAŻDY. *Średniowieczny moralitet angielski*, tłum. S. Helsztyński, Warszawa: Biblioteka Dramatyczna „Drogi”, nr 4, 1993.
9. NORWID C. K., *Quidam. Przypowieść*, w: tegoż, *Pisma wszystkie*, t. 3: *Poematy*, zebrał, tekst ustalił, wstępem i uwagami krytycznymi opatrzył J. W. Gomulicki, Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1971.
10. REJ M., *Kupiec to jest Kstał a podobieństwo Sądu Bożego Ostatecznego*, w: *Dramaty staropolskie*, t. 1, oprac. J. Lewański, Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1959.
11. ROTH P., *Everyman*, Warszawa: Czytelnik, 2008.
12. RÓŻEWICZ T., *Kartoteka*, w: tegoż, *Kartoteka. Kartoteka rozrzucona*, wstęp. Z. Majchrowski, Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2004.

Przedmiotowa

1. ABRAMOWSKA J., *Moralitet*, w: *Słownik literatury staropolskiej. Średniowiecze – renesans – barok*, pod red. T. Michałowskiej, przy udziale B. Otwinowskiej, E. Sarnowskiej-Temeriusz, Wrocław-Warszawa-Kraków: Ossolineum, 2002.
2. BIENKOWSKI Z., *Model człowieka*, „Twórczość” 1965, nr 4.
3. CAMUS A., *Mit Syzyfa*, w: tegoż, *Eseje*, wybór i tłum. J. Guze, wstęp J. Kossak, Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1971.
4. DREWNOWSKI T., *Polski everyman. Czy go dostrzegają? Jak go kreują?*, „Literatura” 1985, nr 10.
5. DUNIN K., *Polska policja menstruacyjna*, „Ex Libris” 1995: nr 80 [sierpień], s. 6-7
6. KOTT J., *Klatka szuka ptaka*, w: tegoż, *Kamienny potok. Eseje o teatrze i pamięci*, Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1991.

7. KRZYŻANOWSKI J., *Kupiec – Mercator – Everyman*, w: tegoż, *Wiek Reja i Stańczyka. Szkice z dziejów Odrodzenia w Polsce*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1958.
8. MACIEJEWSKA M., *Sąd nad Kafką. Wyrok: uniewinniony*, „Polonistyka” 2007, nr 10, s. 40-49.
9. MAJCHROWSKI Z., *Otwieranie „Kartoteki”*, w: T. Różewicz, *Kartoteka. Kartoteka rozrzucona, wstęp*. Z. Majchrowski, Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2004.
10. NIEUKERKEN A. van, *Osobowość a anonimowość w „przypowieści” o „rzymskim bruku”*, „Teksty Drugie” 2006, nr 5, s. 136-148.
11. *O LITERATURZE XXX-lecia rozmawiają Henryk Bereza, Zbigniew Bieńkowski, Tomasz Burek, Tadeusz Drewnowski, Andrzej Kijowski*, „Twórczość” 1974, nr 7.
12. ORLIŃSKI W., *Philipa Rotha moralitet dla ateistów*, „Gazeta Wyborcza” 2008, nr 77, s. 16.
13. SOSNOWSKI J., *Każdy był małą dziewczynką*, „Ex Libris” 1995, nr 80 [sierpień], s. 4-5.
14. SZYBOWICZ E., *Apokryfy w polskiej prozie współczesnej*, Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, 2008.
15. TRYBUŚ K., *„Quidam” – epepeja o ziarnku gorczycy?*, w: tegoż, *Epepeja w twórczości Cypriana Norwida*, Wrocław-Warszawa-Kraków: Ossolineum, 1994.
16. WIŚNIEWSKA I., *Eliza Orzeszkowa, czyli projekt biografii idealnej, w: Pogranicza literatury. Księga ofiarowana Profesorowi Januszowi Maciejewskiemu na Jego siedemdziesięciolecie*, pod red. G. Borkowskiej i J. Wójcickiego, Warszawa: Instytut Badań Literackich PAN, 2001.
17. ZIOMEK J., *Wczesny dramat i dialog*, w: tegoż, *Literatura Odrodzenia*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 1999.

Netografia

BAJKO J., *Historia w „Quidamie”*, „Podteksty” 2007, nr 4,
<http://podteksty.amu.edu.pl/podteksty/?action=dynamic&nr=11&dzial=4&id=258>. Dostęp: 20.12.2011.

Urszula Cimoch

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

SENIORZY – ICH AKTYWNOŚĆ I WIĘŹ Z MŁODYM POKOLENIEM

Starość często kojarzy się ze stanem, w którym człowieka nic już w życiu nie czeka, nie radzi sobie z podstawowymi czynnościami życiowymi i potrzebuje opieki bliskich, będąc dla nich nierzadko ciężarem. Tymczasem wiele osób na emeryturze aktywnie spędza czas wypełniając go czytaniem książek, rozwijaniem zainteresowań, np. hodowaniem kwiatów, szydełkowaniem, zbieraniem znaczków czy pocztówek, malowaniem. Niekiedy w późnym wieku odkrywa się swoje pasje i talenty. Marcjanna Fornalska mając ok. 80 lat nauczyła się pisać na maszynie i 10 lat później ukazały się spisane przez nią dzienniki. Niektóre wybitne dzieła powstały właśnie u schyłku życia – Tycjan zmarł w wieku 96 lat, malował wtedy „Pietę” – ostatni nieukończony obraz włoskiego malarza.

Aktywne podejście do życia powoduje, że seniorzy dłużej zachowują dobrą kondycję fizyczną i psychiczną. Aby realizować się, mogą wybierać między klubami seniora czy domami dziennego pobytu oraz innymi coraz liczniejszymi ofertami. Uniwersytety Trzeciego Wieku również są jedną z możliwości. Pierwsze z nich powstały we Francji w 1973 r. przy uniwersytecie w Tuluzie; w Polsce działają w większych miastach. Ich słuchaczem może zostać każda osoba niezależnie od poziomu wykształcenia, która ukończyła 60 rok życia i nie pracuje. Ideą uniwersytetów jest włączenie osób starszych do systemu kształcenia ustawicznego, aktywizacja intelektualna, psychiczna i fizyczna poprzez wykłady, seminaria, lektoraty językowe, zwiedzanie muzeów, zabytków, udział w koncertach, czasem po prostu wspólne spędzanie czasu.

Jednym z projektów realizowanych przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu jest inicjatywa „Senior na szlaku”. Jej celem jest zachęcenie seniorów do aktywnego spędzania wolnego czasu. Na spotkaniach prezentowane są możliwości wykorzystania Internetu do planowania wycieczek krajoznawczych i wytyczania tras turystycznych m.in. na portalu www.regionwielkopolska.pl. Uczestnicy mogą się dowiedzieć o największych atrakcjach turystycznych regionu. Projekt ma przełamać funkcjonujące stereotypy i sprawić, aby seniorzy z mniejszych ośrodków zechcieli wyruszyć na turystyczne szlaki. Poza warsztatami, WBPiCAK organizuje cykliczne imprezy krajoznawcze pod wspólnym tytułem „Wielkopolska bez tajemnic”.

Seniorzy nie tylko korzystają z oferty kulturalnej, ale również włączają się w wolontariat, pracują z dziećmi i młodzieżą, oferują pomoc dla osób przebywających w świetlicach terapeutycznych. Dzięki temu korzyści są obopólne, bowiem młodszy otrzymują pomoc a seniorzy czują się potrzebni. Następuje wtedy integracja pokoleń, która może być realizowana także poprzez wymianę wiedzy. Młodzi wprowadzą seniorów w świat Internetu i elektroniki, z kolei osoby starsze opowiedzą o wydarzeniach historycznych z perspektywy świadka tamtejszych wydarzeń. Młodsze pokolenia jako ostatnie mają szansę porozmawiania na temat wojny oraz czasów powojennych bezpośrednio z uczestnikami tamtych wydarzeń. Solidarność pokoleń jest ważna w tym sensie, że buduje przyjazne relacje między osobami w jesieni swego życia a pokoleniem dopiero wkraczającym w dorosłe życie. W 2009 roku powstała miejska jednostka organizacyjna Centrum Inicjatyw Senioralnych w Poznaniu (<http://www.centrumis.pl>), która realizuje projekty na rzecz seniorów. Jedną z propozycji jest Festiwal Solidarności Międzypokoleniowej, który ma stworzyć przestrzeń do samorealizacji najstarszego i najmłodszego pokolenia poprzez twórczość artystyczną.

Biblioteki również aktywnie włączają się w działania na rzecz osób starszych. Proponują zamawianie książek na telefon, które są dowożone do domu, zakupują książki mówione, organizują warsztaty komputerowe, fotograficzne.

Europejski Rok Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej jest okazją do zaprezentowania niniejszego zestawienia bibliograficznego. Znajdziemy w nim opracowania ogólne, publikacje dotyczące aktywności seniorów, solidarności międzypokoleniowej, edukacji, aspektów psychologicznych i zdrowia, a także rynku pracy oraz rynku konsumentów. Na wybór bibliografii składają się pozycje zwarte od 2004 r., artykuły od 2006 r. oraz czasopiśma wydawane od 2004 r.

1. Opracowania ogólne

a. Pozycje zwarte

1. ASPEKTY medyczne, psychologiczne, socjologiczne i ekonomiczne starzenia się ludzi w Polsce / red. Małgorzata Mossakowska, Andrzej Więcek, Piotr Błędowski. – Poznań : Termedia Wydawnictwa Medyczne, 2012. – 596 s. : il.
Bibliogr. przy rozdz.
2. BIBLIOTEKI wobec starzejącego się społeczeństwa : konferencja w Bydgoszczy, 18-20.IX.2006 : materiały konferencyjne / [Polski Związek Niewidomych. Biblioteka Centralna]. – Warszawa : Polski Związek Niewidomych. Biblioteka Centralna, [2006]. – 141 s. : il.
Bibliogr. przy niektórych ref.

3. JAKOŚĆ życia osób starszych / Bożena Zboina. – Ostrowiec Świętokrzyski : Stowarzyszenie „Nauka Edukacja Rozwój”, 2008. – 251 s. : il.
Bibliogr. s. 226-250.
4. KOLOROWA jesień życia : przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu osób starszych : praca zbiorowa / pod red. Przemysława Rostropowicza. – Opole : Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, 2010. – 48 s. : il.
Bibliogr. przy pracach.
5. O SYTUACJI ludzi starszych / pod red. Józefiny Hrynkiewicz; Rządowa Rada Ludnościowa. – Warszawa : Rządowa Rada Ludnościowa : [Zakład Wydawnictw Statystycznych], 2012. – 208 s. : il. + 1 dysk optyczny (CD-ROM)
6. PATRZĄC na starość / pod red. Honoraty Jakubowskiej, Alicji Raciniewskiej, Łukasza Rogowskiego. – Poznań : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 2009. – 389 s. : il. – (Socjologia / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; nr 63)
Bibliogr. przy pracach.
7. PRAWA seniora : poradnik. – Jaworzno : Stowarzyszenie Ośrodek Wspierania Inicjatyw Społecznych, 2007. – 54 s. : il.
8. PROBLEMY starzenia się społeczeństwa : teoria i praktyka : perspektywa polska i brytyjska / red. nauk. Mirosław Jerzy Jarosz, Anna Włoszczak-Szubzda, Wiesław Kowalski; [Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie]. – Lublin : Innovatio Press Wydawnictwo Naukowe WSEiJ, 2011. – 236 s. : il. – (Monografie Wydziału Pedagogiki i Psychologii Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie)
Bibliogr. przy pracach.
9. PRZESTRZENIE seniorów : codzienne oblicza i medialne kreacje starości / pod red. Jowity Skrzypaszek i Moniki Chorobik. – Kraków : Wydawnictwa AGH, 2011. – 101 s. : il.
Bibliogr. s. 99-[102].
10. RÓŻNE oblicza starości / pod red. Katarzyny Wieczorowskiej-Tobis, Doroty Talarńskiej; Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. – Poznań : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego, 2011. – 213 s.
Bibliogr. przy pracach.
11. SPOŁECZNA empatia a ludzie starsi : materiały z konferencji naukowej „Psychologiczno-społeczne implikacje starzejącego się społeczeństwa w najbliższych latach” / pod red. nauk. Stanisława Rogali; Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu. – Opole : Wydawnictwa Wyższej

Szkoły Zarządzania i Administracji : Wydawnictwo Instytut Śląski, 2009.
– 105 s. : il.

Bibliogr. przy ref.

12. STAROŚĆ / Simone de Beauvoir. – Warszawa : Wydawnictwo Czarna Owca, 2011. – 646 s.
13. STARSZE kobiety w kulturze i społeczeństwie / pod red. Edyty Zierkiewicz; przy współud. Aliny Łysak. – Wrocław : MarMar, Marian Kaczorowski, 2005. – 268 s. : il.
Bibliogr. s. 243-259.
Materiały z konferencji „Starsze kobiety w kulturze i społeczeństwie” zorg. w dniu 14 marca 2005 r.
14. TO IDZIE starość : postawy osób w wieku przedemerytalnym : raport z badań / pod red. Piotra Szukalskiego; Instytut Spraw Publicznych. – Warszawa : Fundacja Instytut Spraw Publicznych : Zakład Ubezpieczeń Społecznych, 2008. – 106 s. : il.
15. WYBRANE problemy osób starszych / pod red. nauk. Agnieszki Nowickiej. – Wyd. 3. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2010. – 298 s. : il.

Bibliogr. przy pracach.

b. Artykuły

1. [CZTERDZIESTU] 40 starych ludzi / Joanna Klimowicz, Ewa Sokółska, Agnieszka Drzewiecka, Anna Stańczyk, Natalia Mazur, Violetta Szostak, Aneta Augustyn. – (Witamy w Polsce. Polska to nie jest kraj dla starych ludzi) // *G a z . W y b o r .* – 2008, nr 269, s. 20-21
2. KRAJ dla starych ludzi / Zdzisław Pietrasik // *P o l i t y k a .* – 2008, nr 16, s. 62-65
3. KRAULEM do nieba / Kazimierz Kutz; rozm. przepr. Anna Żebrowska // *G a z . W y b o r .* – 2008, nr 268, dod. Duży Format nr 44, s. 14-15
4. LATO emerytów : coraz starsze państwo / Anna Mackiewicz // *T y g . P o w s z .* – 2010, nr 27, s. 13
5. OSIEM kilometrów do szczęścia / Roman Ossowski; rozm. przepr. Emilia Iwanciw // *G a z . W y b o r .* – 2010, nr 28, s. 14-15
6. STAROPOLSKA : Polska niegotowa na starość / Przemysław Wilczyński // *T y g . P o w s z .* – 2012, nr 9, s. 4-5

c. Czasopisma dla seniorów

1. DLA Seniora : magazyn dojrzałego człowieka / [red. nacz. Olga Osiak-Targowska]. – Katowice : „Bio Medica”, 2004 – .

2. DOJRZAŁY Wiek : [czasopismo Fundacji Opieki Socjalnej „Światło w Dłoniach” / red. nac. Kinga Rembiałkowska]. – Sopot : FOS „Światło w Dłoniach”, 2004 – .
3. GENERACJA : magazyn środowisk osób starszych / [Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego; red. nac. Bartłomiej Głuszak]. – Olsztyn : FOSWWM, 2010 – .
4. NOWOCZESNY Senior : bezpłatne czasopismo informacyjne / [red. nac. Paweł Szar]. – Sulejówkę : Promo Info, 2011 – .
5. WIECZNIE Młodzi : zdrowie, medycyna naturalna, życie : [czasopismo Fundacji Opieki Socjalnej „Światło w Dłoniach” / red. nac. Kinga Rembiałkowska]. – Sopot : FOS „Światło w Dłoniach”, 2004 – .
6. Z BIEGIEM Lat : magazyn dla seniorów / [red. nac. Małgorzata Kucab]. – [Kraków] : „Sami-Press”, 2004 – .

2. Aktywność seniorów

a. Pozycje zwarte

1. AKTYWIZACJA, rozwój, integracja – ku niezależnej starości / red. nauk. Zofia Szarota. – Kraków : Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne – Oficyna Wydawnicza AFM : na zlec. Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, 2011. – 151 s. : il. – (Biblioteka Gerontologii Społecznej; t. 2)
Bibliogr. przy pracach.
2. „AKTYWNOŚĆ pozazawodowa 50+” : konferencja naukowa : jubileusz X lecia UTW : biuletyn / [zespół red. w skł. Barbara Kaczmarek i in.]; Uniwersytet Trzeciego Wieku, 2008. – 119 s. : il.
3. AKTYWNOŚĆ społeczna, kulturalna i oświatowa seniorów / red. Artur Fabiś. – Bielsko-Biała : Wyższa Szkoła Administracji; Łódź : Uniwersytet Łódzki. Wydział Nauk o Wychowaniu. Zakład Andragogiki i Gerontologii Społecznej, 2008. – 158 s. : il. – (Biblioteka Gerontologii Społecznej; t. 1)
Bibliogr. przy pracach.
4. AKTYWNY senior : zbiór gier rekreacyjnych dla osób starszych / Jan Strugarek, Jakub Wieczorek; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 2010. – 155 s. : il.
Bibliogr. s. 154-[156].
5. JAKOŚĆ życia seniorów w XXI wieku : ku aktywności / pod red. Doroty Kałuży, Piotra Szukalskiego. – Łódź : Wydawnictwo Biblioteka, 2010. – 266 s. : il.
Bibliogr. przy pracach.

6. SENIORZY czas wolny : stan na dzień 1 czerwca 2004 r. / [red. Stowarzyszenie KLON-JAWOR; oprac. Agnieszka Jewuła, Dominika Kowalewska, Alina Pyziołek]. – Kraków; Warszawa : Stowarzyszenie KLON-JAWOR, 2004. – 16 s. – (Poznaj Swoje Prawa)
7. TRADYCJA i obrzędowość w animacji czasu wolnego seniorów : zbiór scenariuszy / Renata Repińska. – Bydgoszcz : Usługi Oświatowe i Animacja Renata Repińska, 2007. – 119 s. : il.
Bibliogr. s. 115.
8. TRZECI wiek drugiej płci : starsze kobiety jako podmiot aktywności społecznej i kulturowej / pod red. Edyty Zierkiewicz i Aliny Łysak. – Wrocław : MarMar Marian Kaczorowski, 2006. – 296 s. : il.
Bibliogr. s. 273-291.
Materiały z konferencji, która odbyła się 10 marca 2006 r. w Uniwersytecie Trzeciego Wieku przy Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego.
9. WPŁYW Internetu na aktywność seniorów z punktu widzenia strategii budowania społeczeństwa informacyjnego i2010 / Ewa Frąckiewicz. – Warszawa : Centrum Europejskie Natolin, 2009. – 127 s. : il. – (Zeszyt / Centrum Europejskie Natolin; z. 32)
Bibliogr. s. 60-65.

b. Artykuły

1. BALETNICE z Kopalni / Dorota Steinhagen. – (Witamy w Polsce) // *Gaz. Wybor.* – 2011, nr 266, s. 16
Amatorski zespół baletowy Barbórki.
2. BARDZO dojrzały rock'n'roll / Bartek Chaciński // *Polityka.* – 2011, nr 25, s. 86-88
3. DOM w Skolimowie / Beata Kęczkowska // *Gaz. Wybor.* – *Stołeczna.* – 2011, nr 39, s. 6
4. LUDZIE starzejący się : edukacja, aktywność kulturalna i rekreacja : (szkic diagnozy i prognozy) / Dzierżymir Jankowski. – Bibliogr. // *Studia Edukacyjne.* – 2008, nr 8, s. 57-75
5. MARYLIN z castingu pomocy społecznej / Ryszard Socha // *Polityka.* – 2008, nr 9, s. 108-113
6. MOŻE wolontariat? / Jolanta Molińska // *Newsweek Polska.* – 2012, nr 5, dod. s. 7-9
7. MY CHCEMY twista / Justyna Tomska // *Polityka.* – 2006, nr 47, s. 98-100
8. NA MARZENIA nigdy nie jest za późno / Julia Łapińska // *Przegląd.* – 2009, nr 1, s. 20-23

Anonimowy darczyńca organizujący imprezy dla seniorów.

9. NIEWIDZIALNY robi pięknie / Jerzy Połowniak // *Gaz. Wybor.* – 2008, nr 139, dod. Duży Format nr 23, s. 8-9
Dot. anonimowego darczyńcy organizującego imprezy dla seniorów.
10. NIGDY nie jest za późno / Barbara Mierzejewska // *Niedziela.* – 2009, nr 8, s. 16-17
11. POWIĄZANIE z pelargonią / Edyta Gietka // *Polityka.* – 2012, nr 17/18, s. 152-153
12. @SENIORZY : ludziom starszym korzystającym z Internetu lepiej wie-
dzie się w życiu niż tym, którzy tego nie robią / Magdalena Rychter //
Wprost. – 2006, nr 41, s. 78-79
13. SENIORZY napędzają sprzedaż wycieczek : rządowe programy obniżają
ceny wyjazdów zagranicznych / Patrycja Otto // *Dziennik Gaz.
Prawna.* – 2010, nr 134, s. A12
14. SENIORZY potrzebni od zaraz / Marcelina Szumer // *Przekrój.* –
2011, nr 5, dod. Moda na wolontariat, s. 12-15
15. WYSKOKI babci z kapci / Agnieszka Fiedorowicz, Donat Szyller //
Przekrój. – 2011, nr 3, s. 22-23
16. ŻYCIE zaczyna się po sześćdziesiątce / Piotr Świętochowski // *News-
week Polska.* – 2012, nr 5, dod. s. 10-12

3. Solidarność międzypokoleniowa

a. Pozycje zwarte

1. BYŁO wczoraj, jest jutro : listy tych, którzy kiedyś byli młodzi, do tych,
którzy kiedyś będą starzy / przeł. Elżbieta Wilanowska. – Warszawa : In-
stytut Wydawniczy Pax, 2009. – 233 s.
2. DIALOG pokoleń : studium interdyscyplinarne : praca zbiorowa / pod
red. Kazimierza Franczaka. – Warszawa : Wydawnictwo Salezjańskie,
2007. – 266 s. : il. – (Educatio)
Bibliogr. przy pracach.
3. LUDZIE starsi w rodzinie i społeczeństwie / pod red. Jolanty Kurkiewicz;
[aut. Stanisław Maciej Kot i in.]. – Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu
Ekonomicznego, 2007. – 225 s. : il.
Bibliogr. s. 211-218.
4. ŁĄCZYMY pokolenia / [opisy projektów Joanna Tokarz, Beata Tokarz;
red. Beata Tokarz]; Fundacja PZU, Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce.
– Warszawa : Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce, 2006. – 84 s. : il.

5. ŁĄCZYMY pokolenia : ile wezmę sam, tyle Tobie dam / [oprac. i fot. Marietta Błaszkiwicz, Małgorzata Wajer; Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Anieliny i Łódzia „Żakus”]. – Sępólno Krajeńskie : Firma Usługowo-Wydawnicza „Daniel”, 2007. – 18 s. : il.
6. MIŁOŚĆ się nie starzeje : szanować starość rodziców / Richard P. Johnson. – Warszawa : Wydaw. Księży Marianów, 2004. – 175 s. : tab.
7. MŁODOŚĆ i starość : integracja pokoleń / red. nauk. Beata Bugajska. – Szczecin : Zapol, 2010. – 295 s. : il.
Materiały z conf., czerwiec 2008 r., Szczecin.
Bibliogr. przy ref.
8. OSOBY starsze w społeczeństwie – społeczeństwo wobec osób starszych / pod red. Marty Makuch i Doroty Moroń. – Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2011. – 167 s. : il. – (Acta Universitatis Wratislaviensis; 3349)
Bibliogr. przy pracach.
9. ROLA odchodzącego pokolenia w kształtowaniu przyszłości : międzynarodowa konferencja jubileuszowa, Warszawa, 29-31.05.2007 / Mokołowski Uniwersytet Trzeciego Wieku. – [Warszawa : b.w., 2007]. – 82 s.

b. Artykuły

1. DZIADKOWIE i dziatki / Ewa Zarzycka // Tyg. Solid. – 2010, nr 13, s. 30-31
2. INWESTOWAĆ w relacje z dziećmi? / Magdalena Rosochacka-Gmitrzak; rozm. przepr. Krzysztof Pilawski // Przegląd. – 2012, nr 9, s. 34-36
3. JAK senior z juniorem / Halina Drachal // Głos Nauczycielski. – 2012, nr 17/18, s. 16
Dot. projektu generations@school w ramach Europejskiego Dnia Solidarności Międzypokoleniowej.
4. O ODPYCHANIU i przyciąganiu się młodości i starości / Joanna Cieśla // Polityka. – 2009, nr 51/52, s. 46-49
5. OSOBY starsze w rodzinie / Stanisław Stefanek // Nasz Dziennik (Wyd. 2). – 2008, nr 85, s. 11
6. ROLA osób starszych w rodzinie / Katarzyna Uzar // Cywilizacja. – 2010, nr 34, s. 102-107
7. SOLIDARNOŚĆ pokoleń w kryzysie / Barbara Michałowska // Tyg. Solid. – 2011, nr 47, s. 18-19
Dot. rządowego programu „Solidarność pokoleń”.
8. WYCIECZKA objazdowa po życiu i starości / Izabela Szymańska // Gaz. Wybor. – Stołeczna. – 2007, nr 157, s. 1, 9

Reportaż o emerytach biorących udział w międzypokoleniowym projekcie „Retransmisja”.

4. Edukacja osób starszych

a. Pozycje zwarte

1. AKADEMIA e-Seniora UPC : podręcznik / [treść podręcznika: Halina Kowalska, Rafał Rynkiewicz]. – Warszawa : Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce : UPC Polska, 2007. – 101 s. : il.
2. EDUKACJA do i w starości : wybrane konteksty, problemy, uwarunkowania : praca zbiorowa / pod red. Marii Kuchcińskiej. – Bydgoszcz : Wydawnictwo Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej, 2008. – 292 s. : il.
Bibliogr. przy ref.
3. EDUKACYJNE, kulturowe i społeczne konteksty starości / pod red. Małgorzaty Malec. – Wrocław : Oficyna Wydawnicza Atut – Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, 2011. – 265 s. : il.
Bibliogr. przy pracach.
4. KSZTAŁCENIE przez całe życie w zwiększeniu konkurencyjności przedsiębiorstw : katalog dobrych praktyk / [zespół red. Tomasz Mrożek, Ewa Wosik]. – Warszawa : Fundacja „Fundusz Współpracy”, 2008. – 48 s.
5. KULTURA fizyczna słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Nowym Sączu / Waldemar Makuła; Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu. – Nowy Sącz : Wydawnictwo Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej, 2011. – 57 s. : il.
Bibliogr. s. 54-57.
6. POSTAWY osób starszych wobec edukacji : studium teoretyczno-diagnostyczne / Magdalena Pakuła. – Wyd. 2 uzup. – Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2010. – 214 s. : il.
Bibliogr. s. 193-201.
7. STAROŚĆ u progu XXI wieku : uniwersytety trzeciego wieku wobec problemów starzejącego się społeczeństwa / [red. nauk. Aleksander Kobylarek, Ewa Kozak; Uniwersytet Wrocławski]. – Wrocław : [Agencja Wydawnicza „Argi”], 2010. – 134 s. : il.
Bibliogr. przy pracach.
8. UNIWERSYTETY Trzeciego Wieku jako instytucje przeciwdziałające marginalizacji osób starszych / Beata Ziębińska. – Katowice : „Śląsk” Wydawnictwo Naukowe, 2010. – 347 s. : il. – (Profesjonalny Pracownik Socjalny; 3)
Bibliogr. s. 333-345.

9. UNIWERSYTETY Trzeciego Wieku : przeciw wykluczeniu, dla społeczeństwa wiedzy / red. nauk. Jacek Gulanowski. – Wrocław : Agencja Wydawnicza „Argi”, 2012. – 136 s. : il.
Bibliogr. przy pracach.
10. WOLONTARIAT w Uniwersytetach Trzeciego Wieku / Aleksandra Błachnio. – Bydgoszcz : Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 2008. – 128 s. : il.
Bibliogr. s. 101-109.
11. WSPÓŁCZESNE wyzwania edukacji dorosłych : obszary współpracy gerontologii i andragogiki : praca zbiorowa / pod red. Lucyny Frąckiewicz i Elżbiety Górnikowskiej-Zwolak. – Mysłowice : Górnośląska Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. kard. Augusta Hłonda, 2008. – 202.

b. Artykuły

1. CZAS lejących żurawi : starość ma przyszłość / Elżbieta Isakiewicz // Tyg. P o w s z . – 2010, nr 27, s. 3-5
2. EDUKACJA w starości jako działanie poprawiające jakość życia seniorów / Jerzy Halicki. – Bibliogr. // C h o w a n n a . – 2009, t. 2, s. 203-212
3. KWESTIA mentalności : starość ma przyszłość / Katarzyna Lubryczyńska; rozm. przepr. Elżbieta Isakiewicz // Tyg. P o w s z . – 2010, nr 27, s. 6
4. STYLE starzenia się a subiektywny dobrostan kobiet w późnej dorosłości, studiujących na Uniwersytecie Trzeciego Wieku / Ludwika Wojciechowska. – Bibliogr. // P o l s k i e F o r u m P s y c h o l o g i c z n e . – 2008, nr 2, s. 106-123
5. TRZECI wiek na topie / Helena Leman // P r z e g l ą d . – 2012, nr 14, s. 30-32

5. Psychologiczne aspekty życia seniorów

a. Pozycje zwarte

1. FABRYKA nostalgii : o fenomenie pamięci wieku dojrzałego / Douwe Draaisma . – Wołowiec : Wydawnictwo Czarne, 2010. – 185 s. – (Przez Rzekę)
2. PEŁNIA życia / Lisa Gutowska. – Warszawa : Veda Agencja Wydawnicza : Fundacja Wspierania Kultury, 2005. – 193 s. – (Życ Lepiej)
3. [PIĘĆDZIESIĄT] 50 i więcej : same plusy / [red. Bartłomiej Głuszak]. – Olsztyn : Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa, 2008. – 79 s. : il. (Biblioteka FOSy)

4. PO PIĘDZIESIĄTCE / Jacques Gauthier. – Poznań : Wydawnictwo Polskiej Prowincji Dominikanów W drodze, 2010. – 201 s. – (Psychologia i Wiara)
5. POZYTYWNA starość / pod red. Katarzyny Wieczorowskiej-Tobis, Doroty Talarskiej; Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. – Poznań : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego, 2010. – 183 s. : il.
Bibliogr. przy pracach.
6. POZYTYWNE starzenie się : młodzi duchem w jesieni życia / Robert D. Hill. – Warszawa : MT Biznes, 2010. – 312 s. : il. – (Laurum. Panaceum)
Bibliogr. s. 307-312.
7. PROAKTYWNA starość : strategie radzenia sobie ze stresem w okresie późnej dorosłości / Małgorzata Brzezińska. – Warszawa : Difin, 2011. – 219 s. : il. – (Engram)
Bibliogr. s. 195-219.
8. [STO] 100 prostych sekretów lepszej połowy życia : co odkryli naukowcy i jak możesz to wykorzystać / David Niven. – Warszawa : Wydawnictwo Czarna Owca, 2010. – 232 s.
Bibliogr. s. 222-232.
9. SZCZĘŚLIWSI po pięćdziesiątce / Stanisława Steuden. – Warszawa : Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne : Przedsiębiorstwo Wydawnicze „Rzeczpospolita”, 2009. – 112 s. : il. – (Plus 50)
10. ŻYCIE intymno-emocjonalne osób starszych / Anna Kowgier. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2010. – 226 s. : il.
Bibliogr. s. 209-218.

b. Artykuły

1. PŁOMIENIE jesieni : w starym piecu diabeł pali! / Luz Sánchez-Mellado // F o r u m . – 2011, nr 6, s. 28-31
2. PRZY tobie najlepsze schronisko : para na jesień / Jolanta Grabowska // G a z . W y b o r . – 2006, nr 183, dod. Duży Format nr 31, s. 14-17
3. SAMOTNOŚĆ 60+ / Katarzyna Woynarowska // N i e d z i e l a (A). – 2011, nr 12 dod. Dodatek nie Tylko dla Seniora nr 12, s. 39-40
4. TELEFON do przyjaciela / Andrzej Wiśniewski; rozm. przepr. Wojciech Staszewski // G a z . W y b o r . – 2009, nr 241, s. 17
5. UROK siwych gołąbków / Barbara Pietkiewicz // P o l i t y k a . – 2008, nr 34, s. 82-84

6. Zdrowie seniorów

1. NEUROBIK : zadbaj o kondycję mózgu / Lawrence C. Katz, Manning Rubin. – Warszawa : Weltbild Media, 2011. – 157 s.
2. NORDIC walking : program treningowy dla seniorów / Ulrich Pramann, Bernd Schäufler. – Warszawa : Oficyna Wydawnicza „Interspar”, 2007. – 124 s. : il.
3. OSOBY, które akceptują starość, mniej chorują / Barbara Bień; rozm. przepr. Anna Zalech // *N a s z D z i e n n i k* (Wyd. 2). – 2009, nr 24, s. 11
4. PARKA Noego : żyć w nieskończoność? / Anjana Ahuja // *F o r u m*. – 2009, nr 44/45, s. 26-33
5. SEKRETY długowieczności czyli jak zachować zdrowie i sprawność do późnych lat / Henryk Bieniok. – Katowice : Videograf II, 2009. – 270 s. – (Poradnik – Videograf II)
Bibliogr. s. 268-270.
6. WYGRAĆ starość : poradnik dla kobiet pełnych życia i werwy / Hanna Dąbrowiecka, Katarzyna Przyborowska, Anna Staszewska. – Warszawa : Centrum Praw Kobiet, 2004. – 109 s.

7. Zatrudnienie osób starszych

a. Pozycje zwarte

1. ADAPTACJA stanowisk pracy do możliwości siłowych i sprawnościowych pracowników starszych / Joanna Kamińska, Tomasz Tokarski, Dagnuta Roman-Liu. – Warszawa : Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy, 2007. – 28 s. : il.
Bibliogr. s. 25-26.
2. PRACA i życie ludzi starszych i starych 1998-2010 : literatura polska i obca w wyborze / oprac. Anna Radwańska. – Warszawa : Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego, 2011. – 117 s. + 1 dysk optyczny (CD-ROM). – (Bibliografie / Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego; 125)
3. RYNEK pracy a osoby bezrobotne 50+ : bariery i szanse / [Tomasz Schimanek [i in.]; red. Joanna Tokarz]. – Warszawa : Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce, 2007. – 86 s. : il.
Publikacja została wydana w ramach projektu „Rynek pracy a osoby bezrobotne 50+. Bariery i szanse”.
4. ZARZĄDZANIE wiekiem w organizacjach wobec procesów starzenia się ludności / pod red. Zenona Wiśniewskiego. – Toruń : Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organizatora”, 2009. – 134 s. : il.
Bibliogr. s. 131-[135].

5. ZATRUDNIENIE i instytucje rynku pracy w warunkach starzejących się zasobów – badania dla Polski / Bogusława Urbaniak. – Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2011. – 74, 71 s. : il.

Bibliogr. s. 63, 66.

b. Artykuły

1. DLACZEGO warto zatrudniać pracowników 50+ : zatrudnianie / Danuta Klucz // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2009, nr 185, s. B15
2. LIMIT dorabiania i 4-letnia ochrona do likwidacji : program aktywizacji starszych osób / Paweł Jakubczak // *Gaz. Prawna*. – 2009, nr 119, s. 6-7
3. STARY pracownik i może / Michał Boni; rozm. przepr. Dominik Uhlig // *Gaz. Wybor.* – 2008, nr 3, s. 4
Program aktywizacji zawodowej osób po 50-tym roku życia.
4. WIĘCEJ starszych osób pracuje / Paweł Jakubczak // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2011, nr 50, s. B6

8. Senior jako konsument

1. DZIADKU, drogi dziadku / Adrian Kulczycki, Karolina Niżnik // *Gaz. Bankowa*. – 2009, nr 34, s. 25-28
2. KONSUMENT 55+ wyzwaniem dla rynku / Małgorzata Bombol, Teresa Słaby. – Warszawa : Szkoła Główna Handlowa. Oficyna Wydawnicza, 2011. – 191 s. : il.
Bibliogr. s. 183-191.
3. POZYSKAĆ i zatrzymać / Tony Page // *Gaz. Bankowa*. – 2009, nr 28, s. 48-49
4. SCHOWAJ babci zaproszenie / Maja Narbutt // *Rzeczpospolita*. – 2009, nr 132, s. A20-A21
Stosowanie specjalnych technik prezentacji w sprzedaży produktów i usług.
5. WIEK i strategia / Eugeniusz Gostomski // *Gaz. Bankowa*. – 2008, nr 23, s. 14-16
6. Z BANKU pod rynnę / Małgorzata Alicja Dudek // *Gaz. Bankowa*. – 2008, nr 20, s. 49-50

Andrzej Dudziak

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

GENERAL Ś STANISŁAW SOSABOWSKI I JEGO ŻOŁNIERZE

Stanisław Sosabowski zasłynął jako dowódca 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej. Zanim jednak zyskał powszechny szacunek musiał pokonywać trudności, które mogłyby złamać niejednen charakter. Szybko stracił ojca. Pomagał więc matce w utrzymaniu rodziny poprzez udzielanie korepetycji. W Szkole Realnej brał udział w tajnych kółkach samokształceniowych a od 1909 roku był członkiem organizacji niepodległościowych. W sierpniu 1914 roku został zmobilizowany i w mundurze austriackim walczył w czasie I wojny światowej. Rana odniesiona w potyczce spowodowała wycofanie z frontu i długotrwałe leczenie. W 1918 roku rozpoczął służbę w Wojsku Polskim. Ukończył Wyższą Szkołę Wojenną, w której później był wykładowcą. Brał udział w kampanii wrześniowej 1939 roku, dowodził wówczas 9. Pułkiem Piechoty Legionów, który wsławił się obroną Warszawy. Po kapitulacji udało mu się uniknąć niewoli. Rozpoczął działalność konspiracyjną. W charakterze kuriera przedarł się do Francji. Tam jako dowódca piechoty dywizyjnej zgodnie z rozkazami przebił się do portu i wraz z żołnierzami został ewakuowany do Wielkiej Brytanii. Tutaj pułkownik dyplomowany Stanisław Sosabowski rozpoczął starania o stworzenie dużej jednostki spadochronowej. Działaniom tym przyświecało zawołanie „Najkrótszą drogą”. Według polskich planów spadochroniarze mieli najszybciej dostać się do Polski, by brać udział w powszechnym powstaniu.

Załączkiem formacji była powołana w Szkocji 4. Kadrowa Brygada Strzelców. Wkrótce powstał Ośrodek Szkolenia Spadochronowego, gdzie szybko i intensywnie uczono ochotników w myśl zasady „im więcej potu, tym mniej krwi”. Za datę powstania 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej (1. SBS) uważa się 23 września 1941 roku. Naczelny Wódz gen. Włodzimierz Sikorski na jej dowódcę powołał organizatora jednostki, pułkownika Sosabowskiego.

Niestety, spadochroniarzy nie zrzucano do kraju w czasie Powstania Warszawskiego. Na polskich politykach wymuszono włączenie 1. SBS do brytyjskiej wielkiej formacji powietrznodesantowej i użycie do walki we wrześniu 1944 roku w ramach operacji „Market Garden”. Źle zaplanowana i nieudolnie przeprowadzona bitwa w Holandii zakończyła się niepowodzeniem i olbrzymimi stratami, a jej krytyk choć lojalny wykonawca, generał Sosabowski został zdymisjonowany. Oszkalowany przez Anglików nie znalazł mocnych obrońców wśród polskie-

go przywództwa. Wierni swemu dowódcy pozostali towarzysze broni, świadomi jak wielu z nich męstwu i decyzjom generała zawdzięcza życie.

Z racji zasług i umiejętności powinien cieszyć się opinią bohatera. Stało się jednak inaczej. Komuniści pozbawili go obywatelstwa a środowisko emigracyjne podejrzewało o konszachty z rządem w Warszawie. W 1946 roku Holendrzy chcieli uhonorować generała i jego brygadę ale wyróżnienie zablokowali Anglicy. Ostatnie lata swego życia przepracował jako robotnik w fabrycznych magazynach. Zmarł 25 września 1967 roku w Hillingdon (Anglia) a jego prochy, dzięki staraniom żołnierzy z 1. SBS powróciły do kraju w 1969 roku i z honorami wojskowymi spoczęły na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach. Dopiero niedawno, bo w 2005 roku holenderskie ministerstwo obrony zdecydowało o przyznaniu generałowi Sosabowskiemu i 1. SBS najwyższych państwowych odznaczeń.

Spojrzenie na postać pierwszego dowódcy 1. SBS zmieniło się także w Polsce. Senat Rzeczypospolitej Polskiej podjął uchwałę o ogłoszeniu września 2012 roku Miesiącem generała Stanisława Sosabowskiego. Ta okoliczność stała się inspiracją do zaprezentowania sylwetki generała i przypomnienia roli jaką utworzona przez niego brygada odegrała w historii Polski i Europy. W przedstawionych w zestawieniu bibliograficznym (wybór) pozycjach zwartych (od roku 1977) i artykułach (od roku 1998) znajdziemy odzwierciedlenie losów i zmagañ dowódcy i jego żołnierzy. Poniższy materiał podzielono na trzy części. Pierwsza z nich gromadzi opracowania ogólne. Kolejne rozdziały zawierają publikacje o generale Sosabowskim oraz 1. SBS i jej walkach pod Arnhem.

I. Opracowania ogólne

1. „OVERLORD” : Polskie Siły Zbrojne w ramach drugiego frontu w Europie Zachodniej / Tadeusz Panecki; Ministerstwo Obrony Narodowej. Departament Stosunków Społecznych. – Warszawa : Wydawnictwo Bellona, 1994. – 62 s. : il.
Bibliogr. s. 38.
2. „Polska okupacja” w północno-zachodnich Niemczech 1945-1948 : nieznaną rozdział stosunków polsko-niemieckich / Jan Rydel. – Kraków : Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego : Księgarnia Akademicka, 2000. – 351 s. – (Biblioteka Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego; t. 6)
Bibliogr. s. 321-329.
3. POLSKIE jednostki powietrzno-desantowe na Zachodzie / Piotr Witkowski. – Warszawa : Bellona, 2009. – 415 s. : il.
Bibliogr. s. 382-391.

4. POLSKIE oddziały specjalne w II wojnie światowej / Grzegorz Korczyński. – Warszawa : Dom Wydawniczy Bellona, 2006. – 190 s. : il.
Bibliogr. s. 183-[191].
5. PROPOZYCJE wysłania jednostek polskich sił powietrznych na Daleki Wschód podczas II wojny światowej / Robert Majzner // Prz. Historyczno-Wojskowy. – 2009, nr 3, s. 218-231
6. SPADOCHRONOWA opowieść czyli O żołnierzach gen[erała] Sosabowskiego i cichociemnych / Jędrzej Tucholski. – Warszawa : Wydawnictwa Komunikacji i Łączności, 1991. – 183 s. : il. – (Biblioteczka Skrzydlatej Polski)
Bibliogr. s. 183-[184].
7. SZKOLENIE spadochronowe w Polskich Siłach Zbrojnych w Wielkiej Brytanii w czasie II Wojny Światowej / Jacek Dzieziela, Piotr Witkowski // M a r s. – 2003, t. 15, s. 59-86
8. SZTYLET komandosa / Maciej Zajączkowski. – Warszawa : „Bellona”, 1991. – 237 s. : il.
9. Z DZIEJÓW polskich wojsk powietrznodesantowych / Roman Baszczuk. – Kraków : Wydawnictwo i Drukarnia Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2009. – 210 s. : il.
Bibliogr. s. 201-204.

II. Sylwetka generała Stanisława Sosabowskiego

a. Pozycje zwarte

1. DROGA wiodła ugorem : wspomnienia / Stanisław Sosabowski. – Wyd. 2. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2011. – 429 s. : il.
2. GENERAŁ Stanisław Sosabowski : dowódca 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej / [oprac.] Juliusz L. Englert, Krzysztof Barbarski, major dr Stanisław Sosabowski. – Wyd. 2. – Londyn : Instytut Polski i Muzeum im. Gen. Sikorskiego : Polska Fundacja Kulturalna, 2001. – 183 s. : il., mapy
3. GENERAŁOWIE II [Drugiej] Rzeczypospolitej / Zbigniew Mierzwiński. – Warszawa : „Polonia”, 1990. – 366 s. : il.
Bibliogr. s. 353-360.
4. NAJKRÓTSZĄ drogą / Stanisław Sosabowski. – Łomianki; Dziekanów Leśny : Wydawnictwo LTW, 2011. – 347 s. : il.
Na podstawie wyd.: Londyn 1957.
5. ŻYCIE i działalność Stanisława Sosabowskiego / Aneta Chmielewska-Szymańska; Instytut im. gen. Stefana „Grota” Roweckiego. – Leszno :

Wydawnictwo Instytutu im. gen. Stefana „Grota” Roweckiego, 2004. – 253 s. : il. – (Biblioteka „Grota”; nr 8)

Bibliogr. s. 183-200.

b. Artykuły

1. DZIECIŃSTWO i młodość Stanisława Sosabowskiego (1892-1918) / Aneta Chmielewska // *Zesz. Nauk. Instytutu Zarządzania i Marketingu / Politechnika Koszalińska*. – 1998, nr 4, s. 145-151
2. GENERAŁ pod prężaniem / Piotr Zychowicz // *Rzeczpospolita*. – 2012, nr 110, s. P18-P19
Sprawa odpowiedzialności za klęskę operacji „Market Garden”.
3. GENERAŁ zwolniony przez Anglików : Stanisław Sosabowski / rafm // *Rzeczpospolita*. – 2012, nr 106, s. A2
4. NA SKRZYDŁACH do Ojczyzny : w żołnierskiej służbie Rzeczypospolitej : generał brygady Stanisław Sosabowski / Artur Rojek // *Głos*. – 2002, nr 18/19, s. 10-13
5. ZDRADZONY bohater : generał Stanisław Sosabowski / Michał Miłoś // *Tyg. Solid*. – 2012, nr 22, s. 31-32
6. ŻYCIE i działalność generała brygady Stanisława Franciszka Sosabowskiego 1892-1967 / Aneta Chmielewska-Szymańska // *Grot*. – 2005, nr 25, s. 174-189

III. 1 Samodzielna Brygada Spadochronowa

A. *Udział w bitwie pod Arnhem*

a. Pozycje zwarte

1. ARNHEM / Witold Biegański. – Wyd. 2 popr. – Warszawa : „Książka i Wiedza”, 1977. – 168 s. : il., mapy. – (Biblioteka Pamięci Pokoleń)
2. ARNHEM 1944 / Henryk Stańczyk. – Warszawa : „Bellona”, 1993. – 77 s. : mapy. – (Bitwy Polskie)
Bibliogr. s. [79].
3. ARNHEM : udział 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej w operacji Market-Garden / Wojciech Markert. – Pruszków : „Ajaks”, 1999. – 48 s. : il., 2 mapy. – (Boje Polskie; 17); (Biblioteka Historyczna Wojsk Lądowych)
Bibliogr.
4. BRYGADA spod Arnhem / Krzysztof Drozdowski. – Warszawa : Krajowa Agencja Wydawnicza, 1998. – 185 s. : il.
Bibliogr. s. 182-[184].

5. NAJCICHSI bohaterowie spod Arnhem / Wojciech Markert. – Pruszków : „Ajaks”, 2003. – 93 s. : il., 2 mapy
Bibliogr.
6. OSTATNI desant / Helena Rajczuk. – Brzeg : Lex Consulting Helena Rajczuk, 2011. – 232 s. : il.
7. [PIERWSZA] 1 Samodzielna Brygada Spadochronowa w bitwie pod Arnhem / wstęp i oprac. Wojciech Markert; Ministerstwo Obrony Narodowej. Departament Wychowania i Promocji Obrończej. – Warszawa : Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2011. – 131 s. : il.
8. ROZDARTY naród : Polska Brygada Spadochronowa w bitwie pod Arnhem / George F. Cholewczyński. – Warszawa : Andrzej Findeisen / A.M.F. Plus Group, 2006. – 344 s. : il. – (Seria Książek Historycznych)
Bibliogr. s. 323-327.
9. SPADOCHRONIARZE Sosabowskiego : dzieje polskich jednostek powietrznodesantowych 1939-1945 / Piotr Witkowski. – Warszawa : Bellona, 2012. – 406 s.
10. „W LOCIE szumią spadochrony...” : wspomnienia żołnierza spod Arnhem / Władysław Klemens Stasiak. – Warszawa : Pax, 1991. – 349 s. : il.
Bibliogr. s. 321-[322].
11. WSZYSCY ludzie są braćmi : lista poległych żołnierzy polskich, bitwa o Arnhem 1944 / Andries Hoekstra. – Arnhem : Market Garden Foundation, 2005. – 193 s. : il.

b. Artykuły

1. DŁUGA historia niesprawiedliwości / Krzysztof Masłoń // Rzeczpospolita. – 2006, nr 205, s. A17
Zawiera rec. książki: Rozdarty naród / George F. Cholewczyński. – Warszawa, 2006.
2. POGOTOWIE sztabów brytyjskich przed operacją „Market-Garden” : relacja mjr. Jerzego Rostworowskiego / oprac. Stanisław Jan Rostworowski // Prz. Historyczno-Wojskowy. – 2005, nr 2, s. 181-198
3. RAPORT kpt. Jerzego Rostworowskiego o przebiegu operacji „Market” / oprac. Stanisław Jan Rostworowski // Prz. Historyczno-Wojskowy. – 2006, nr 1, s. 107-130
4. ROZMOWA z Georgem F. Cholewczyńskim / rozm. przepr. Paweł Wroński // Gaz. Wybor. – 2006, nr 250, s. 17
Na marginesie książki „Rozdarty naród”.
5. RZUT spadochronowy 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej w bitwie pod Arnhem / Piotr Witkowski // Prz. Historyczno-Wojskowy. – 2005, nr 2, s. 101-132

6. ZMARNOWANA brygada / Wojciech Pięciak // Tyg. Powsz. – 2006, nr 43, dod. s. 19
Zawiera rec. książki: Rozdarty naród / George F. Cholewcyński. – Warszawa, 2006.
7. W SPRAWIE artykułu Piotra Witkowskiego o rzucie spadochronowym 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej / Sławomir Kwiatkowski // Prz. Historyczno-Wojskowy. – 2006, nr 2, s. 181-185
Polem. z poz. 5.
8. WARSZAWA – Arnhem : uwagi do numeru 2 z 2005 r. / Rajmund Szubański // Prz. Historyczno-Wojskowy. – 2006, nr 1, s. 228-230

B. Inne opracowania

1. NA DRODZE do Arnhem : historia 4. Brygady Kadrowej Strzelców / Wojciech Markert. – Pruszków : Ajaks, 2000. – 102 s. : il., mapy
Bibliogr. s. 97-99
2. ORGANIZACJA, umundurowanie i uzbrojenie 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej w okresie operacji Market – Garden / Adam Bech // Studia z Dziejów Polskiej Historiografii Wojskowej. – 2005, nr spec., s. 149-158
3. [PIERWSZA] I Samodzielna Brygada Spadochronowa – najkrótszą drogą do Kraju : [praca zbiorowa] / [aut. : Barbara Fabiańska i in.; red. Barbara Fabiańska]. – Poznań : Towarzystwo Inicjatyw Kulturalnych „Poznańskie Koziołki” : Wielkopolskie Muzeum Walk Niepodległościowych, 2005. – 52 s. : il.
Bibliogr. s. 51
4. POZYTYWNA zmiana postawy i jej skutki na przykładzie podoficerów 1 Polskiej Samodzielnej Brygady Spadochronowej / Andrzej Filus. – Bibliogr. // Roczniki Teologiczne. – 2004, z. 5, s. 133-147
5. SZTANDAR z Warszawy był dla nich symbolem : bunt żołnierzy polskiej brygady spadochronowej w 1944 r. / Dominik Kaźmierski // Dziennik (Wyd. 2). – 2008, nr 216, dod. Warszawa, s. V

BIBLIOGRAFIE OSOBOWE

Janusz Korczak
(70 rocznica śmierci)

Janusz Korczak (właśc. Henryk Goldszmit) – ur. 22.07.1878 (lub 1879) – zm. ok. 10.08.1942 – pedagog, prozaik, publicysta, autor powieści dla dzieci i młodzieży, z wykształcenia lekarz. Urodził się w Warszawie. Tutaj ukończył gimnazjum filologiczne i medycynę na Uniwersytecie Warszawskim. Wiedzę poszerzał w Rzymie i w Paryżu, specjalizował się w pediatrii. Po powrocie do kraju pracował w szpitalu dziecięcym w Warszawie, działał także w Towarzystwie Dobroczynności. W czasie wojny rosyjsko-japońskiej (1904-1905) pełnił funkcję lekarza wojskowego. Później pracował jako wychowawca na koloniach dla dzieci polskich i żydowskich. W 1908 roku został członkiem zarządu Pomocy dla Sierot. Założył Dom Sierot (1911) dla dzieci żydowskich, którym kierował do 1942 roku. Wraz z wybuchem I wojny światowej objął obowiązki lekarza pułkowego na Ukrainie, gdzie zajmował się także przytułkiem dla dzieci ukraińskich i polskich. Po wojnie zatrudnił się w szpitalu epidemicznym w Łodzi, powrócił na stanowisko dyrektora Domu Sierot i zaczął kierować Naszym Domem, czyli sierocińcem dla dzieci polskich w Pruszkowie. Od 1919 roku wykładał w Instytucie Pedagogiki Specjalnej, później w Wolnej Wszechnicy. W latach 1934 i 1936 wyjeżdżał do Palestyny. W Sądzie Okręgowym w Warszawie występował jako biegły do spraw dzieci. W Polskim Radiu pod pseudonimem Staroego Doktora prowadził pogadanki (1935-1936) a od wybuchu wojny był prelegentem. Po aresztowaniu i kilkumiesięcznym przetrzymywaniu w więzieniu na Pawiaku, został zwolniony za kaucją. Zginął w niemieckim obozie zagłady (prawdopodobnie w Auschwitz-Birkenau) dobrowolnie towarzysząc swym wychowankom z Domu Sierot.

W czasie pracy w sierocińcu wypracował system wychowawczy oparty na pobudzaniu dziecka do aktywności, samodzielności, wyrabianiu odpowiedzialności za swoje czyny, Proponował samorząd dziecięcy, założył redagowane przez dzieci pismo „Mały Przegląd”. Popularyzował wiedzę z dziedziny pedagogiki i psychologii, żądał prawa dziecka do szacunku, zrozumienia i miłości.

Wydał wiele prac z zakresu pedagogiki. Najczęściej wiążą się one z prowadzoną działalnością i koncepcjami wychowawczymi. Tworzył także powieści. W twórczości ukazywał dziecięcą psychikę, świat przeżyć i marzeń, rozważał problemy władzy i zagadnienia moralne. Łączył humor i liryzm z zadumą nad ówczesnym światem. Napisał m.in.: prace pedagogiczne – „Jak kochać dziecko” (1920), „ Prawo dziecka do szacunku” (1929); prace literackie – „Dzieci ulicy”

(1901), „Dziecko salonu” (1906), „Moški, Joški i Srule” (1910), „Józki, Jaśki i Franki” (1911), „Spowiedź motyla” (1914), „Król Maciuś Pierwszy” (1923), „Król Maciuś na wyspie bezludnej” (1923), „Bankructwo małego Dżeka” (1924), „Kiedy znów będę mały” (1925), „Kajtuś czarodziej” (1934), „Pamiętnik” (1942 – piśniewy w getcie).

a. Pozycje zwarte

1. ABY nie uległo zapomnieniu : rzecz o Domu Sierot Krochmalna 92 / Ida Merżan. – Warszawa : „Nasza Księgarnia”, 1987. – 137 s. : il.
2. AKTUALNOŚĆ idei Janusza Korczaka : praca zbiorowa / pod red. Terezy Wróblewskiej. – Koszalin : Horyzont; Piotrków Trybunalski : nakł. Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Kielcach. Wydział Zamiejscowy, 1993. – 272 s. : il.
Materiały z konf., 23-24 listopada 1992 r., Piotrków Trybunalski.
Bibliogr. przy niektórych ref.
3. DZIECI – miłość moja, duma moja, troska moja / Ida Merżan; wybór Marta Ciesielska, Olga Kierczyńska; Ośrodek Dokumentacji i Badań Korczakianum. – Warszawa : „Ezop”, 2002. – 278 s. : il. – (Z Kręgu Korczaka : tematy, ludzie, dokumenty)
4. GDY nadchodził kres... : ostatnie lata życia Janusza Korczaka / Aleksander Lewin. – Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1996. – 182 s. : il.
5. INSPIRACJE korczakowskie : wokół „Prawideł życia” w 80. rocznicę wydania / red. nauk. Zbigniew Rudnicki. – Poznań : Wydawnictwo Naukowe UAM, 2011. – 236 s. : il. – (Odsłony Myśli : Korczak); (Psychologia i Pedagogika / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; nr 158)
Bibliogr. przy pracach.
6. JANUSZ Korczak / Marek Jaworski. – Wyd. 2 rozsz. – Warszawa : „Interpress”, 1977. – 204 s. : il.
7. JANUSZ Korczak / Hanna Morkowicz-Olczakowa. – Wyd. 5. – Warszawa : „Czytelnik”, 1978. – 277 s. : il.
Wykaz utworów J. Korczaka.
8. JANUSZ Korczak (Henryk Goldszmit) : [1878(1879?)-1942] : (zestaw bibliograficzny) / oprac. Maciej Dynkowski; Dział Informacji i Bibliografii. – Łódź : Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, 1993. – 21 s.
9. JANUSZ Korczak dzisiaj / Janusz Tarnowski. – Warszawa : Akademia Teologii Katolickiej, 1990. – 241 s. : il.
Bibliogr. s. 175-178.

Zawiera m.in. utwory J. Korczaka.

10. JANUSZ Korczak i jego dokonania / Marian Jakubowski; Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Częstochowie. – Częstochowa : Wydaw. WSP, 1996. – 264 s.
Bibliogr. s. 256-264.
Praca przygot. na Międzynarodową Konferencję Korczakowską „Kształcenie nauczycieli a współczesne problemy wychowania”, Częstochowa, 15-16 maja 1996.
11. JANUSZ Korczak w getcie : nowe źródła / [wstęp i red. nauk. Aleksander Lewin; Instytut Badań Edukacyjnych. Pracownia Korczakowska]. – Warszawa : Oficyna Wydawnicza Latona, 1992. – 310 s. : il. – (Janusz Korczak – Źródła i Studia; 4)
12. JANUSZ Korczak – życie dla dzieci / Erich Dauzenroth. – Kraków : Wydawnictwo WAM, 2005. – 167 s. : il.
Bibliogr. s. 145-149.
13. JANUSZ Korczak – życie i dzieło : materiały z Międzynarodowej Sesji Naukowej, Warszawa, 12-15 października 1978 r. / [kom. red. Hanna Kirchner, Aleksander Lewin, Stefan Wołoszyn]. – Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1982. – 331 s.
14. KALENDARZ życia, działalności i twórczości Janusza Korczaka / Maria Falkowska. – Warszawa : „Nasza Księgarnia”, 1989. – 416 s. : il. – (Janusz Korczak – Źródła i Studia; t. 3)
Bibliogr. s. 21-22.
15. KORCZAK / Stefan Wołoszyn. – [Wyd. 2]. – Warszawa : „Wiedza Powszechna”, 1982. – 334 s. : il. – (Myśli i Ludzie. Pedagogika)
Bibliogr. s. 143-146.
16. KORCZAK – człowiek, badacz, pedagog i wychowawca / pod red. Irenusza Jana Pyrzyka; Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku. – Włocławek : WSHE, 2003. – 137 s. : il.
Bibliogr. przy rozdz.
17. KORCZAK : próba biografii / Joanna Olczak-Ronikier. – Warszawa : Wydawnictwo W.A.B., 2011. – 478 s. : il. – (Fortuna i Fatum)
Bibliogr. dzieł Janusza Korczaka s. 435-439.
18. KORCZAK z bliska / Kazimierz Dębnicki. – Warszawa : Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 1985. – 175 s.
Bibliogr. s. 174-[176].
19. KORCZAK znany i nieznany / Aleksander Lewin. – Warszawa : „Ezop” : Wyższa Szkoła Pedagogiczna Związku Nauczycielstwa Polskiego, 1999. – 546 s. : il.
Bibliogr. prac A. Lewina o J. Korczaku s. 519-531.

20. KORCZAKOWSKIE dialogi / red. nauk. Jadwiga Bińczycka. – Warszawa : „Żak”, 1999. – 240 s.
Bibliogr. przy ref.
Mater. z VI Międzynarodowej Konferencji Korczakowskiej w grudniu 1998 r. w Izraelu.
21. KORCZAKOWSKIE inspiracje... / Antonina Gurycka. – Warszawa : „Scholar”, 2002. – 155 s. :
Bibliogr.
22. KORCZAK, Tokarzewski i my : Hanna Rudniańska – wspomnienia i rozmowa z Krystyną Shmeruk. – Kraków : Rabid : Fundacja Dziedzictwo im. Chone Shmeruka, 2005. – 118 s. : il. – (We, Polish Jews)
23. LISTY i rozmyślania palestyńskie / Janusz Korczak [pseud.]; wybrała, oprac. i wstępem opatrzyła Bożena Wojnowska. – Warszawa : „Ezop” : Żydowski Instytut Historyczny, 1999. – 136 s. : il.
24. MYŚL pedagogiczna Janusza Korczaka : nowe źródła / wybór Maria Falkowska; Instytut Badań Pedagogicznych. Zakład Badań Systemów Wychowawczych. Pracownia Korczakowska. – Warszawa : „Nasza Księgarnia”, 1983. – 393 s. – (Janusz Korczak – Źródła i Studia; t. 2)
25. PAMIĘCI Janusza Korczaka : materiały z sesji popularnonaukowej, Muzeum Narodowe Pałac Biskupów Krakowskich w Kielcach 1 czerwca 2005 / pod red. Jadwigi Chmielewskiej i Doroty Mętrak; Gimnazjum nr 3 im. Janusza Korczaka w Kielcach. – Kielce : Wydawnictwo Agencja JP, 2006. – 106 s. : il.
Bibliogr. przy niektórych ref.
26. PAMIĘTNIK / Janusz Korczak [pseud.]. – Wrocław : „Siedmioróg”, 1996. – 87 s. : il. – (Narodowa Biblioteka Lektur Szkolnych)
27. PEDAGOGIKA Janusza Korczaka – realizm czy utopia? / pod red. Ireneusza Jana Pyrzyka; Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna, 2006. – 152 s.
28. PREKURSORY pedagogiki opiekuńczej : J.H. Pestalozzi, J. Korczak, A. Makarenko, J. Babicki / Ireneusz Pyrzyk. – Toruń : Wydaw. Adam Marszałek, 2003. – 199 s.
Bibliogr.
29. SPOTKANIE z Korczakiem / Jadwiga Bińczycka. – Olsztyn : Olsztyńska Szkoła Wyższa im. Józefa Rusieckiego, 2009. – 150 s. : il.
30. ŚLADAMI Janusza Korczaka po Warszawie / Maria Falkowska; przy współud. Marty Ciesielskiej; Instytut Badań Pedagogicznych. Zakład Systemów Wychowawczych. Pracownia Korczakowska. – Warszawa : IBP, 1988. – 37 s. : il.

31. TRYPTYK pedagogiczny – Korczak, Makarenko, Freinet / Aleksander Lewin. – Warszawa : „Nasza Księgarnia”, 1986. – 156 s. – (Wychowanie)
Bibliogr. s. 155-[157].
32. WARSZAWSKIE miejsca Janusza Korczaka / Ewa Kozdrowicz, Bartłomiej Domagała. – Wyd. 2 rozsz. – Warszawa : Fundacja Pedagogium, 2008. – 107 s. : il.
Bibliogr. s. 101-103.
33. WSPOMNIENIA o Januszu Korczaku / wybór i oprac. Ludwika Barszczewska, Bolesław Milewicz; Instytut Badań Pedagogicznych. Zakład Badań Systemów Wychowawczych. Pracownia Korczakowska. – [Wyd. 2]. – Warszawa : „Nasza Księgarnia”, 1989. – 335 s. – (Janusz Korczak – Źródła i Studia; t. 1)

b. Artykuły

1. DYSKUSYJNY Skarga, pominięty Prus / Anna Tatarkiewicz; rozm. przepr. Bronisław Tumiłowicz // *Przeгляд*. – 2012, nr 5, s. 30-32
Patroni Roku 2012 w polskiej kulturze.
2. DZIECI – nie, ludzie – tak / Katarzyna Kubisowska // *Tyg. Powsz.* – 2012, nr 20, dod. Książki w Tygodniku, s. 7-8
3. DZIECKO jest jutrem : Janusz Korczak (1878 lub 1879-1942) / Maria Chymuk // *Wychowawca*. – 2007, nr 6, s. 20
4. HENRYK zwany Januszem / Joanna Cieśla. – (Patroni Roku 2012) // *Polityka*. – 2012, nr 1, s. 76-79
5. JAKI był Stary Doktor? / Witold Salański // *Głos Nauczycielski*. – 2012, nr 5, s. 10-11
6. JANUSZ Korczak jako humanista XX wieku / Joanna Majchrzyk-Mikuła // *Zesz. Nauk. Pedagogia / Wyższa Szkoła Umiejętności Pedagogicznych i Zarządzania*. – 2004, nr 4, s. 28-32
7. JANUSZ Korczak wobec Zagłady : próba interpretacji tekstów / Ruta Sakowska // *Kwart. Historii Żydów*. – 2005, nr 2, s. 184-194
8. JANUSZ Korczak : życie dla Innego: Dziecka-Człowieka / red. Krzysztof Masłoń, Maciej Rosalak, Tomasz Stańczyk, Bogdan Borucki, Janusz Karaczewski, Jarosław Krawczyk. – (Żydzi polscy; nr 36) // *Rzeczpospolita*. – 2008, nr 293, dod. s. 1-16
9. KORCZAK była kobietą / Magdalena Kicińska // *Przekrój*. – 2012, nr 10, s. 30-31

10. KORCZAKIADA / Agnieszka Kapustka // *Guliwer.* – 2008, nr 2, s. 107-109
11. KORCZAKOWSKA idea praw dziecka / Barbara Smolińska-Theiss // *Pedag. Społeczna.* – 2010, nr 3/4, s. 7-19
12. MARZENIA i świat realny w pracy Janusza Korczaka / Jacek Hołówka // *Pedag. Społeczna.* – 2007, nr 4, s. 37-41
13. MIĘDZY judaizmem i katolicyzmem : miejsce i rola religii w życiu Janusza Korczaka / Katarzyna Kaczmarek // *Poznańskie Studia Teologiczne.* – 2005, t. 19, s. 239-255
14. MOŚKI, Józki i Janusz Korczak : życie i śmierć starego doktora / Siergiej Makiejew // *Forum.* – 2006, nr 21, s. 52-55
15. MÓJ Korczak / Stanisław Grabowski // *Poezja i Dziecko.* – 2006, nr 2, s. 63-67
16. NIE opowiadaj głupstw doktoru / Joanna Olczak-Ronikier; rozm. przepr. Anna Bikont // *Książki.* – 2011, nr 1, s. 10-12
O książce „Korczak. Próba biografii”.
17. OBSESJE i lęki bohatera / Iga Nyc // *Wprost.* – 2011, nr 15, s. 80-81
O książce „Korczak. Próba biografii”.
18. PAN od czyszczenia butów i myśliciel / Marta Ciesielska; rozm. przepr. Katarzyna Kazmierowska // *Res Publica Nowa.* – 2009, nr 6, s. 152-160
19. PEDAGOGIKA jako filozofia stosowana / Halina Floryńska. – *Fragm. // Prz. Filozof.-Literacki.* – 2008, nr 2/3, s. 289-309
20. PORTRET wychowawcy : Janusz Korczak / Antonina Gurycka // *Psychologia w Szkole.* – 2005, nr 1, s. 71-78
21. PROŚBA od Korczaka / Anna Baranowska; rozm. przepr. Anna Jarmusiewicz // *Rzeczpospolita.* – 2005, nr 24, s. A8
22. ROLA wychowawcy opiekuna w poglądach pedagogicznych Janusza Korczaka / Paweł Koziorek // *Kult. Fizyczna.* – 2006, nr 5/6, s. 32-33
23. STARY Doktor na nowe czasy / Witold Salański // *Głos Nauczycielski.* – 2012, nr 16, s. 14
Warszawska konferencja „Korczakowskie idee wychowania”.
24. STARY Doktor, skuteczny idealista / Witold Salański // *Głos Nauczycielski.* – 2012, nr 8, s. 11
Spotkanie w Żydowskim Instytucie Historycznym dot. J. Korczaka.
25. SZKOLNE doświadczenia bohaterów prozy Janusza Korczaka / Jolanta Szcześniak // *Guliwer.* – 2006, nr 1, s. 37-42
26. ŚWIĘTY niedowiarek / Jan Tarnowski; rozm. przepr. Katarzyna Kolska, Paweł Kozacki // *W drodze.* – 2009, [nr] 2, s. 39-45

27. UWAGA, dziecko / Witold Salański // *Głos Nauczycielski*. – 2012, nr 19, s. 12
28. WARTOŚCI moralne w utworach dla dzieci i młodzieży Janusza Korczaka / Marta Ziółkowska-Sobecka // *Poezja i Dziecko*. – 2006, nr 2, s. 56-63
29. WYCHOWAWCA i opiekun rozumny / Krystyna Duraj-Nowakowa // *Nauczyciel i Szkoła*. – 2009, nr 3/4, s. 9-24
30. ZACIEMNIONY pokój / Piotr Mitzner // *Teksty Drugie*. – 2007, nr 5, s. 149-164

Józef Ignacy Kraszewski
(200. rocznica urodzin)

Józef Ignacy Kraszewski – ur. 28.07.1812 r. – zm. 19.03.1887 r. – powieściopisarz, poeta, historyk, krytyk literacki, publicysta, dziennikarz, wydawca, działacz społeczny i polityczny. Pochodził z rodziny szlacheckiej zamieszkałej w Dołhem koło Prużany (dzisiejsza Białoruś). Urodził się w Warszawie a dzieciństwo spędził u babki w Romanowie na Podlasiu. Uczył się w szkołach w Białej Podlaskiej, Lublinie i Świsłoczy. Studia podjął w Wilnie (1829); wprawdzie był studentem medycyny, później jednak wbrew woli ojca – literatury. Trafił do więzienia za działalność w tajnym związku młodzieży (1830-1832) a do 1833 roku przebywał w Wilnie pod nadzorem policji. W czasie pobytu w majątku ojca w Dołhem (1833-1837) kontynuował rozpoczętą w Wilnie działalność literacką (debiut 1829) i uzupełniał wykształcenie. Pochłaniał twórczość z dziedziny literatury i krytyki literackiej z całej Europy. Po ślubie (1838) wraz z żoną prowadził gospodarstwo na Wołyniu. Przez pewien czas zbliżył się do koterii petersburskiej założonej w 1841 roku przez H. Rzewuskiego. W 1853 roku małżonkowie z czworgiem dzieci przenieśli się do Żytomierza. Odtąd zajmował się głównie pracą literacką ale znajdował także czas na inne zajęcia. Był kuratorem gimnazjum, dyrektorem teatru i Towarzystwa Dobroczynności. W 1858 roku odbył kilkumiesięczną podróż po Europie w czasie której poznał cywilizację przemysłową. Przychylna dla chłopów sztuka oraz krytyka ziemiaństwa w publicystyce spowodowały oburzenie szlachty, co stało się przyczyną przeniesienia z rodziną do Warszawy (1859). Tutaj redagował „Gazetę Codzienną” i „Gazetę Polską” (1859-1863). Po wybuchu powstania 1863 roku został przez władze zmuszony do wyjazdu z Warszawy i bez rodziny udał się do Drezna. Na obczyźnie zyskał

miano jednoosobowej instytucji. Pomagał uchodźcom politycznym, organizował życie literackie, był autorytetem literackim i ulubieńcem publiczności. Prowadził ożywioną działalność polityczną (m.in. był posłem z Poznańskiego do parlamentu pruskiego) i publicystyczną, współpracował z licznymi czasopismami krajowymi, utrzymywał kontakt z krajem poprzez obfitą korespondencję, wydawał swoje książki, otworzył własną drukarnię (1868). W Krakowie w 1879 roku zorganizowano trwający tydzień jubileusz 50-lecia twórczości pisarza. W 1883 roku w Berlinie został oskarżony i uwięziony za współpracę z francuskim wywiadem. Karę 3,5 roku więzienia odbywał w Magdeburgu. Z powodu choroby urlopowano go za kaucją. Wyjechał na kurację do Włoch (1886), później przeniósł się do Genewy, gdzie zmarł. Złotki przewieziono do Krakowa i pochowano w krypcie zasłużonych w kościele Na Skałce.

W twórczości Kraszewskiego znajdujemy wpływy romantyzmu, realizm i tendencje pozytywistyczne. Uprawiał niemal wszystkie rodzaje literackie. Napisał ponad 220 powieści (400 tomów) i około 150 opowiadań, nowel i obrazków oraz wiele tomów poetyckich, utworów dramatycznych, relacji z podróży, wspomnień, publicystyki, prac naukowych z historii, literatury, językoznawstwa i etnografii. Tłumaczył z pięciu języków.

Spśród ogromnego dorobku, niebywałego w skali światowej, na pierwszy plan wysuwają się powieści. Najbardziej znane to: obyczajowe – „Poeta i świat” (1839), „Latarnia czarnoksiężska” (1833-1834), „Dwa światy” (1855); ludowe – „Ulana” (1834), „Ostap Bondarczuk” (1847), „Chata za wsią” (1854-1855), „Jermoła” (1857), „Historia kołka w płocie” (1860). Zastąpił jako autor powieści historycznych: związanych z powstaniem styczniowym „Dziecię Starego Miasta” (1863), „Szpieg” (1864), „Moskał” (1864); trylogii saskiej: „Hrabina Cosel” (1874), „Bruh” (1875), „Z siedmioletniej wojny” (1876) oraz cyklu 29 tytułów o dziejach Polski m.in. „Stara baśń” (1876), „Masław” (1877), „Matka królów” (1883), „Saskie ostatki” (1889).

a. Pozycje zwarte

1. DZIENNIKARZ i pisarz polityczny : z badań nad twórczością Józefa Ignacego Kraszewskiego / Bogumiła Kosmanowa; [Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości. Jednostka Uczelniana w Poznaniu]. – Poznań : „Forum Naukowe”; Wrocław : Holding Edukacyjny – Paweł Pietrzyk, 2002. – 151 s.

Nota bibliogr.

2. GABINET Józefa Ignacego Kraszewskiego / Dominika Cicha. – Poznań : MN, 1974. – 192 s. : il. – (Monografie Muzeum Narodowego w Poznaniu; t. 12)

3. HISTORIA w powieściach Józefa Ignacego Kraszewskiego : (bibliografia) / oprac. J. Halicki; Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Białymstoku. Dział Informacyjno-Bibliograficzny. – Białystok : WBP, 1984. – 19 s.
4. JÓZEF Ignacy Kraszewski. – Warszawa : Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, [1987]. – [24] s. : il.
5. JÓZEF Ignacy Kraszewski / Antoni Trepieński. – [Wyd. 2]. – Warszawa : Państw. Wydaw. Naukowe, 1986. – 142 s. : il. – (Małe Portrety Literackie)
6. JÓZEF Ignacy Kraszewski / Wincenty Danek. – Warszawa : „Wiedza Powszechna”, 1973. – 546 s. : il. – (Profile)
Bibliogr.
7. JÓZEF Ignacy Kraszewski a Wielkopolska / Bogumiła Kosmanowa; Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Bydgoszczy. – Bydgoszcz : Wydaw. Uczelniane WSP, 1993. – 218 s.
Bibliogr. s. 201-206.
8. JÓZEF Ignacy Kraszewski czterokrotny kandydat do katedry uniwersyteckiej / Henryk Barycz. – Kraków : Wydaw. Literackie, 1979. – 162 s. : (Cracoviana. Seria II, Ludzie i Wydarzenia)
9. J[ÓZEF] I[gnacy] Kraszewski 1812-1887 / [tekst oprac. Izabela Mrugaśiewicz]. – [Poznań : Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna, 1987]. – [16] s. : il.
Wydano z okazji otwarcia wystawy upamiętniającej 100-lecie śmierci J.I. Krasickiego.
10. JÓZEF Ignacy Kraszewski : twórczość i recepcja / pod red. Lecha Ludorowskiego. – Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1995. – 346 s. – (Litteraria Lublinensia; 10)
Nota bibliogr. s. 49, 62.
Materiały z konferencji, Biała Podlaska – Romanów – Chełm, 18-21 maja 1987 r.
11. JÓZEF Ignacy Kraszewski : zarys biograficzny / Wincenty Danek. – Warszawa : Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 1976. – 515 s. : il.
12. KRASZEWSKI i świat historii : studia / Tadeusz Budrewicz. – Kraków : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, 2010. – 252 s. – (Prace Monograficzne / Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie; nr 557)
Bibliogr. s. 245.
13. KRASZEWSKI mniej znany : studia i szkice / Bogumiła Kosmanowa. – Bydgoszcz : Wydaw. Uczelniane Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1998. – 219 s.
Bibliogr. s. 6, nota bibliogr. s. 199-200.

14. KRASZEWSKI, Orzeszkowa, Sienkiewicz : studia i szkice / Halina Bursztyńska. – Kraków : Wydaw. Naukowe WSP, 1998. – 182 s. – (Prace Monograficzne Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie; nr 251)
15. KRASZEWSKI – przy biurku i wśród ludzi / Tadeusz Budrewicz. – Kraków : Wydaw. Naukowe AP, 2004. – 291 s. – (Prace Monograficzne / Akademia Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie; nr 374)
16. KRASZEWSKI : szkice historycznoliterackie / Stanisław Burkot. – Warszawa : Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 1988. – 343 s.
17. KRASZEWSKI wobec Rosji : próby komparatystyczne / Magdalena Rudkowska. – Warszawa : Narodowe Centrum Kultury, 2009. – 336 s.
Bibliogr. s. 277-316.
18. KRASZEWSKIEGO wizje przeszłości i przyszłości / Maria Woźniakiewicz-Dziadosz. – Lublin : Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 1977. – 90 s. – (Wykłady Otwarte UMCS; 23)
19. LITWA Józefa Ignacego Kraszewskiego / Inesa Szulska. – Warszawa : Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, 2011. – 513 s.
20. MUZEUM J.I.K. w Romanowie / Tadeusz Chabros, Władysław Czech. – Lublin : Muzeum Okręgowe, 1975. – 79 s. : il., portr.
Bibliogr.
21. NA LITERACKIEJ Lubelszczyźnie / Aldon Dzieciół. – Chełm : Wydawnictwo TAWA Taurogiński Waldemar, 2009. – 84 s. : il.
Bibliogr. s. 67
22. NAD twórczością Józefa Ignacego Kraszewskiego : studia / red. Halina Bursztyńska. – Kraków : Wydaw. Naukowe WSP, 1993. – 131 s. – (Prace Monograficzne Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie; nr 160)
Mater. z sesji zorg. w dniach 17-19 marca 1987 r. w Krakowie.
23. O POWIEŚCI historycznej Józefa Ignacego Kraszewskiego / Jerzy Jarowiecki. – Kraków : Wydaw. Naukowe WSP, 1991. – 231 s. – (Prace Monograficzne Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie; t. 129)
24. PAMIĘTNIKI / Józef Ignacy Kraszewski; oprac. Wincenty Danek. – Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich; Warszawa : we współpr. z De Agostini Polska, 2005. – 484 s. – (Skarby Biblioteki Narodowej)
25. POCHYLMY się nad Józefem Ignacym Kraszewskim / pod red. M[ieczysława] Łojka; Wyższa Szkoła Pedagogiczna. – Bydgoszcz : Wydaw. Uczelniane WSP, 1992. – 105 s.
26. PROZA Kraszewskiego : codzienność / Ewa Ilnatowicz. – Warszawa : nakł. Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, 2011. – 346 s.
27. ROMANÓW i Kraszewski / pod red. Lecha Ludorowskiego; Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej. Wydział Humanistyczny, Muzeum Józefa Igna-

- cego Kraszewskiego w Romanowie. – Lublin; Romanów : UMCS. WH : MJIK, 1989. – 179 s. : il.
28. TWÓRCZOŚĆ plastyczna Józefa Ignacego Kraszewskiego / Helena Kicianka. – Kraków : MN, 1985. – 54 s. : il. – (Katalogi Zbiorów Graficznych / Muzeum Narodowe w Krakowie)
Bibliogr. s. 19-22 oraz przy poz. katalogu.
29. W SETNĄ rocznicę śmierci Józefa Ignacego Kraszewskiego (1887-1987) : materiały z sesji naukowej [Opole 5 maja 1987 r.] / pod red. Jerzego Pośpiecha; Śląski Instytut Naukowo-Badawczy w Opolu. – Opole : Wydaw. IŚ, 1990. – 81 s.
30. Z DZIEJÓW polskiej konwencji wydawniczej : edytorskie koncepcje i praktyka wydawnicza Józefa Ignacego Kraszewskiego / Paweł Zięba. – Kraków : Collegium Columbinum, 2010. – 310 s. : il. – (Biblioteka Tradycji; nr 90)
Bibliogr. s. 265-279.
31. ZDZIWIENIA Kraszewskim / pod red. Marty Zielińskiej; Polska Akademia Nauk. Instytut Badań Literackich. – Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1990. – 160 s.

b. Artykuły

1. DOKTOR Jan Tymowski o ostatnich dniach Józefa Ignacego Kraszewskiego / Włodzimierz Witczak // *Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Literacka*. – 2003, t. 10, s. 303-308
2. DYSKUSYJNY Skarga, pominięty Prus / Anna Tatarkiewicz; rozm. przepr. Bronisław Tumiłowicz // *Przeгляд*. – 2012, nr 5, s. 30-32
Patroni Roku 2012 w polskiej kulturze.
3. JÓZEF Ignacy Kraszewski i archeologia / Maria Krajewska // *Spotkania z Zabytkami*. – 2008, nr 1, s. 39-40
4. JUBILEUSZ 50-lecia pracy twórczej / Piotr Czartoryski-Sziler // *Nasz Dziennik* (Wyd. 2). – 2007, nr 66, s. 12
Uroczystości w 1879 r. w Krakowie.
5. KONTAKTY Marceliego i Władysława Mottych z Józefem Ignacym Kraszewskim w świetle zachowanej korespondencji / Izabela Wyszowska // *Prace Komisji Filologicznej / Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk*. – 2006, t. 47, s. 381-391
6. KRASZEWSKI a muzyka / Ludwik Gawroński // *Akcent*. – 2007, nr 4, s. 173-177
7. KRASZEWSKI i Lenartowicz / Anna Bujnowska // *Teksty Drugie*. – 2005, nr 6, s. 192-202

8. KRASZEWSKI, prekursor prozy narodowej / Ryszard Tadeusz Tarwacki // *Myśl Polska*. – 2008, nr 35-36, s. 18-19
9. NIEMIECKA panna i ubogi polski chłopak : („Nad Sprewą” J.I. Kraszewskiego) / Piotr Roguski // *Prz. Humanistyczny*. – 2009, nr 5/6, s. 115-120
10. OJCIEC polskiej powieści historycznej : 120. rocznica śmierci J.I. Kraszewskiego / Piotr Czartoryski-Sziler // *Nasz Dziennik* (Wyd. 2). – 2007, nr 66, s. 9-10
11. OPATRUNEK na zbolełe serce / Anna Czobodzińska-Przybysławska; rozm. przepr. Piotr Czartoryski-Sziler // *Nasz Dziennik* (Wyd. 2). – 2007, nr 66, s. 11
120. rocznica śmierci J.I. Kraszewskiego.
12. UMYSŁOWE zajęcia / Manula Kalicka. – (Patroni Roku 2012) // *Polityka*. – 2012, nr 1, s. 80-82

III. MATERIAŁY METODYCZNE

Marcin Radomski

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

„A MYŚMY SZLI I SZLI... SYBIRACY”

konkurs

W społeczeństwie funkcjonuje powiedzenie, iż coś stanowi... tajemnicę grobów syberyjskich. Określamy w ten sposób jakieś wydarzenie, które jest trwogą, odległą i straszną zarazem.

Historia naszego kraju pełna jest tragicznych losów Polaków, którzy doświadczyli bólu i cierpienia podczas wydarzeń dziejowych. Jednym z przykładów ludzkiej niedoli były zesłania na daleką Syberię. Taką formę prewencyjnego traktowania zniewolonego narodu stosowała carska Rosja i późniejszy Związek Radziecki. Związane to było z okresem zaborów, powstań narodowych i pokłosiem ataku 17 września 1939 r.

Z uwagi na to, że proponowany temat jest bardzo obszerny ograniczymy się tylko do okresu akcji deportacyjnych z 1940 i 1941 r. Pozwoli to na przybliżenie dramatycznych relacji ludzi o tamtych czasach. Jednocześnie – wierzymy – zmotywuje do dalszego poszerzania wiedzy o tym wycinku, jak i historii ogólnie. Warto przypominać problematykę katorżników dla zachowania pamięci o dramacie polskich Kresowiaków oraz ich bohaterką walkę o przetrwanie w nieurodzajnej krainie.

Dzisiejsza polityka trywializacji wiedzy przez „okrajanie” godzin lekcji historii determinuje potrzebę przeprowadzenia zwielokrotnionych działań w celu jej popularyzacji kierowanych szczególnie do młodzieży. Żeby spiąć kłamrą temat historii rodzimej z młodym odbiorcą proponujemy przeprowadzenie aktywnego konkursu w formie pytań i odpowiedzi. Sposób ten pozwoli na swobodne wyrażenie się uczestników z pominięciem procesu żmudnych przygotowań. Jednocześnie umożliwi przybliżenie losów Polaków legitymujących się przejściem „Golgoty Wschodu” oraz tych, którzy zostali na wieki bardzo, bardzo daleko od domu.

Cele zajęć przeprowadzonych w formie konkursu:

- poszerzenie wiedzy na temat historii Polski,
- popularyzacja tematyki wschodniej,
- rozwijanie zainteresowań dotyczących historii współczesnej,

- budowanie wrażliwości społeczeństwa w kontekście dramatu narodu polskiego,
- kształtowanie wysokiego poziomu empatii na temat krzywdy ludzkiej,
- umiejętność umiejscowienia wydarzeń w czasie,
- zachowanie tożsamości narodowej w otaczającym nas świecie.

Uczestnicy: młodzież licealna i zainteresowane grupy młodzieży gimnazjalnej

Miejsce: biblioteka, świetlica

Czas trwania: ok. 2 godz.

Forma pracy: pytania i odpowiedzi, interpretacja wierszy, praca z mapą

Metody i techniki: pokaz, prezentacja, pogadanka

Pomoce dydaktyczne: mapa, pokaz multimedialny (prezentacja PowerPoint), literatura przedmiotu (rys historyczny, fragmenty wspomnień Sybiraków), zdjęcia do pobrania z sieci.

Etap I

W trakcie przeprowadzonej pogadanki z wykorzystaniem tradycyjnej mapy lub prezentacji multimedialnej nakreślamy rys historyczny i kalendarium wydarzeń. Prezentujemy obszar terytorium II Rzeczypospolitej i miejsca zesłań na daleką Syberię. Rozszyfrowujemy pojęcia związane z tematem. Podkreślamy, iż w trakcie mini wykładu zostanie podana odpowiedź na postawione pytanie w drugiej części zabawy konkursowej. Czas: 20 minut.

- a) omawiamy przyczyny agresji 17 września 1939 r. dokonanej przez ZSRR na Polskę

Słownik wydarzeń historycznych / Renata Żabicka. – Wrocław : „Astrum”, 2001. – S. 222

Historia Polski. [T. 6] : od 1939 do 1945 roku / Karol Olejnik. – Poznań : „Fenix”, 1998. – S. 52–57

- b) pokazujemy na mapie lub w prezentacji multimedialnej granice II Rzeczypospolitej

<http://polmap.republika.pl/mapy/rzeczpospolita.htm>

- c) referujemy politykę deportacji i jej rozmiar na obywatelach polskich zamieszkujących wschodnie tereny Polski

Historia Polski. [T. 6] : od 1939 do 1945 roku / Karol Olejnik. – Poznań : „Fenix”, 1998. – S. 144–158

- d) przybliżamy warunki i specyfikę życia zesłańców

Historia Polski. [T. 6] : od 1939 do 1945 roku / Karol Olejnik. – Poznań : „Fenix”, 1998. – S. 144–158

Kiedy Bóg odwrócił wzrok / Wiesław Adamczak. – Poznań : Dom Wydawniczy Rebis, 2010. – 352 s. (do wyboru)

- e) wyjaśniamy pojęcia: Sybiracy, Syberia, „Golgota Wschodu”, ZSRR, II Rzeczpospolita, deportacje, Gułag, NKWD
www.wikipedia.org

Etap II:

Kilka przykładowych pytań do wyboru prowadzącego. Uczestnicy odpowiadają na zadane pytania:

- 1) Dlaczego ZSRR napadło na Polskę 17 września 1939 r.?
- 2) Omów pokrótce przyczyny akcji deportacyjnych i ich przebieg.
- 3) Pokaż na mapie przykładowe miejsca zesań Polaków.
- 4) Przedstaw jak żyli Polacy na dalekiej Syberii.

Odpowiedzi udzielane są w tradycyjnej formie pisemnej bądź ustnej. Aby skrócić czas ustalamy odpowiedzi za pomocą podpunktów. Czas: 30 minut. Ocena pierwszej części według uznania prowadzącego. Możemy przyjąć skalę 1–5.

Etap III:

Na tym etapie proponujemy interpretację poezji odwołującej się do przeżyć Sybiraków. Pozwoli to uwrażliwić na losy ludzi „rzuczonych” w nieznaną, gdzie przyszło im walczyć każdego dnia o przetrwanie. Tym razem ustalamy odpowiedzi ustne na zasadzie kto pierwszy ten lepszy. Czas: 20 minut. Skala taka sama jak wyżej.

Przykładowy fragment wiersza Elżbiety Leopold „Nieludzka ziemia” przedstawiający warunki geograficzne:

*To wszystko „Nieludzka Ziemia”
Daleka północ, daleki wschód
To punkt rozstań – do Gułagów,
Na zniszczenie nas – Polaków.*

*Wielka Tajga, same lasy,
Wszystko było przeciw Tobie,
Bóg, przyroda, no, i Człowiek.*

*Czy Ty umiesz przetrwać zimę;
Taką długą, całoroczną?
Wykopać w śniegu głębinę,
Żeby przetrwać i nie skostnieć?*

Wiersz Alicji Dawidowicz „W dimitrowskim salonie” przedstawiający warunki bytowe na zesłaniu:

*Cztery ściany i drzwi niskie
Bez sufitu – dach
I pobitych szyb kawałki
Nisko okna dwa.*

*Dwa łóżka drewniane
W nich pluskiew „siemiejka”
Worek, walizki, miednica,
Stół, kosz i „skamiejka”*

*Zamiast kredensu – półka pod stołem,
Zamiast serwisu – gliniana misa,
Na ścianie wisi podarta kufajka
I podarty kołnierz zamiast lisa.*

*Wiadrem dziurawym – woda cieczce
Na płycie usmolone garnki
A u sufitu wiszą pajęcze,
Ciemne firanki.*

*Wiszą też jakieś zioła,
Na leki czy też czary?
Powietrze aż „granatowe”
Od dymu i pary.*

*Na stole stoi „kopciłka”
Butelka i knot z waty
Kopci i dymi jak parowóz
Oto nasz salon bogaty!*

Etap IV:

W trakcie tej części uczestnicy odpowiadają na pytania o omówienie pojęć związanych z proponowanym tematem, takich jak: Sybiracy, Syberia, „Golgota Wschodu”, ZSRR, II Rzeczpospolita, deportacje, Gułag, NKWD. Czas: 20 minut. Żeby podnieść „temperaturę” rywalizacji można zastosować technikę taką samą jak w części poprzedniej.

Etap V:

Na tym etapie prowadzący czyta fragmenty wspomnień wybranych z zaproponowanej literatury przedmiotu. Zadaniem konkursowym uczestników będzie umiejętność wyciągnięcia wniosków, omówienia życia codziennego rodaków na Syberii oraz refleksji na temat przeżyć. Czas: 30 minut. Odpowiedzi udzielane są na zasadzie aktywności uczestników. Skala ocen taka sama.

Przykładowy fragment wspomnień Wiesława Adamczyka „Kiedy Bóg odwrócił wzrok”:

Gdy pociągi zatrzymywały się w pustkowiach Kazachstanu czy Uzbekistanu, niektórzy, szczególnie kobiety i dziewczęta, powodowani wstydlivością, wczolgiwali się pod wagony, by załatwić się zasłonięci kołami. Mama nigdy nie pozwalała nam na to ze względu na bezpieczeństwo. Pociąg ruszał zazwyczaj bez ostrzeżenia i niejedna osoba zginęła, zmiażdżona na śmierć.

Inni z kolei, którym wstydlivość kazała odejść na bok za potrzebą, zostali, nie mogąc dogonić odjeżdżającego niespodziewanie pociągu.

Wiele dzieci i matek rozdzieliło się w ten sposób na zawsze. Mówiono, że sowieccy maszyniści ruszają, nie dając sygnału, właśnie dlatego, by jeszcze bardziej pogorszyć niedolę podróźnych.

Uwagi: Warto przygotować nagrody dla uczestników zabawy konkursowej i po podsumowaniu punktów uhonorować zwycięzców.

Bibliografia w wyborze:

1. „A nie przywykniesz – zdechniesz” / Juliusz Hollenberg. – Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 1993. – 265 s.
2. „W czterdziestym nas matko na Sybir zesłali...” : Polska a Rosja 1939-1942 / wybór i oprac. Irena Grudzińska-Gross, Jan T. Gross. – Kraków : Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2008. – 568 s. : il.
3. Deportacja Polaków z północno-wschodnich ziem II Rzeczypospolitej 1940-1941 / kom. red. Władimir Adamuszko. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej : Rytm, 2001. – 252 s.
4. Historia Polski. [T. 6] : od 1939 do 1945 roku / Karol Olejnik. – Poznań : „Fenix”, 1998. – 264 s. : il.
5. Kiedy Bóg odwrócił wzrok / Wiesław Adamczak. – Poznań : Dom Wydawniczy Rebis, 2010. – 352 s. : il.
6. Losy Polaków na terenach wschodnich w latach 1939-1945 / Szczepan Kurzyński. – Gdańsk : „Roxan”, 2003. – 242 s. : il.

7. Przeżyć aby wrócić! : polscy zesłańcy lat 1940–1941 w ZSRR i ich losy do 1946 r. / Ewa Kowalska. – Warszawa : „Neriton” : Instytut Historii PAN, 1998. – 282 s., mapy
8. Słownik wydarzeń historycznych / Renata Żabicka. – Wrocław : „Astrum”, 2001. – 253 s.
9. Syberia wryta w pamięć dziecka / Zbigniew Fedus. – Wrocław: Polskie Towarzystwo Ludoznawcze ; Warszawa : Urząd d/s Kombatantów i Osób Represjonowanych, 1997. – 337 s.
10. Tam, gdzie sędzią była tajga a prokuratorem niedźwiedź / Zofia Zybert. – Kraków : Stowarzyszenie Twórcze Krakowski Klub Artystyczno-Literacki, 1999. – 80 s.
11. Z nieludzkiej ziemi do Polski / oprac. red. Kamila Dominiak. – Bydgoszcz : BTN, 1991. – 221 s.
12. Życie codzienne polskich zesłańców w ZSRR w latach 1940-1946 / pod red. Stanisława Ciesielskiego. – Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1997. – 313 s.

Poezja:

1. Lot dziecka: wiersze z Syberii / Leokadia Ogrodnik. – Wrocław : „Pamięć narodu”, 1991. – 93 s.
2. Poezje syberyjskie / Józef Buczma. – Kłodzko: „Brama”, 2004. – 27 s.
3. Syberiada polska / Zbigniew Domino. – Warszawa : „Studio Emka”, 2001. – 511s.
4. Wiersze sybirskie / Anna Rudawcowa; rys. Dariusz Stopikowski. – Bydgoszcz : Bydgoskie Towarzystwo Naukowe, 1990. – 64 s.

Strony internetowe:

<http://cepr.pl/www/index.php/pl/zobacz-objekty/16-dom-sybiraka>
<http://polmap.republika.pl/mapy/rzeczpospolita.htm>
http://sybiracy.w.interia.pl/zdjecia_zesl.html
<http://www.sybiracy.dwb.pl/?mnu=wspomn&part=1>
www.wikipedia.org

IV. MATERIAŁY REGIONALNE

A. PRZEGLĄD NOWOŚCI REGIONALNYCH

ALBUM Amicorum Waldemara Łazugi / red. i układ tekstów Mariusz Menz.
– Poznań: Wydaw. Instytutu Historii UAM, 2012. – 273 s., [16] s. tabl. : il.

Historyk, profesor Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Księga pamiątkowa.

BAJERSKI Artur

Organizacja przestrzenna i funkcjonowanie usług edukacyjnych w aglomeracji poznańskiej / Centrum Badań Metropolitalnych. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań: Bogucki Wydaw. Naukowe, 2011. – 100 s. : il. – (Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej; nr 14)

BALIŃSKA Grażyna M., BALIŃSKI Jerzy A., BALIŃSKA Dorota

Krajobraz z koleją : drogi żelazne Wielkopolski. – Wrocław: Oficyna Wydaw. Politechniki Wrocławskiej, 2011. – 438 s. : fot., il., pl.

Historia szlaków i dworców kolejowych w XIX i XX wieku. M.in. obiekty architektury kolejowej i zabudowa mieszkaniowa kolejarzy.

BARANOWSKIE Pejzaże : kronika plenerów malarskich w Baranowie 1991-2010 / red. Andrzej Szwanca [i in.]. – Zdzieszowice: Art Engine – Design Studio; Baranów: Towarzystwo Rozwoju Gminy Baranów, 2011. – 86 s. : il., portr.

Historia plenerów i wystaw poplenerowych oraz sylwetki uczestniczących artystów.

BIBLIOGRAFIA regionalna powiatu pleszewskiego 2003-2004 / red. Iza-bela Wegner, współpraca Magdalena Staśkiewicz. – Pleszew: Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Pleszewie, 2012. – 125 s.

Wydruk z regionalnej bazy danych.

BÖHM Tadeusz

Gen. bryg. Jan Kąkolewski skaut i żołnierz (1893-1977). – Poznań: Media-Expo Wawrzyniec Wierzejewski, 2012. – 72 s., [38] s. tabl. : fot., il., portr.

Działacz harcerski, powstaniec wielkopolski, żołnierz Armii Krajowej w okresie II wojny światowej związany z Poznaniem i Pobiedziskami.

CALISIANA rozproszone : źródła do dziejów Kalisza w polskich zasobach archiwalnych : praca zbiorowa / pod red. Grażyny Schlender. – Kalisz: Archiwum Państwowe w Kaliszu, 2012. – 420 s. : fot., il.

Materiały ogólnopolskiej sesji naukowej z okazji 60-lecia Archiwum Państwowego w Kaliszu.

CENTRUM Uniwersytecki Park Historii Ziemi w Poznaniu / Jerzy Fedorowski [i in.]; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań: Centrum Uniwersytecki Park Historii Ziemi, Wydaw. Kontekst, 2011. – 60 s. : il.

Projekt parku i muzeum przyrodniczego.

DIAGNOZA stanu trzeciego sektora w Poznaniu : badanie potrzeb w zakresie wsparcia NGO's / red. Jan Kosmowski, Sławomir Szymczak; współpraca Iwona Borkowska, Michał Morchat, Anna Zakrzewska. – Poznań: Fundacja Edukacja dla Przyszłości, 2011. – 154 s. : il.

Poznańskie Organizacje Pozarządowe. Raport 2011.

DUDZIŃSKI Paweł

Historia szachów na ziemi ostrowskiej. Cz. 2, Słownik biograficzny szachistów ostrowskich / współpraca Kinga Dudzińska & Tomasz Lissowski. – Ostrów Wielkopolski: Biblioteka Publiczna im. Stefana Rowińskiego, 2011. – 206 s. : fot., il., portr.

EDUKACJA – oczekiwania a rzeczywistość : książka dedykowana Profesorowi Kazimierzowi Denkowi w 80. rocznicę urodzin / red. Jan Grzesiak, Anna Karpińska, Janusz Mastalski. – Kalisz: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wydział Pedagogiczno-Artystyczny w Kaliszu, 2012. – 325 s. : fot. – (Ewaluacja i Innowacje w Edukacji)

Profesor Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Księga pamiątkowa.

GOŁDYN Piotr

Diamentowa książnica : sześćdziesiąt lat Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w Koninie. – Konin: Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Koninie, 2012. – 119 s. : fot., il., portr.

Historia biblioteki i wykaz współpracowników w latach 1952-2011.

GOSPODARKA rolna w aglomeracji poznańskiej / pod red. Ewy Kacprzak i Barbary Maćkiewicz; Centrum Badań Metropolitalnych. Uniwersytet im. Adama

Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań: Bogucki Wydaw. Naukowe, 2011. – 142 s. : il. – (Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej; nr 16)

GOSTYŃ i okolice na zdjęciach lotniczych : [album] / fot. Jacek Kozyra, Marek Kaczmarczyk; red. Maciej Kretkowski. – Gostyń: Urząd Miejski w Gostyniu, 2011. – 62 s. : fot.

Widoki Gostynia i okolic na fotografiach wykonanych w 2009 i 2011 roku.

HERTMANN Mariusz

Sceptyk pełen wiary / rozm. Krzysztof Szymoniak. – Poznań: Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu, [2011]. – 42 s. : fot., portr. – (Fotografowie Wielkopolski)

Fotografik z Kalisza.

JANUCHTA-SZOSTAK Anna

Front wodny Poznania – dolina Warty : rewitalizacja związków z rzeką. – Poznań: Wydaw. Politechniki Poznańskiej, 2011. – 186 s. : fot., il., pl.

Projekt rewitalizacji urbanistyczno-przyrodniczej doliny Warty w Poznaniu. Tekst także w jęz. angielskim.

KACZMAREK Urszula, KISIAŁA Wojciech

Usługi zdrowotne i socjalne w aglomeracji poznańskiej. – Poznań: Bogucki Wydaw. Naukowe, 2011. – 70 s. : il. – (Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej; nr 17)

KALISIA na Bursztynowym Szlaku : wspólne dziedzictwo kulturowe Europy : materiały międzynarodowej konferencji naukowej Kalisz, 11 czerwca 2010 r. / red. Tadeusz Baranowski, Jerzy Aleksander Splitt. – Kalisz: Edytor, 2011. – 130 s. : fot.

Fragment projektu „Wyprawa po bursztyn. Europejski szlak kulturowy”.

KALISKI kalejdoskop przewodnicki 2011 / teksty oprac. Piotr Sobolewski; fot. Zbigniew Pol; Kaliski Oddział PTTK im. Stanisława Graewego. – Kalisz: Edytor, 2012. – 140 s. : fot.

Opis obiektów prezentowanych i omawianych przez członków Koła Przewodników Miejskich i Terenowych PTTK w Kaliszu w 2011 roku.

KALISZ 2012 : informator : kultura, sport, rekreacja, turystyka / oprac. Maria Kubacka-Gorwecka, Monika Sobczak-Waliś; Urząd Miejski w Kaliszu. Wy-

dział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki. – Kalisz: Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Asnyka, 2012. – 240 s.

Informator o imprezach kulturalnych i sportowych oraz obchodach rocznic i wydarzeń planowanych w 2012 roku.

KĄSINOWSKA Róża

Pałac w Jarocinie : dzieje rezydencji i jej właścicieli / fot. Anna Jabłońska [i in.]. – Jarocin: Muzeum Regionalne w Jarocinie, 2012. – 448 s. : fot., il., portr.

Monografia pałacu Radolińskich w Jarocinie oraz losy jego właścicieli.

KĘSZKA Sławomir, SPLITT Jerzy Aleksander

Sancta Maria Mater Dei Ora Pro Nobis – Sanktuarium Maryjne Diecezji Kaliskiej. – Kalisz: Edytor, 2012. – 296 s. : fot.

Miejsca kultu w Diecezji Kaliskiej.

KLAS Wojciech, ZIELIŃSKI Jan

Kościelscy : ród, fundacja, nagroda. – Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, 2011. – IX, 265 s., [67] s. tabl. : il.

Ród związany z Miłostawiem. M.in. historia fundacji i Nagrody Literackiej Kościeliskich wręczanej w Miłostawiu.

KOŚCIELAK Zbigniew, DYMALSKI Dariusz

Piłkarska Calisia : 75 lat 1937-2012. – Kalisz, 2012. – 195 s. : fot., rys.

Historia sekcji piłkarskiej Miejskiego Klubu Sportowego „Calisia” w Kaliszu.

KRZEMIŃSKI Dariusz

Dzieje szkół na terenie gminy Miasteczko Krajeńskie 1920-1975 / oprac. i red. Zuzanna Przeworska; Gmina Miasteczko Krajeńskie, Gminny Ośrodek Kultury w Miasteczku Krajeńskim. – Piła: Wydaw. Media Zet Zuzanna Przeworska, 2012. – 387 s. : fot., il., portr.

Historia szkół i organizacji szkolnych oraz biogramy nauczycieli.

KURKOWE Bractwo Strzeleckie w południowo-wschodniej Wielkopolsce. Historia i dzień dzisiejszy : katalog wystawy : 210 lat Bractwa Strzeleckiego pw. św. Tekli w Dobrzycy : zarys dziejów. – [Dobrzyca]: Muzeum Ziemiaństwa w Dobrzycy Zespół Pałacowo-Parkowy, 2012. – 29 s. : fot., il., portr.

Informator. M.in. dzieje Bractwa Strzeleckiego pw. św. Tekli w Dobrzycy od 1802 r.

LECH Poznań : kronika 2010/2011 / tekst Andrzej Dawidowski [i in.]; fot. Maciej Opala [i in.]. – Poznań: Bogucki Wydaw. Naukowe, 2011. – 224 s. : fot., portr.

KKS „Lech” Poznań w sezonie 2010-2011.

ŁODYGA Beata

Procesy demograficzne w aglomeracji poznańskiej w latach 1999-2009. – Poznań: Bogucki Wydaw. Naukowe, 2011. – 113 s. : il. – (Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej; nr 13)

MIECZE średniowieczne z Ostrowa Lednickiego i Giecza / red. Andrzej M. Wyrwa, Paweł Sankiewicz, Piotr Pudło. – Dziekanowice – Lednica: Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, 2011. – 149 s. : fot., il. – (Biblioteka Studiów Lednickich; t. 22; Seria B1 Fontes; t. 3)

Wyniki badań mieczy z Ostrowa Lednickiego i Giecza. Prezentacja zabytków i analizy specjalistyczne kolekcji ze zbiorów Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

MIKUŁA Łukasz

Funkcjonowanie i integracja aglomeracji poznańskiej w opinii mieszkańców i polityków lokalnych / Centrum Badań Metropolitalnych. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań: Bogucki Wydaw. Naukowe, 2011. – 65, [19] s. : il. – (Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej; nr 15)

MILUŚKA-STASIAK Jadwiga

Gmina Opatówek wczoraj i dziś : w kręgu „Miasteczka Róży Wiatrów”. – Opatówek: Gminna Biblioteka Publiczna im. Braci Gillerów, 2012. – 97 s. : fot.

Historia i walory krajoznawcze Opatówka i poszczególnych miejscowości gminy.

„MY GŁODUJEMY – my chcemy chleba” : Poznański Czerwiec 1956 r. w listach opublikowanych w Biuletynie Listów Komitetu do Spraw Radiofonii „Polskie Radio” / wybór i oprac. Grzegorz Majchrzak; wstęp Karolina Bittner, Grzegorz Majchrzak i Przemysław Zwiernik. – Poznań: Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu, 2011. – 96 s.

Biuletyny Biura Listów i Biuletyny Specjalne.

NIEZNANE artefakty regionalnego i lokalnego dziedzictwa kulturowego / red. nauk. Samanta Kowalska; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wydział Pedagogiczno-Artystyczny. – Poznań; Kalisz: Uniwersytet im. Adama

Mickiewicza w Poznaniu. Wydział Pedagogiczno – Artystyczny w Kaliszu, 2011. – 412 s. : il.

Problemy regionalizmu, świadomości społecznej i kultury w Wielkopolsce.

OSTRÓW Lednicki pod niebem średniowiecza : wystawa / tekst Janusz Górecki; fot. Mariola Jóźwikowska [i in.]. – Lednica: Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, 2011. – 51 s. : fot.

Publikacja towarzysząca wystawie nt. historii i zabytków Ostrowa Lednickiego.

[PIĘĆDZIESIĄTE drugie] 52. Kaliskie Spotkania Teatralne : Festiwal Sztuki Aktorskiej : Kalisz 11-19 maja 2012 : [program] / red. Małgorzata Leyko, Agata Wypych-Skonieczny. – [Kalisz], 2012. – 54 s. : fot., portr.

PLANTY Jana Pawła II w Rawiczu : [album] / fot. Henryk Pawłowski. – Rawicz: Drukarnia Tekst Emilia Zonik i Wspólnicy, 2011. – 124 s. : fot.

Zabytkowy zespół urbanistyczno-ogrodowy w fotografii. Tekst także w jęz. angielskim i niemieckim.

POZNAŃ : miasto się zmienia 2000-2011 : wybrane inwestycje, ciekawe fakty z życia miasta, dane statystyczne / Wydział Rozwoju Miasta. Biuro Koordynacji Projektów; oprac. graf. Joanna Pakuła. – Poznań: Wydaw. Miejskie Poznania, 2011. – 158 s. : fot., il., pl.

POZNAŃ : śladami ułańskiej tradycji : [album] / fot. Marzena Olejniczak; tekst Andrzej Dominik Ohde; tłum. Halszka Jańczak. – Poznań: Wieki, 2012. – 268 s. : fot.

Historia jednostek kawaleryjskich od okresu międzywojennego i ich udział w dawnym i współczesnym życiu miasta. Tekst także w jęz. angielskim.

POZNAŃSKIE legendy. – Poznań: Miasto Poznań, 2011. – [36] s. : il.

Poznań w historii i legendzie. Tekst także w jęz. angielskim i niemieckim.

POZNAŃSKIE muzea : [informator] / Urząd Miasta Poznania. Biuro Kształtowania Relacji Społecznych. – Poznań: Wydaw. Miejskie, 2011. – 51 s. : fot.

PRZEZ Kresy i historię po obrzeża polityki : profesorowi Marcelemu Kosmanowi w pówieczyce pracy naukowej / red. Iwona Hofman, Wojciech Maguś. – Toruń: Wydaw. Adam Marszałek, 2011

[1], – 558 s.

[2]. – 505 s., [1] k. tabl.

Profesor Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Księga pamiątkowa.

PRZYRODA powiatu kępińskiego. – Kępno: Starostwo Powiatowe, 2011.
– (Zeszyty Powiatowe; nr 5)

Cz. 1, Roślinność / oprac. Iwo Gałęcki. – 43 s. : il.

Cz. 2, Zwierzęta / oprac. Marcin Rachel, Sławomir Gierak. – 63 s. : il.

RAZEM '81 : drugi rok rewolucji Solidarności : [album] / fot. Janusz Nowacki; teksty Agnieszka Łuczak, Andrzej Niziołek. – Poznań: Wydaw. Miejskie Poznania, 2011. – 53 s. : fot.

Cykl fotografii Janusza Nowackiego z uroczystości odsłonięcia pomnika Poznańskiego Czerwca 1956 r. w Poznaniu w 1981 roku. Teksty także w jęz. angielskim.

ROBOTNICY wyszli na ulicę... : materiały do zajęć o Poznańskim Czerwcu 1956 roku dla nauczycieli i uczniów / pod red. Bartosza Kuświka. – Poznań: Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu, 2011. – 74 s. + płyta DVD

Konспекty zajęć szkolnych. W załączeniu płyta DVD z prezentacją i środkami dydaktycznymi do wykorzystania podczas lekcji.

RYS dziejów Wydawnictwa Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk z bibliografią publikacji Towarzystwa 1856-2008 / red. Dobrosława Gucia i Alicja Pihan-Kijasowa; Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. – Poznań: Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 2011. – (Źródła do Dziejów Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk; t. 3)

1. – 577 s. : il.

2. – S. [6], 579-1140 + dysk optyczny (CD-ROM)

SEKTOR kreatywny w poznańskim obszarze metropolitalnym. – Poznań: Bogucki Wydaw. Naukowe, 2010

T. 1, Strykiewicz Tadeusz, Stachowiak Krzysztof. Uwarunkowania, poziom i dynamika rozwoju sektora kreatywnego w poznańskim obszarze metropolitalnym. – 135 s. : fot., il. wykr.

T. 2, Strykiewicz Tadeusz, Męczyński Michał. Atrakcyjność poznańskiego obszaru metropolitalnego dla pracujących w sektorze kreatywnym. – 127 s. : fot., il. wykr.

T. 3, Polityka wspierania rozwoju sektora kreatywnego w poznańskim obszarze metropolitalnym na tle doświadczeń zagranicznych. – 102 s. : fot., il. wykr.

Wyniki badań wpływu sektora kreatywnego na rozwój regionalny.

SOBOLEWSKI Piotr

Jedynie w Kaliszu... – [Kalisz], 2012. – 43 s. : fot., il.

13 tematycznych tras spacerowych po Kaliszu i trasa wycieczki do Gołuchowa, pow. Pleszew. Przewodnik turystyczny.

SPOŁECZNA działalność duchowieństwa katolickiego w Wielkopolsce na przełomie XIX-XX wieku / pod red. Leszka Wilczyńskiego. – Poznań: Wydaw. Rys, 2011. – 145 s. – (Materiały do Dziejów Archidiecezji Poznańskiej; z. 5)

Dzieje zaangażowania społecznego, politycznego i kulturalnego duchowieństwa katolickiego w okresie zaborów.

SREBRNY naszyjnik z kaptorgami i krzyżowatą zawieszką z Dziekanowic / red. nauk. Jacek Wrześniński, Andrzej M. Wyrwa; tłum. Hanna Kossak-Nowocień. – Dziekanowice – Lednica: Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, 2011. – 197 s. : fot., il., tab. – (Biblioteka Studiów Lednickich; t. 24; Seria C; t. 3))

Charakterystyka i analizy specjalistyczne zabytku z wczesnośrednio-wiecznego cmentarzyska w Dziekanowicach. Tekst także w jęz. angielskim.

STECZEK-CZERNIAWSKA Elżbieta

Stanisław Wojciechowski [1869-1953] : prezydent Kalisza. – Kalisz: Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 2011. – 92 s. : il. – (Kaliszanie; 4)

Prezydent RP w okresie międzywojennym, Honorowy Obywatel Kalisza. Życie i działalność.

STUDIUM uwarunkowań rozwoju przestrzennego aglomeracji poznańskiej / red. prowadzący Tomasz Kaczmarek; red. kartogr. Lech Kaczmarek; red. części planistycznej Łukasz Miłucha. – Poznań: Centrum Badań Metropolitalnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 2012. – 270 s. : il., pl., tab. + płyta CD

Diagnoza stanu zagospodarowania, kierunki rozwoju i dokumenty planistyczne.

TAK daleko a tak blisko : kresowiaci nad Gwdą i Notecią / teksty, oprac., red. Jan Arski; współpraca Zuzanna Przeworska; Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich Oddział w Pile. – Piła: Wydaw. Media Zet Zuzanna Przeworska, 2011. – 183 s. : fot., portr.

Na odwrocie strony tytułowej rok wydania 2012

Kronika wydarzeń z życia Oddziału Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich w Pile oraz prace laureatów konkursu na wspomnienia „Tak daleko, tak blisko”.

WIELKOPOLSKIE Forum Pedagogiczne w obliczu ewaluacji i innowacji : książka wydana z okazji X Jubileuszu Wielkopolskiego Forum Pedagogicznego dedykowana Profesorowi Janowi Grzesiakowi / red. Kazimierz Denek [i in.]. – Kalisz; Szczecinek: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wydział Pedagogiczno-Artystyczny w Kaliszu, 2012. – 314 s., [7] s. tabl. : fot. – (Ewaluacja i Innowacje w Edukacji)

Publikacja jubileuszowa. M.in. prace poświęcone Janowi Grzesiakowi, profesorowi Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Wydział Pedagogiczno – Artystyczny w Kaliszu i Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Koninie.

WILCZYŃSKI Leszek

Parafia św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Ceradzu Kościelnym w latach 1918-2008. – Poznań: Wydaw. Rys, 2011. – 182 s. : il. – (Materiały do Dziejów Archidiecezji Poznańskiej; z. 4)

Historia parafii i życia religijno-społecznego oraz sylwetki duchownych i działaczy kościelnych.

WŁADZE wobec kościołów i związków wyznaniowych w Wielkopolsce w latach 1980-1989 / pod red. Konrada Białeckiego. – Poznań: Instytut Pamięci Narodowej. Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu Oddział w Poznaniu, 2011. – 319 s. : fot., il. – (Studia i Materiały Poznańskiego IPN; t. 16)

Czwarta część opracowań poświęconych stosunkom państwo – kościół w okresie PRL. Materiały konferencji naukowej, październik 2010.

ZAŁOŻENIA i proces budowy strategii rozwoju aglomeracji poznańskiej / Tomasz Kaczmarek [i in]; Centrum Badań Metropolitalnych. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań: Bogucki Wydaw. Naukowe, 2011. – 103 s. : il. – (Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej; nr 18)

Polityka gospodarcza.

B. IMPREZY KULTURALNE W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH WOJ. WIELKOPOLSKIEGO

(marzec–maj 2012)

Jak co roku o tej porze inspirację do działalności bibliotek stanowiły: Wielkanoc, nadejście wiosny, Dzień Kobiet, Dzień Matki oraz Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich. Wiele placówek organizowało imprezy z okazji Tygodnia Bibliotek. Obchodzono Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci, trwa akcja „Cała Polska czyta dzieciom”. Wiele wystaw przypomina o Roku Piotra Skargi, Janusza Korczaka i Józefa Ignacego Paderewskiego. Stałymi pozycjami są Dyskusyjne Kluby Książki oraz rocznice pisarzy i twórców. Miłośnicy kina spotykali się w ramach Dyskusyjnych Klubów Filmowych.

Marzec

Baranów (pow. Kępno)

- Wystawa twórczości Józefa Ignacego Kraszewskiego z okazji 125 rocznicy śmierci (Stupia)

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- Spotkanie Klubu Miłośników Książek – dla dorosłych i dla młodzieży (również w kwietniu i maju)
- Spotkania dla dzieci przedszkolnych w ramach „Akademii Młodego Czytelnika” (również w kwietniu i maju)
- Zajęcia plastyczne dla dzieci pt. „Kartka wielkanocna”
- Podsumowanie konkursu plastycznego na najpiękniejszą zakładkę do książki
- Spotkanie z podróżnikiem Krzysztofem Kryzą

Bralin (pow. Kępno)

- Wystawa poświęcona Józefowi Wybickiemu:
  - ~ Cz. 1. „Józef Wybicki – calendarium vitae”
  - ~ Cz. 2. „Mazurek Dąbrowskiego w dziejach narodu”
  - ~ Cz. 3. „Z ziemi włoskiej do Polski”

Brzeziny (pow. Kalisz)

- Gminny konkurs plastyczny dla dzieci pt. „Wielkanocny kosz z pisankami i kartka wielkanocna”

Chocz (pow. Pleszew)

- Wystawa książek „Kobiety dla kobiet”

Czarniejewo (pow. Gniezno)

- Wycieczka do teatru w ramach projektu „Bajki i zabawy z różnych stron świata” z programu „Bank Dziecięcych Uśmiechów” dofinansowanego przez Fundację WBK

Dąbie (pow. Koło)

- Przegląd tradycji wielkanocnych w kulturze ludowej: konkursy na ciasto, baranka i palmę wielkanocną

Dobrzyca (pow. Pleszew)

- Dzień Kobiet w bibliotece „Być kobietą we współczesnym świecie” – dyskusja
- Z komputerem za pan brat – gry i zabawy czytelnicze z wykorzystaniem komputera
- Bajkowy krajobraz – konkurs plastyczny
- Eliminacje gminne powiatowego konkursu „Czytanie jest sztuką”

Gizałki (pow. Pleszew)

- Gminne eliminacje konkursu „Czytanie jest sztuką”

Gniezno

- „Od fotografii analogowej do cyfrowej – historia fotografii” – wernisaż wystawy fotograficznej Klubu FOTO 50+
- „Turcja bez retuszu” – wernisaż wystawy fotograficznej Teresy Ryczkowskiej

Gołuchów (pow. Pleszew)

- Etap gminny konkursu „Czytanie jest sztuką” – Oddział Dla Dzieci
- „Poezja przedszkolaka” – konkurs recytatorski dla przedszkolaków, recytacja wierszy Brzechwy, Tuwima (Filia Tursko)
- „Poezja religijna” – konkurs recytatorski dla kl. IV-VI (Filia Kucharki)

Gostyń

- Galeria Jednego Obrazu (również w kwietniu i maju)
- Podsumowanie konkursu ankietowego dla młodzieży „Spacerownik po Europie”
- Podsumowanie konkursu plastycznego dla dzieci pt. „Plastuś, Rogaś i Kajtek” oraz wystawa pokonkursowa
- Podsumowanie powiatowego konkursu literackiego pt. „Jesteśmy razem – inni a jednak tacy sami” – współpraca ze Szkołą Podstawową nr 1

- Prezentacja Haliny Radoły pt. „Brazylia” – dla Środowiskowego Domu Samopomocy
- Spotkanie autorskie z Pawłem Beręsewiczem dla dzieci
- Pogadanka dla przedszkolaków o twórczości Juliana Tuwima
- Wystawa fotograficzna „Miejsce dla wszystkich”
- Wystawa „95 lat Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich”
- Koncert Olega Dowala na fletni Pana

Grzegorzew (pow. Koło)

- Koncert z okazji Dnia Kobiet. Utwory z repertuaru Marka Grechuty oraz szlagiery filmowe wykonali: Dariusz Bagiński wraz z uczniami: Gabrielem i Szymonem Czerczakami, oraz Jarosław Kołodziejek

Kalisz

- Spotkanie autorskie z Piotrem Kościńskim, redaktorem ogólnopolskiego dziennika „Rzeczpospolita”, autorem książek „Przez czerwony step” oraz „Przez czerwoną granicę” (aula I LO – MBP im. Adama Asnyka współorganizator)
- Międzynarodowy Dzień Słońca – lekcja biblioteczna dla uczniów kl. I ze Szkoły Podstawowej nr 1 (Filia nr 5, Oddział dla dzieci)
- „Smerfne ferie” – spotkania w bibliotece (Filia nr 5, Oddział dla dzieci)
- „Kto ty jesteś? Polak mały...” – spotkania z przedszkolakami (Filia nr 7)
- Spotkanie z dziećmi z Przedszkola Integracyjnego Sióstr Felicjanek oraz głośne czytanie (w ramach akcji „Cała Polska czyta dzieciom”; Filia nr 9, Oddział dla dzieci)
- „Polscy poeci dzieciom” – konkurs recytatorski dla dzieci z Publicznego Przedszkola nr 9 (Filia nr 1, Oddział dla dzieci)
- Wystawy:
  - ~ „Ozdoby wielkanocne nie ze sklepu” – wystawa prac plastycznych podopiecznych Szkoły Przysposabiającej do Pracy Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego (Filia nr 1)
  - ~ „Rok 2012 – Rokiem Janusza Korczaka” (Filia nr 1, Oddział dla dzieci)
  - ~ „Wiosna” – wystawa dziecięcych prac plastycznych (Filia nr 1, Oddział dla dzieci)
  - ~ „Cesarz reportażu: 80. rocznica urodzin Ryszarda Kapuścińskiego” (Filia nr 2)
  - ~ „100. rocznica śmierci Karola Maya” (Filia nr 3)
  - ~ „Męskie – żeńskie” (Filia nr 4)
  - ~ „Międzynarodowy Dzień Słońca” – wystawa dziecięcych prac plastycznych (Filia nr 5, Oddział dla dzieci)

- ~ „Jeszcze Polska” – wystawa publikacji w 85. rocznicę ogłoszenia Mazurka Dąbrowskiego polskim hymnem państwowym (1927) oraz 190. rocznicę śmierci Józefa Wybickiego (Filia nr 1)
- ~ „Czytamy książki Karola Maya – w 100. rocznicę śmierci pisarza” (Filia nr 9, Oddział dla dzieci)
- ~ 130. rocznica śmierci Jana Antoniego Grabowskiego” (Filia nr 16)

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- Wystawa haftu krzyżkowego – prace w wykonaniu Marii Pendowskiej
- Konferencja bibliotekarzy powiatu gnieźnieńskiego – warsztaty z wykorzystaniem Internetu i aktywnych metod pracy

Kłecko (pow. Gniezno)

- Światowy Dzień Poezji – wystawa książek i informacji
- „Świąteczna Pocztówka” – konkurs plastyczny dla dzieci

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- Koncert Olega Dowgala z Ukrainy na fletni Pana

Koło

- Spotkanie autorskie z Joanną Siedlecką zatytułowane: „Słynne pary literackie: Anna i Jarosław Iwazkiewiczowie”
- Filia dla dzieci:
  - ~ Poranki malucha: czytanie książek, rysowanie, malowanie, wykonywanie masek (również w kwietniu i maju)
  - ~ Zajęcia biblioterapeutyczne: czytanie, malowanie (również w kwietniu i maju)
  - ~ Pokaz multimedialny: Międzynarodowy Rok Zrównoważonej Energii – przeprowadzony przez Jacka Nowaczyka, naczelnika Wydziału Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Kole
  - ~ Wycieczka dzieci z przedszkola „Reksio” – „Poznajemy bibliotekę”
  - ~ Konkurs dla uczniów z powiatu kolskiego – „Wybieramy Mistrza Pięknego Czytania”

Koźmin Wielkopolski (pow. Krotoszyn)

- „Są takie święta raz do roku co budzą życie, budzą czas...” – spotkanie z tradycją Świąt Wielkiej Nocy dla uczniów klas „0”

Krobia (pow. Gostyń)

- Konkurs „Najpiękniejsza pisanka” – dla dzieci
- Prezentacja Haliny Radoły pt. „Brazylia” – dla gimnazjalistów (Filia w Puddiszkach)

Krotoszyn

- „Kobieta diabeł, czy anioł?” – Stowarzyszenie Razem; montaż słowno-muzyczny dla czytelniczek z okazji Dnia Kobiet
- Edukacyjna Ścieżka Przyrodnicza „Rezerwat przyrody Mszar Bogdaniec – Rezerwat Baszków Piaski” i „Dąbrowy Krotoszyńskie – Przedsiębiorstwo?” – prezentacje projektów wykonanych przez uczniów ZSP nr 2 w Krotoszynie
- Wystawy:
  - ~ „Kolor przestrzeni” – wystawa obrazów Marii Malinowskiej
  - ~ „Portrety kobiet” – wystawa obrazów Pawła Darnickiego
  - ~ „Książki do torebki” – ekspozycja literatury dla kobiet (Filia Krotoszyn)
  - ~ „Maska teatralna” – prace pokonkursowe (Filia Krotoszyn)
- Promocje książek:
  - ~ „Zapłatało się w pamięci” Joanny Jarczyńskiej-Blandzi; wydawca Towarzystwo Miłośników i Badaczy Ziemi Krotoszyńskiej
  - ~ „Powstanie Wielkopolskie 1918-1919 w powiecie krotoszyńskim, koźmińskim i w Sulmierzycach”; wydawca Starostwo Powiatowe w Krotoszynie
- Klub Miłośników Książek: „Dziecko z pociągu” Dainy Kolbuszowej, dyskusja na temat losów „dzieci wojny”
- Oddział dla dzieci i młodzieży:
  - ~ Bibliotekarze w Konarzewie – spotkanie z rodzicami i dziećmi z wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Konarzewie, w ramach Akcji Cała Polska Czyta Dzieciom
  - ~ Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki – omawianie książki „Bezsensowność we dwoje”
  - ~ Konkurs na Kartę Święteczną (filie biblioteczne; Orpiszew, Chwaliszew, Benice)
  - ~ „Kolorowe liczby i figury geometryczne w domu i na ulicy”; prace dzieci z przedszkola „Bajka” – wystawa pokonkursowa
- Goście w bibliotece:
  - ~ uczniowie z Kromolic – „Janusz Korczak”
  - ~ uczniowie z Orpiszewa – „Bezpieczny Internet”
  - ~ przedszkolaki z Biadek – „Biblioteka – Miejsce przyjazne dla człowieka”
- Klub Świata Ciekawych: Środowiskowy Dom Samopomocy – „Telewizja a słowo pisane”
- Tydzień z Internetem – W 80 minut dookoła świata
- Konkursy (Filia Krotoszyn):
  - ~ „Blżej teatru” – konkurs wiedzy o teatrze,

- ~ „Maska teatralna” – konkurs na wykonanie maski.
- Dzień Kobiet – spotkanie dla czytelniczek i uczestników konkursu na Kartę Walentynkową; wręczenie nagród książkowych oraz życzenia dla wszystkich pań (Filia Orpiszew)
- Ogłoszenie konkursu dla różnych grup wiekowych pod hasłem „Pisanka” – partner KGW, Koło Rencistów i Emerytów, Zespół Szkół Orpiszew (Filia Orpiszew)
- „Super babka to ja” – konkurs dla gimnazjalistek (Filia Chwaliszew)
- „Nie ma dzieci – są ludzie” – Rok Janusza Korczaka – wystawa (Filia Chwaliszew)
- Zdobywanie informacji z różnych źródeł, korzystanie z Internetu i jego zasady, korzystanie ze słowników i encyklopedii (Filia Benice)
- Historia książki, z baśnią i legendą przez Polskę – pogadanka (Filia Benice)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Wielkanocne ucztování” – spotkanie regionalne (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- Spotkania autorskie z:
  - ~ Krystyną Grys dla dorosłych
  - ~ Grzegorzem Kasdepke dla uczniów z klas IV
- „Wszystkie dzieci pięknie czytają” – konkurs czytelniczy (Filia w Garzynie)
- „Dzień Kobiet na wesoło” – impreza dla czytelniczek (Filia w Pawłowicach)

Leszno

- Wystawy:
  - ~ „Ratusz w pejzażu miejskim” – wystawa organizowana z okazji „Urodzin ratusza”. Zgromadzono na niej m.in.: materiały ikonograficzne, widokówki, utwory literackie, medale, kalendarze, ekslibrysy, karty pocztowe i różnorodne pamiątki („Galeria za Regałami”)
  - ~ „Zapachy kwiatów” – wystawa obrazów Bożeny Rawluk-Raus wykonanych różnymi technikami. Na kilkudziesięciu pracach pokazane zostały zarówno kwiaty szlachetne, ogrodowe, jak i polne („Galeria Lochy”)
  - ~ „Artyści godni poznania” – ekspozycję tworzyły mini-zestawy prac kilkunastu osobowości twórczych. Dzieła powstały z wykorzystaniem tradycyjnych narzędzi malarskich, graficznych i fotograficznych oraz nowych technologii („Galeria Lochy” i „Galeria Recto Verso”; również w kwietniu)

XXIII Leszczyńskie Dni Literatury:

- „Afryka Nowaka, czyli bezprecedensowa wyprawa śladami Kazimierza Nowaka” – spotkanie z Norbertem Skrzyńskim, uczestnikiem czterech etapów sztafety

- „Mistrz Pięknego Czytania” – finał VII miejskiego konkursu czytelniczego dla dzieci z klas III i VI leszczyńskich szkół (zorganizowany wspólnie ze Szkołą Podstawową nr 4). Uczestnicy spotkali się z autorem książek dla dzieci Grzegorzem Kasdepke, który był też członkiem jury
- Spotkanie z cyklu „Rodzinne Wieczory” z Grzegorzem Kasdepke
- Spotkanie ze Sławomirem Skrobałą, połączone z prezentacją publikacji „Tęsknota za wielkim formatem”
- „Kawiarenka Literacka” – spotkanie z Joanną Borzęcką, które poprowadził Sergiusz Sterna-Wachowiak
- „Parnas leszczyński XV” – w Pałacu w Trzebinach (gm. Świąciechowa) z publicznością spotkali się poeci: Irena Bajserowicz, Eleonora i Ryszard Biberstajn, Joanna Borzęcka, Krystyna Grys, Tadeusz Hofmański, Kamila Maria Kampa, Stanisław Kruk, Zbigniew Zalesiński. Podczas wieczoru śpiewała Lidia Gertner-Woźniak, na gitarze grał Rafał Ratajczak.

Lipno (pow. Leszno)

- Spotkanie autorskie dla dzieci z Grzegorzem Kasdepke (Filia w Wilkowicach)
- „Kolorowa Biblioteka” – zajęcia z przedszkolakami

Luboń (pow. Poznań)

- „Notatki scenografa” spotkanie z Ireneuszem Domagałą z ASP
- „Różne oblicza kobiety” recital Bożeny Borowskiej, aktorki Teatru Nowego w Poznaniu
- „O królu Apsiku”, spektakl dla dzieci (od 3 lat) w wykonaniu Teatru Narwał z Białegostoku
- Spotkanie z cyklu „Babskie pogaduchy przy kawie: W poszukiwaniu piękna”, spotkanie z członkiniami Klubu Kobiet Sukienka
- Działania plastyczne dla dzieci „Kolorowe malowanie” pod okiem plastyka Anny Przybylskiej (również w kwietniu i maju)
- „Wyspa pacynek”, spektakl dla dzieci (od 3 lat) w wykonaniu Teatru Pod Orzełkiem z Białegostoku
- „Nie święci wiersze lepią” – o poznańskich poetach i o sobie opowiadał Jerzy Grupiński podczas spotkania uczestników sekcji literacko-teatralno-bibliotecznej Lubońskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Luboniu
- Spotkanie w Klubie Ludzi Niewidomych i Słabowidzących „Promyk” (również w kwietniu i maju)
- Bezpłatne porady prawne prawników i doradców z Fundacji Familijny Poznań (również w kwietniu i maju)
- Comiesięczny dyżur pedagogiczny z Anną Kurelską, pedagogiem Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Luboniu (również w kwietniu i maju)

- „Kronika dnia codziennego” – otwarcie wystawy Sali Historii Miasta Luboń oraz promocja książki „Rocznik historyczny Lubonia”
- Wystawa IX edycji konkursu „Osobliwości przyrodnicze w fotografii”
- „Na świątecznym stole kolor się miesza z kolorem” – wystawa wielkanocnych pisanek
- „Proces o cień osła” – spektakl w Teatrze Animacji w Poznaniu, zajęcia terenowe uczestników sekcji teatralno-literacko-bibliotecznej Lubońskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku
- Warsztaty pisankowe dla dorosłych pod kierunkiem plastyka Lucyny Smok
- Koncert „Posłuchajmy we dwoje”; wykonawcy: Janusz Saługa, Jan Budziaszek (perkusista Skaldów)
- Spotkania Klubu Szachowego (również w kwietniu i maju)
- Spotkania z dobrym kinem w Bibliotecznym Klubie Filmowym („Kret”, reż. Rafael Lewandowski)
- „Książka czy film” – spotkanie ze Zbigniewem Masternakiem, prozaikiem, autorem scenariuszy filmowych, dramaturgiem (w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku, sekcja literacko-teatralno-biblioteczna).
- Z cyklu „Świat na wyciągnięcie ręki: Etiopia”, spotkanie z podróżniczką Urszulą Idziak

Łubowo (pow. Gniezno)

- Warsztaty poetyckie ze Stanisławą Łowińską – dla młodzieży gimnazjalnej

Nowy Tomyśl

- Klub Miłośników Podróży „Przez kontynenty”: „Patagonia – droga na południe”. Goście spotkania: Małgorzata i Marcin Złomscy
- Dyskusyjny Klub Filmowy 16: „500 dni miłości” Marca Webba
- Klub Małego Odkrywcy: „Odkrywamy tajemnice muzyki” – Dominika Stanińska wraz z uczniami Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia im. B. Lutosławskiego w Nowym Tomyślu
- Klub Molików Książkowych: „Kłamczucha” Małgorzaty Musierowicz
- Z cyklu Czwartkowe wieczory literacko-muzyczne: Święto kobiecości. W programie „Gienia Z” wystąpili: Bożena Borowska – śpiew, Jacek Skowroński – fortepian
- Z cyklu Pisarz nas gości w świecie swojej twórczości: Spotkania z Beatą Ostrowicką. Inauguracja Roku Janusza Korczaka w ramach projektu: „Pisał baśnie, sam stał się legendą” (Oddział dla Dzieci MiPBP, Filia MiPBP w Jastrzębsku Starym, BPMiG Zbąszyń)
- Z cyklu Kulturowy zawrót głowy: spotkanie z Łukaszem Ludwiczakiem, mistrzem Polski w hip-hopie
- W bibliotecznej galerii: „Malarstwo” Anny Hryniewicz-Szulc

- „Na dworze króla Maciusia” – pasowanie uczniów klas pierwszych na czytelników Oddziału dla Dzieci w ramach projektu: „Pisał baśnie, sam stał się legendą. 2012 rok z Januszem Korczakiem”
- „W 80 minut dookoła świata” w ramach akcji TYDZIEŃ Z INTERNETEM
- Porozmawiajmy o wychowaniu dzieci: Jak skutecznie dyscyplinować dziecko? Kara a dyscyplina. Organizatorzy: Magdalena Kędzia-Kluj i Marek Nyckowiak

Oborniki

- Wystawa obrazów Mieczysława Skibickiego
- Wieczór poetycko-muzyczny promujący książkę Barbary Zielińskiej „Kobieta i miłość”
- Dla Mamy i Babci – spotkanie z okazji Dnia Kobiet
- Nasi nobliści – Wisława Szymborska i Czesław Miłosz w anegdocie i opowieści Jerzego Grupińskiego
- Książka czy film? Spotkanie ze Zbigniewem Masternakiem połączone z pokazem filmu Andrzeja Barańskiego „Księstwo” zrealizowanego na podstawie książek Z. Masternaka

Opatów (pow. Kępno)

- Wystawy:
  - ~ „Rok Janusza Korczaka” – wystawa publikacji autora
  - ~ „Z książką weselej!” (Filia Łęka Opatowska)

Opatówek (pow. Kalisz)

- IX Powiatowy Konkurs Recytatorki im. Stefana Gillera
- Promocja książki Jadwigi Miluńskiej-Stasiak „W kręgu Miasteczka Róży Wiatrów. Gmina Opatówek wczoraj i dziś”
- Wizyty dzieci z Przedszkola w Opatówku – czytanie bajek, pogadanki (również w kwietniu i maju)
- Poranki z książeczką dla dzieci 2-4 lat – czytanie bajek, pogadanki (również w kwietniu i maju)

Perzów (pow. Kępno)

- Poranek muzyczny dla uczniów szkoły podstawowej. Gościem spotkania był Oleg Dowgiał z Ukrainy, który zagrał na fletni Pana, flecie i innych instrumentach drewnianych
- Inauguracja obchodów Roku Janusza Korczaka w gminie Perzów – wystawa

Piaski (pow. Gostyń)

- Spotkanie z podróżnikiem Krzysztofem Kryza pt. „Wyspy Salomona” – dla młodzieży

Pleszew

- Powiatowy konkurs recytatorski dla szkół podstawowych
- Zajęcia „Układamy bajkę” zorganizowane z okazji Międzynarodowego Dnia Pisarzy (Filia Taczanów)
- „Kartka Wielkanocna – inna niż wszystkie” – konkurs plastyczny (Filia Zawidowice)
- Wieczór literacko-muzyczny „Pamięci Wisławy Szymborskiej”
- Wieczór poetycki „Niektórzy lubią poezję” z udziałem pleszewskich poetów: Dagmary Dziarmagi, Marcina Mądrzaka i Sławomira Dery
- Zajęcia biblioterapeutyczne (relaksacyjne) dla korzystających z DDP pt. „Każdy z nas jest wyjątkowy” (również w kwietniu i maju)

Poniec (pow. Gostyń)

- Konkurs na kartkę wielkanocną
- Tydzień z Internetem – „Rozgrzewka przed Euro 2012”
- Konkurs „Czytanie jest trendy” (Filia w Żytowiecku)

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „Być kobietą...” – spotkanie dla mieszkańców z okazji Dnia Kobiet (Bucz)
- „Wirtualna wędrówka w krainę poezji Wisławy Szymborskiej” (Kaszczor)

Rozdrażew (pow. Krotoszyn)

- Klub Podróżnika „Pięta Strona Świata”:
  - ~ „Odmienna rzeczywistość, ale te same pragnienia zwykłych ludzi – obrazy życia w Afganistanie” spotkanie z podróżnikiem i wykładowcą Zbigniewem Pawlakiem.
  - ~ „Opowieści o Jedwabnym Szlaku” – spotkanie ze Zbigniewem Pawlakiem dla młodzieży gimnazjalnej.
- Kółko Astronomiczne „Kasjopeja” – zajęcia teoretyczne i obserwacje astronomiczne (również w kwietniu i maju)
- Olega Dowgala z Ukrainy Koncert na fletny Pana
- Klub Czytających Rodzin – spotkanie z logopedą Jadwigą Plutą

Rychtal (pow. Kępno)

- Popołudnie z grami stolikowymi dla dzieci i młodzieży
- Spotkanie autorskie dla seniorów z Bolesławem Grobelnym, poetą, regionalistą

Rydzyna (pow. Leszno)

- „Wodne kolorowanki”, „Kwiaty w donicy” – konkursy plastyczne dla dzieci (Filia w Moraczewie)
- Wykonywanie pisanek oraz ozdób wielkanocnych z masy solnej (Filia w Moraczewie)
- Obrazki rysowane węglem – konkurs rysunkowy dla dzieci (Filia w Moraczewie)

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- Wystawa – „Portrety kobiet”

Święciechowa (pow. Leszno)

- Spotkanie autorskie dla dzieci z Grzegorzem Kasdepke
- „Parnas leszczyński XV” – zorganizowany wspólnie z MBP w Pałacu w Trzebinach

Turek

- Promocja książki „100 lat Liceum Ogólnokształcącego w Turku”
- Spotkania Turkowskiego Klubu Miłośników Fantastyki (również w kwietniu i maju)
- „Książka – celebrytka, czyli jak zachęcać do czytania i nie zwariować” – wykład dla bibliotekarzy Agnieszki Wolny-Hamkało
- Spektakl „Bajki na wesoło” dla Grupy Wymiany Doświadczeń (Czytelnia dla dzieci i młodzieży)
- Zajęcia z elementami biblioterapii w Świetlicach Terapeutycznych, Środowiskowym Domu Samopomocy, Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym (Filia nr 2):
  - ~ Posiadanie i dzielenie się
  - ~ Przyjaźń ma wiele form
  - ~ W świecie budzącej się wiosny
- Program 50+:
  - ~ „Jak kształtować samouzdrawiającą osobowość – wykład Ewy Maćkowiak
  - ~ „Kobiety w aforyzmie i aforystyce” – Krzysztof Martyna
  - ~ „Portret kobiety” – rozstrzygnięcie powiatowego konkursu fotograficzno-plastycznego oraz wystawa pokonkursowa
  - ~ Kurs komputerowy dla początkujących (również w kwietniu i maju)

Wijewo (pow. Leszno)

- Spotkanie autorskie dla dzieci z Grzegorzem Kasdepke
- „Co warto przeczytać?” – zajęcia dla dzieci z klasy specjalnej

Witkowo (pow. Gniezno)

- „Wesołe pisanki” – konkurs plastyczny i wystawa prac konkursowych

Władysławów (pow. Turek)

- Spotkanie autorskie z Marcinem Pałaszem

Włoszakowice (pow. Leszno)

- „Nadejście wiosny” – konkurs rysunkowy dla uczniów klas I-III (Filia w Bukówcu Górnym)
- „Palma wielkanocna” – zakończenie konkursu plastycznego dla dzieci z klas I-III
- „Ptaszki” – zajęcia plastyczne dla dzieci

Zduny (pow. Krotoszyn)

- Koncert zespołu jazzowego SUL-JAZBAND
- „O kobietach z przymrużeniem oka” – spotkanie z okazji dnia kobiet (Baszków)
- „O bezpiecznym Internecie” – zajęcia dla uczniów Szkoły Podstawowej (Baszków)
- „Ozdoby wielkanocne” – warsztaty technik zdobienia (Zduny, Baszków, Konarzew)
- „Rozgrzewka przed EURO” – spotkanie w ramach „Tygodnia z Internetem 2012” (Baszków)

K w i e c i e ń

Baranów (pow. Kępno)

- Pokonkursowa wystawa Gminnego Konkursu pn. „Zajęczek Wielkanocny” dla uczniów szkół podstawowych oraz dzieci oddziałów przedszkolnych (Mroczeń)
- Wystawa pt. „Konstytucja 3 Maja 1971 roku” (Słupia; również w maju)

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- Konkurs czytelniczy na najaktywniejszego czytelnika dorosłego
- Konkurs literacki dla dzieci szkół podstawowych „Znajomość baśni H.Ch. Andersena”
- Przedstawienie teatralne „Królowna Śnieżka i siedmiu krasnoludków”

Burdzew (pow. Turek)

- I Burdzewski Festiwal Katolicki

Brzeziny (pow. Kalisz)

- Podsumowanie konkursu plastycznego, wręczenie nagród oraz wystawa koszy wielkanocnych i okolicznościowych kartek w miejscowym kościele parafialnym
- Gminny konkurs plastyczny dla dzieci ph „Kolorowy świat bajek Grzegorza Kasdepke”
- Wernisaż wystawy fotografii przyrodniczej leśnika Tomasza Sobiejewskiego
- Witamy małych moli książkowych – lekcja biblioteczna dla klasy I ze Szkoły Podstawowej w Brzezinach
- Nasze ptaki – omówienie i zwiedzanie wystawy fotograficznej w galerii przy bibliotece – dla klas I-VI ze Szkoły Podstawowej w Brzezinach (w maju dla klas I-III z okolicznych szkół podstawowych)
- Inauguracja działalności pracowni plastycznej dla dzieci i młodzieży

Chocz (pow. Pleszew)

- „W krainie baśni i bajek” – konkurs czytelniczy

Czarniejewo (pow. Gniezno)

- Zajęcia dla dzieci poświęcone Danii w ramach projektu „Bajki i zabawy z różnych stron świata” z programu „Bank Dziecięcych Uśmiechów” dofinansowanego przez Fundację WBK

Dąbie (pow. Koło)

- Koncert charytatywny młodzieży z Liceum Ogólnokształcącego im. Kazimierza Wielkiego w Kole

Dobra (pow. Turek)

- I Powiatowy Konkurs „Bajeczne Muzykowanie Dobra 2012”
- Spotkanie autorskie z Marcinem Pałaszem

Dobrzyca (pow. Pleszew)

- „Opowiedz mi mamo – polskie zwyczaje i obrzędy wielkanocne” – spotkanie o tematyce świątecznej
- Z szachami na Ty – rozgrywki szachowe dla dzieci

Gniezno

- „Jak to Andersen będzie w bibliotece gościł” – impreza czytelnicza dla dzieci z okazji Dnia książki dla dzieci im. H.Ch. Andersena zorganizowana w ramach akcji „Cała Polska Czyta Dzieciom”
- „Architektura romańska i gotycka w Europie” – wystawa fotograficzna Jerzego Andrzejewskiego
- „Książki zakazane. Literatura i kontrowersje” – wernisaż wystawy

- Spotkanie autorskie z Wiolettą Piasecką – autorką książek dla dzieci

Gołuchów (pow. Pleszew)

- Spotkania autorskie z Markiem Fiedlerem – Biblioteka Gołuchów (Filia Kucharki)
- Poznajemy obrzędy i zwyczaje wielkanocne – zajęcia warsztatowe dla dzieci klas I-VI (Filia Kościelna Wieś)
- Konkurs „Moja kartka wielkanocna 2012” (Filia Kościelna Wieś)
- „Wiosną kwiatki rosną” – konkurs plastyczny dla kl. I-III (Filia Tursko)
- „Chroń swoją Ziemię” – konkurs ekologiczny dla kl. IV-VI (Filia Kucharki)

Gostyń

- Konkurs ankietowy „Maria Kownacka dzieciom”
- Konkurs historyczny „Wiem więcej o ziemi gostyńskiej” (kwiecień-maj)
- Konkurs plastyczny „Sportowy Gostyń” dla dzieci (kwiecień-maj)
- Wystawa prac pokonkursowych „Kartka wielkanocna”
- „Znaczenie bajek w czasach naszego dzieciństwa” – wystawa oraz spotkanie międzypokoleniowe z Beatą Witoń w ramach współpracy z Gostyńskim Uniwersytetem Trzeciego Wieku i Towarzystwem Przyjaciół Gostyńskiej Biblioteki Publicznej
- Wystawa „Człowiek i jego pasje”

Grzegorzew (pow. Koło)

- Warsztaty artystyczne dla uczniów szkół podstawowych – kultywowanie tradycji wielkanocnych
- Konkurs dla Kół Gospodyń Wiejskich na dekoracje stołu wielkanocnego

Kalisz

- „Sakramenty popkultury” – spotkanie z Ignacym Karpowiczem w ramach cyklu: „Młodzi bibliofani prezentują”
- Spotkanie z dziennikarką Agnieszką Burchacką oraz głośne czytanie baśni – w ramach cyklu „Cała Polska czyta dzieciom” (Filia nr 1, Oddział dla dzieci)
- „Poznajemy twórczość Marii Konopnickiej” – zajęcia z przysposobienia czytelniczego dla przedszkolaków – w ramach imprezy „Święto wiosny” (Filia nr 2)
- Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci – pogadanka dla dzieci i wystawa (Filia nr 5, Oddział dla dzieci)
- „Światowy Dzień Ziemi” – pogadanka dla dzieci (Filia nr 5, Oddział dla dzieci)
- „Przydrożne znaki wiary na ziemi pleszewskiej” – wykład Stanisława Małyżki w ramach Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków (Filia nr 7)

- „Teatr w Kaliszu w okresie dyrekcji Iwona Galla – podziękowanie Żydom kaliskim za wsparcie” – wykład Macieja Michalskiego w ramach obchodów 3. Dni Kultury Żydowskiej w Kaliszu (Filia nr 9)
- Konkurs plastyczny na najładniejszą pisanekę (Filia nr 9, Oddział dla dzieci)
- Wystawy:
  - ~ „Czar minionych lat: przewodnik po Kaliszu 1912 roku”
  - ~ „2 kwietnia: Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci” (Filia nr 1, Oddział dla dzieci)
  - ~ „Alistair MacLean – 90. rocznica urodzin” (Filia nr 2)
  - ~ „80. rocznica urodzin Joanny Chmielewskiej” (Filia nr 3 i nr 5)
  - ~ „Światowy Dzień Ptaków” (Filia nr 5)
  - ~ „Kościoły kaliskie” (Filia nr 7)
  - ~ „Teatr Wojciech Bogusławskiego. 255. rocznica urodzin twórcy sceny kaliskiej” (Filia nr 9)
  - ~ „Lucy Maud Montgomery: autorka powieści dla dziewcząt” (Filia nr 9, Oddział dla dzieci)
  - ~ „70. rocznica śmierci Lucy Maud Montgomery” (Filia nr 16)

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- Wystawa „Widoki Starego Gniezna” – reprodukcje widoków; prace opublikowane przez Towarzystwo Miłośników Gniezna
- Udział w VI Regionalnym Festynie Sportowo-Rekreacyjnym dla seniorów „Sport receptą na zdrowie”

Kłecko (pow. Gniezno)

- Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich – wystawa książek
- Wystawa prac wykonanych przez dzieci na wielkanocny konkurs plastyczny „Świąteczna pocztówka”

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- Wystawy:
  - ~ Rok 2012 – rokiem wielu rocznic; kalendarium rocznic
  - ~ Wisława Szymborska – wielka poetka

Koło

- Wystawy:
  - ~ „Jan Paweł II – 7. rocznica śmierci”
  - ~ „Te same nad karkiem okrągłe urazy... Ku Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej”
- Spotkanie autorskie z Andrzejem Tadeuszem Kijowskim

- Filia dla dzieci:
  - ~ Pokaz multimedialny: „Koło w Średniowieczu” – prezentowany przez Krzysztofa Witkowskiego, dyrektora Muzeum Techniki Ceramicznych w Kole
  - ~ Spotkanie autorskie z Dariuszem Rekoszem

Koźmin Wielkopolski (pow. Krotoszyn)

- Światowy Dzień Książki – w Bibliotece Publicznej gościli uczniowie ze szkół podstawowych w Koźminie Wlkp., Mokronosie i Grębowie. Dzieci posłuchały legendy o smoku i czerwonych różach, symbolach światowego Dnia Książki oraz fragmentów opowieści o Mikołajku, które czytali zaproszeni goście

Krotoszyn

- „Przestrzeń wyobraźni” – wystawa fotografii w ramach Objazdowej Galerii Wielkopolskiej Fotografii
- „Bolesław Prus – życie i twórczość” – konkurs czytelniczy dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych powiatu krotoszyńskiego
- Klub Miłośników Książki – spotkanie z poezją Wisławy Szymborskiej.
- Oddział dla dzieci i młodzieży:
  - ~ Głośne czytanie w Kąciku Kubusia Puchatka – zajęcia dla przedszkolaków
  - ~ Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich – spotkania dla grup przedszkolnych i szkolnych, zapoznanie z tradycją tego święta, pokaz nowości książkowych, zabawy i gry
  - ~ Szkoła pod Żaglami – wystawa fotografii Zbigniewa Boska z rejsu „Szkółki pod Żaglami” Fundacji kpt. Krzysztofa Baranowskiego
- „Mądrość ukryta w przysłowiu” – zgaduj-zgadula; konkurs ze znajomości przysłów (Filia Krotoszyn)
- „Przedszkolaki dbają o Ziemię” – nauka segregacji odpadów w teorii i praktyce (Filia Kobierno)
- Czytanie bajki Andersena „Calineczka”. Zabawa w żywe obrazy – przedszkole w Orpiszewie i w Jasnym Polu (Filia Orpiszew)
- Zabawy ruchowe w przedszkolu – animacja scen ze znanych bajek (Filia Orpiszew)
- Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich – spotkanie z gimnazjalistami; pogadanka nt. praw autorskich (Filia Orpiszew)
- Nowoczesna forma książki – nośniki elektroniczne; prezentacja multimedialna (Filia Orpiszew)
- „Wiedza o teatrze” – konkurs dla uczniów gimnazjum (Filia Chwaliszew)

- „O baśniach i baśniopisarzu” – konkurs dla uczniów klas III-VI SP (Filia Chwaliszew)
- „Wiedza o teatrze” – spotkanie dla uczniów szkoły podstawowej (Filia Chwaliszew)
- Rozstrzygnięcie konkursu mitologicznego „Mitomania” dla uczniów kl. VI szkoły podstawowej i klas gimnazjalnych (Filia Benice)
- Wystawy
  - ~ „Wśród książek dla młodzieży” (Filia Krotoszyn)
  - ~ „23-kwietnia Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich” (Filia Krotoszyn)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „O czym szumi wiklina?” – pokaz wyplatania koszyków, spotkanie regionalne (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Święto Polskiej Niezapominajki” – spotkanie regionalne (również w maju)
- „Światowy Dzień książki i Praw Autorskich” – prezentacja multimedialna dla uczniów z klas III i IV

Leszno

- Wystawy:
  - ~ „Salon Ilustratorów” – wystawa ilustracji dziecięcej towarzysząca Poznańskim Spotkaniom Targowym. Ekspozowane były prace 31. twórców („Galeria za Regałami”)
- Turniej recytatorski poświęcony poezji Jana Pawła II w VII rocznicę „Powrotu do domu ojca” – konkurs przeznaczony był dla uczniów szkół gimnazjalnych
- „Tajemnice Twierdzy Kłodzkiej” – spotkanie z Marcinem Brzezińskim
- „Biblioteka dla dużego i małego” – trzecia edycja akcji czytelniczej, której celem jest zaprezentowanie ciekawych nowości wydawniczych oraz pomoc w sprawnym wyszukiwaniu literatury
- W ramach Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich odbyło się spotkanie z Lechem Błażejem z Wilna, ilustratorem baśni dla dzieci

Lipno (pow. Leszno)

- „Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich” – zajęcia dla przedszkolaków

Luboń (pow. Poznań)

- „Kto się boi czarnego luda”, spektakl dla dzieci (od 3 lat) w wykonaniu Artura Romańskiego, aktora Teatru Animacji w Poznaniu
- Dyskusyjny Klub Książki (w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku, sekcja literacko-teatralno-biblioteczna): „Marlene” Angeliki Kuźniak
- „Cisza”, spektakl dla dzieci (od 3 lat) w wykonaniu Teatru Moralitet z Krakowa
- XII Wiosenny Turniej Szachowy

- „Zatrzymać czas” – spotkania w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku, sekcja literacko-teatralno-biblioteczna:
  - ~ ze Stanisławem Malepszakiem, laureatem nagrody Siewca Roku 2011 w dziedzinie kultury,
  - ~ z Barbarą Narłowską (również w maju)
- „Bądź eko” – warsztaty artystyczne dla dzieci w wieku 6-9 lat
- „Kwiatowe abstrakcje” – wernisaż malarstwa Agnieszki Mrowińskiej-Małyшек
- „Profilaktyka chorób nowotworowych” – spotkanie z Krzysztofem Rożnowskim
- Spotkania z dobrym kinem w Bibliotecznym Klubie Filmowym („Służące”, reż. Tate Taylor)
- „Asiunia” spotkanie autorskie z pisarką książek dla dzieci Joanną Papuzińską
- Spotkanie z cyklu „Świat na wyciągnięcie ręki: Tam, gdzie zatrzymał się czas”. O Wyspach Triobrianda opowiedział podróżnik Krzysztof Kryza

Łubowo (pow. Gniezno)

- „Pisanka wielkanocna” – konkurs
- Janusz Korczak – wystawa twórczości i najśłynniejszych cytatów pedagoga
- „Moja książeczka” – warsztaty dla klas 0 – wykonanie z dziećmi książeczek własnoręcznie ilustrowanych z wierszykiem o czytaniu

Nowy Tomyśl

- Klub Miłośników Podróży „Przez kontynenty”: „Motor, chłopiec i ja”; gość spotkania: Łukasz Wierzbicki
- Klub Małego Odkrywcy: „Odkrywamy tajemnice ptaków” – spotkanie z Waldemarem Lisieckim
- Klub Molików Książkowych: Iwona Chmielewska „Pamiętnik Blumki”
- Z cyklu Pisarz nas gości w świecie swojej twórczości: spotkanie z Krzysztofem Stelmarczykiem, autorem książki „Crom i uczeń czarnoksiężnika”
- Z cyklu Kulturowy zawrót głowy: „Muzyka i elektronika”. Goście spotkania: Krzysztof Kowalewski, Janek Adamczewski i Bartek Kucz
- Z cyklu Godziny dla rodziny: O wychowaniu dzieci wg Janusza Korczaka – zajęcia prowadzone przez Magdalenę Kędzię-Kluj
- Z cyklu Czwartkowe wieczory literacko-muzyczne: „Kalejdoskop’ja” – koncert promujący drugą płytę zespołu Karawana Eskimosów
- W bibliotecznej galerii: „Ptaszarnia”. Zagościły w niej prace: Egon Gruchalla-Węsierskiego, jego córki Bogumiły Rękoś, Edwarda Kupca, Malwiny Borowskiej, Waldemara Lisickiego oraz zbiory Krzysztofa Jandy. Gość wernisażu: Michał Kruszona, autor Kulturalnego atlasu ptaków

- W bibliotecznej galerii: wystawa fotografii Adama Polańskiego „Człowiek”
- „Kwiaciarnia” – promocja tomiku poezji Anny Muzyki-Walawender i towarzysząca jej wystawa fotografii Magdaleny Gibczyńskiej
- Promocja książki „Do zobaczenia za rok w Jerozolimie – Deportacje polskich Żydów w 1938 roku z Niemiec do Zbąszynia” autorstwa Izabeli Skórzyńskiej i Wojciecha Olejniczaka, połączona z projekcją 30-minutowego filmu dokumentalnego oraz wystawą prac „projektu zbąszyńskiego”
- Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci: „Książka słońcem malowana” – wystawa prac studentki WSPiA
- „Wesołe czytanki wielkanocnej pisanki” – dzieciom czytali uczniowie Zespołu Szkół Zawodowych i Licealnych im. dra Hologii
- Warsztaty detektywistyczne z Lassem i Mają prowadzone przez wydawnictwo „Zakamarki”

Oborniki

- Wystawa „Titanic – 100 rocznica tragedii na Atlantyku”
- Spotkanie autorskie z Krzysztofem Koziółkiem (autorem powieści kryminalnych)
- Powiatowy Konkurs Recytatorski poświęcony twórczości Wisławy Szymborskiej (dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych)
- Projekt Senior. Spotkanie z krajoznawcą Pawłem Mordalem
- Wieczór poetycko-muzyczny „Wiosenne przebudzenie”

Opatów (pow. Kępno)

- Wystawa książek o tematyce przyrodniczej dla dzieci (Filia Siemianice)

Opatówek (pow. Kalisz)

- Wystawa „Wielkopolska w grafice Władysława Kościelniaka”
- Wizyta dzieci ze Szkoły Podstawowej w Chełmcach – zapoznanie z biblioteką, oprowadzanie po Opatówku

Perzów (pow. Kępno)

- Udział w eliminacjach wojewódzkich 57. Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego (Centrum Kultury „Zamek” w Poznaniu)
- Udział sekcji wokalne działającej przy bibliotece w II Ogólnopolskim Festiwalu Pieśni i Piosenki Żydowskiej i Izraelskiej

Piaski (pow. Gostyń)

- Prezentacja Haliny Radoły pt. „Brazylia” – dla gimnazjalistów (Filia w Bodziewie)

Pleszew

- Wykład Elżbiety Koniecznej „Żywnienie seniora zdrowego i chorego” w ramach projektu „Seniorzy w bibliotece”
- Konkurs „Czytanie jest sztuką” pod hasłem „Dzieci dzieciom”

Pogorzela (pow. Gostyń)

- Prezentacja Haliny Radoły pt. „Brazylia” – dla gimnazjalistów

Poniec (pow. Gostyń)

- Wystawa „Ozdoby sekcji robótek ręcznych”
- Spotkanie z Romanem Pankiewiczem – „Islandia – trzeci żywioł” (Filia w Żytowiecku)

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „Quilling – zdobienie jajek” – warsztaty (Bucz)
- „Przemęcki dzwon” – przedstawienie dla klas I-VI i przedszkolaków (Przemęt)
- „Tajemnicza twórczość Mariusza Niemyckiego” – spotkanie autorskie (Bucz)

Przykona (pow. Turek)

- V Powiatowy Przegląd Twórczości Katolickiej

Rychtal (pow. Kępno)

- Kolorujemy pisanki – prace plastyczne dla dzieci oraz ich wystawa
- Krzyżówka wielkanocna – kultywowanie tradycji Świąt Wielkiej Nocy

Rydzyna (pow. Leszno)

- Ilustracje do książek Alfreda Szklarskiego – konkurs rysunkowy (Filia w Moraczewie)
- „Najpiękniej zaśpiewana piosenka” – konkurs muzyczny (Filia Moraczewo)
- „Najpiękniej recytuję wiersz” – konkurs recytatorski (Filia Moraczewo)

Turek

- Wystawy:
  - ~ Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich
  - ~ 30 lat działalności literackiej Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Turku
- „Biesiada Poetycka Turek 2012”:
  - ~ Rozstrzygnięcie XIII Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego im. Włodzimierza Pietrzaka
  - ~ Promocja antologii poetyckiej „Jutro będziemy poetami”

- ~ Kiermasz wydawnictw MiPBP
- Rozstrzygnięcie powiatowego konkursu „Mistrz Pięknego Czytania”
- Podsumowanie plebiscytu „Lista Przebojów Książkowych 2011 r.”
- Rozstrzygnięcie konkursu na prezentację multimedialną „Piękno krajobrazów Ziemi Turkowskiej” (Czytelnia Komputerowa i Zbiórów Multimedialnych)
- Zajęcia z elementami biblioterapii w Świetlicach Terapeutycznych, Środowiskowym Domu Samopomocy, Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym (Filia nr 2):
  - ~ Odpowiedzialny – kto to taki?
  - ~ Książka uczy, bawi, rozwija. O bibliotece, książce, czytelniku
  - ~ Ja jako czytelnik biblioteki
- Program 50+:
  - ~ „Książka czy film” – spotkanie ze Zbigniewem Masternakiem, pisarzem, scenarzystą
  - ~ „Poczucie własnej wartości” – zajęcia warsztatowe z psychologiem Anną Zawadką-Kwaśny

Witkowo (pow. Gniezno)

- Spotkanie autorskie z Magdą Omilianowicz
- „Czy rozwiążesz tę zagadkę” – turniej czytelniczy uczniów kl. III szkół podstawowych
- „Nie wiesz? Zapytaj w bibliotece” – konkurs plastyczny dla gimnazjalistów

Włoszakowice (pow. Leszno)

- „Pięknie recytujemy wiersze dla dzieci” – zakończenie gminnego konkursu recytatorskiego dla uczniów z klas I-III

Zduny (pow. Krotoszyn)

- „Kto nie był w Kenii – nie był w Afryce” – spotkanie połączone z prezentacją multimedialną (Zduny, Konarzew)
- Projekcje filmów: „Punam” i „Warsztat św. Mikołaja” w ramach ścieżki tematycznej „Biblioteka pełna filmu” realizowanej z Centrum Edukacji Obywatelskiej (Baszków)
- „Komu różę” – spotkanie z młodzieżą ze SOSW w Konarzewie z okazji Światowego Dnia Książki” (Konarzew)

Maj

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- „Majówka z Ojcem Świętym na Rynku” – wystawa książek o Janie Pawle II oraz krzyżówki i kolorowani dla dzieci – współpraca z Urzędem Miejskim i M-GOK
- „Tydzień Bibliotek” – lekcje edukacyjne, głośne czytanie, kolorowanki dla dzieci
- Przedstawienie teatralne „Urodziny Pana Kleksa” – dla dzieci
- Spotkanie z władzami samorządowymi z okazji Dnia Bibliotekarza oraz koncert Pauliny Wiatrowskiej
- Warsztaty decoupage dla dorosłych
- Konkurs wiedzy o piłce nożnej EURO 2012 dla uczniów szkół podstawowych
- Wystawa zdjęć pt. „Stare fotografie – zatrzymany czas; Ludzie, miejsca, wydarzenia – do roku 1945”
- Wystawa książek i gadżetów piłkarskich

Bralin (pow. Kępno)

- Spotkanie autorskie z Martą Fox

Brzeziny (pow. Kalisz)

- Drzwi otwarte Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki Publicznej
- Rozstrzygnięcie gminnego konkursu plastycznego ph „Kolorowy świat bajek Grzegorza Kasdepke”
- Spotkanie autorskie z pisarzem dla dzieci, autorem lektur szkolnych, scenarzystą programów telewizyjnych Grzegorzem Kasdepke. Uroczyste wręczenie nagród laureatom konkursu plastycznego
- „Noc z baśniami” w bibliotece – impreza czytelnicza połączona z głośnym czytaniem, konkursami i noclegiem uczniów klasy I z miejscowej szkoły podstawowej w Oddziale dla Dzieci

Chocz (pow. Pleszew)

- Pasowanie na czytelnika pierwszoklasistów połączone z konkursem plastycznym „Mój ulubiony bohater literacki”
- „Co to jest FAS? Jak mogę uchronić przed nim moje dziecko?” – spotkania z gimnazjalistami dotyczące alkoholowego zespołu płodowego

Czarniejewo (pow. Gniezno)

- „Bajkowy tor przeszkód” – impreza sportowo-literacka dla dzieci 5-letnich
- Konkurs Szybkiego Czytania dla dzieci z kl. III
- Spotkanie autorskie ze Szczepanem Kropaczewskim

- Noc Bibliotek – impreza nocna dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym
- „Witamy w bibliotece” – spotkanie z dziećmi w wieku przedszkolnym w Żydowie

Dobrzyca (pow. Pleszew)

- Moja biblioteka – pogadanka nt. zasad korzystania z biblioteki publicznej dla uczniów szkoły podstawowej
- Jestem jak bohater – do którego bohatera literackiego porównałbyś swoje rodzeństwo – mini konkursy
- „Dla mamy” – zajęcia plastyczne dla najmłodszych, wykonywanie laurek dla mam
- Internet dla każdego – nauka korzystania z Internetu dla dorosłych użytkowników
- X Edycja Regionalnego Konkursu Wiedzy „Ziemia dobrzycka moja mała ojczyzna” ph. „Moja miejscowość, moja gmina, moja mała ojczyzna”

Gniezno

- „A to Gniezno właśnie... było pierwszą stolicą” – cykl imprez zorganizowanych w ramach IX Ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek i Królewskiego Festiwalu Artystycznego:
  - ~ „Poranna gazeta Bolesława Chrobrego” – warsztaty literackie dla młodzieży gimnazjalnej
  - ~ „Nieustający Konkurs Czytelniczy” – finał konkursu
  - ~ „Wizyta na gnieźnieńskim dworze królewskim” – impreza dla najmłodszych czytelników
  - ~ „A gdyby ktoś pytał to i król w Gnieźnie czytał” – impreza czytelnicza dla dorosłych czytelników
  - ~ „Zostań królem” – warsztaty literackie dla dzieci
  - ~ „Uśmiechnij się mieszkasz w Gnieźnie – impreza dla przedszkolaków
  - ~ „Moje Miasto Gniezno” – wernisaż wystawy prac plastycznych połączony z podsumowaniem projektu pt. „Moje Miasto, Mój Region” zrealizowanego z Przedszkolem nr 13 „Gniazdo Orłąt” w Gnieźnie
- „Zużyte baterie i co dalej?” – wystawa prac plastycznych uczestników VII edycji Powiatowego Konkursu Ekologicznego dla Uczniów z Niepełnosprawnością Intelektualną

Gołuchów (pow. Pleszew)

- Cykl spotkań z przedszkolakami „Poznajemy Bibliotekę Publiczną” – mini warsztaty plastyczne (Oddział Dla Dzieci)
- Spotkania autorskie z Anną Onichimowską (Oddział Dla Dzieci, Filia Kocielna Wieś)

- Konkurs literacko-plastyczny na reklamę swojej ulubionej książki dla kl. IV-VI (Filia Tursko)

Gostyń

- Podsumowanie konkursu ankietowego „Maria Kownacka dzieciom”
- „Biblioteka ciągle w grze” – zajęcia związane z grami stolikowymi przeprowadzone dla dzieci przez członków Klubu „Kopuła Zapomnienia”
- Spotkanie z władzami samorządowymi miasta i gminy oraz powiatu gostyńskiego z okazji Dnia Bibliotekarza dla bibliotekarzy i emerytów uświetnione spektaklami w wykonaniu dzieci z Przedszkola nr 7
- Spotkanie międzypokoleniowe z Panem Kleksem w wykonaniu aktora – Piotra Witonia przy współpracy z Towarzystwem Przyjaciół Gostyńskiej Biblioteki Publicznej i Gostyńskim Uniwersytem Trzeciego Wieku
- Spektakl Teatru Moralitet z Krakowa pt. „La dolce vita” dla młodzieży gimnazjalnej
- Spotkanie autorskie z Wojciechem Kuczukiem dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych
- Udział w „Gostyńskiej Nocy z Muzyką” w ramach Nocy Muzeów – Prezentacja „Biskupizna”, wystawy : „Biskupizna w literaturze, muzyce i sztuce”, „Młodzi Biskupianie” , Występy Zespołu Instrumentalno-Tanecznego „Młodzi Biskupianie” z Zespołu Szkół w Starej Krobi” oraz Kapeli Dudziarskiej , gawędy o strojach, instrumentach muzycznych i o ziemi biskupińskiej
- Warsztaty komiksu z Michałem Słomka
- Warsztaty badania potrzeb czytelniczych dla bibliotekarzy z powiatów gostyńskiego i rawickiego

Grzegorzew (pow. Koło)

- Warsztaty z filcowania dla mieszkańców – prowadzenie Marta Libiszowska
- Podsumowanie „Kursu obsługi komputera” – wręczenie certyfikatów

Kalisz

- „Odjazdowy Bibliotekarz” – rajd rowerowy bibliotekarzy i przyjaciół książki (MBP)
- Warsztaty poświęcone komiksowi – dla uczestników konkursu na komiks: „Bibliostory – wypromuj swoją ulubioną bibliotekę”; organizator: WBPiCAK w Poznaniu
- „Jak powstaje książka” – zajęcia z przysposobienia czytelniczego dla przedszkolaków (Filia nr 1, Oddział dla dzieci)
- „Ilustracje do książek Marii Konopnickiej” – zajęcia z przysposobienia czytelniczego (Filia nr 2)

- Wystawy:
  - ~ „Modrzejewska w Żegocinie” – wystawa prezentowana w Ośrodku Kultury w Żegocinie
  - ~ „Tworzymy Książki o Zdrojku” w ramach kampanii: Mamo, tato wolę wodę – wystawa dziecięcych prac plastycznych (Filia nr 1, Oddział dla dzieci)
  - ~ „Pozwólmy ludziom być szczęśliwymi według ich własnego uznania” w 100. rocznicę śmierci Bolesława Prusa” (Filia nr 2)
  - ~ „100. rocznica śmierci Bolesława Prusa” (Filia nr 3 i nr 16)
  - ~ „Kalisz w czterech porach roku” – wystawa fotograficzna w ramach obchodów Święta Miasta (Filia nr 5)

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- Spotkanie autorskie z Jolantą Nowak-Węklarową
- Organizacja wycieczki interakcyjno-krajoznawczej do Ustronia Morskiego i Kołobrzegu dla członków Stowarzyszenia „Promyk”

Kłecko (pow. Gniezno)

- „Czerwień to miłość, Biel czyste serce – piękne są nasze barwy ojczyste” – wystawa przygotowana na Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej
- Tydzień Bibliotek:
  - ~ kiermasz książek
  - ~ konkurs plastyczny dla dzieci na wykonanie zakładki do książki
  - ~ „Śpiąca Królowna” – spektakl w wykonaniu aktorów Teatru Art-Re
  - ~ „Biblioteka ciągle w grze” – wystawa pamiątek z archiwum biblioteki
- Święto Uchwalenia Konstytucji 3 Maja – wystawa książek i informacji

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- Z wizytą w bibliotece – spotkania z przedszkolakami
- Teatrzyk „Przygody Pinokia” – przedstawienie dla najmłodszych

Koło

- Wystawa „221. rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja”
- Warsztaty tworzenia komiksu – prowadzone przez Dorotę i Zbigniewa Kasprzak
- Kolski Dzień Bibliotekarza z udziałem bibliotekarzy z bibliotek gminnych, szkolnych i pedagogicznej, emerytowanych bibliotekarzy oraz zaproszonych gości – przedstawienie w wykonaniu uczniów Szkoły Podstawowej nr 1, pod kierunkiem Anny Tomczyk (bibliotekarki) pt. „Galeria bibliotekarzy”
- Spotkania autorskie z Tanyą Valko, Dariuszem Matysiakiem – promocja książki „Koło czasu” oraz z Marią Ulatowską

- Filia dla dzieci:
  - ~ Spotkania z Dariuszem Rekoszem pt. „Magia słowa”
  - ~ Pasowanie na czytelnika uczniów klas I Szkoły Podstawowej nr 3, w programie również występ Środowiskowego Domu Samopomocy w Kole pt. „Brzechwa, Tuwim”
  - ~ Impreza plenerowa: „Książka jest niczym ogród, który można włożyć do kieszeni”
  - ~ Pokaz multimedialny: „Klasztor Ojców Bernardynów w Kole” – prowadził Krzysztof Witkowski, dyrektor Muzeum Technik Ceramicznych w Kole
  - ~ Konkurs plastyczny: „Ptaki cudaki” we współpracy ze Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym w Kole oraz wystawa pokonkursowa
  - ~ Konkurs plastyczny: „Nowe oblicze Maciusia”, w ramach obchodów Roku Korczakowskiego oraz wystawa pokonkursowa

Koźmin Wielkopolski (pow. Krotoszyn)

- IX Ogólnopolski Tydzień Bibliotek pod hasłem „Biblioteka ciągle w grze”:
  - ~ Wystawa fotografii „Podróże po wschodniej Europie” i spotkanie z autorką Joanną Rychlik w cyklu „Czytam i nie tylko...”
  - ~ Spotkanie autorskie Tomasza Szweda połączone z promocją książki „Klinika Małych Zwierząt w Leśnej Górcie” dla dzieci ze szkoły podstawowej
  - ~ „W magicznym świecie wierszy Jana Brzechwy i Juliana Tuwima” – cykl spotkań z 4- i 5-latkami z Przedszkola „Parkowe Skrzaty” w Koźminie Wlkp.
- XVII finał Konkursu wiedzy o Ziemi Koźmińskiej w dwóch kategoriach wiekowych:
  - ~ dla uczniów szkół podstawowych – tematem konkursu były „Wybrane wioski gminy Koźmin Wlkp. Część 3.”
  - ~ dla uczniów gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych – „780 lat pierwszej wzmianki historycznej o Koźminie”

Krobia (pow. Gostyń)

- Parada Żywej Książki – (przemarsz ulicami miasta poprzebieranych dzieci z ulotkami reklamującymi bibliotekę)
- „Parkowe czytania” – cotygodniowe godzinne czytanie książek w parku miejskim

Krotoszyn

- „Dalej w drogę. Łatwe i tanie podróżowanie po Europie i okolicach” – spotkanie z Tadeuszem Chudeckim, podróżnikiem, reżyserem i aktorem. Nadanie tytułu Honorowego Czytelnika dla długoletnich czytelników (także Oddział dla dzieci i młodzieży)
- VI Powiatowy Dzień Bibliotekarza i Bibliotek – „Nowoczesne formy pracy i zarządzania biblioteką naukową z wykorzystaniem Systemu RFID” – wykład Danuty Wańka
- Projekt „O finansach... w bibliotece” – pierwsze spotkanie dla seniorów
- Klub Miłośników Książki dla Dorosłych – rozmowy nt. książki M. Kalicińskiej „Zwyczajny facet”
- Rajd rowerowy „Odjazdowy Bibliotekarz” (filie biblioteczne)
- Wystawa: „ASTRA W GRZE”
- Oddział dla dzieci i młodzieży:
  - ~ Akcja „MAMO! TATO! ZAPISZ MNIE DO BIBLIOTEKI!”. Wszystkie dzieci w wieku 0-6 lat, które zapisały się do biblioteki otrzymały w prezencie książkę (bajeczkę) w ramach akcji „Cała Polska Czyta Dzieciom” (we wszystkich filiach bibliotecznych)
  - ~ Spotkanie z dziećmi z przedszkola Kubuś Puchatek – zajęcia na temat gazet dziecięcych, pokaz nowości książkowych
  - ~ Czytać i grać można wszędzie – spotkanie z przedstawicielami Krotoszyńskiego Klubu Sportowego Astra
  - ~ Czytanie dzieciom – głośne czytanie przez znanych ludzi z Krotoszyzna, podsumowanie konkursu plastycznego ph. „Najładniejsza kartka wielkanocna” oraz wręczenie nagród
  - ~ Biblioteczka mądrego wychowania dla rodziców i dzieci – spotkanie ph. „Warzywa smaczne witaminy”
- Klub Świata Ciekawych ŚDS: Muzyka dawna w murach biblioteki – Zespół Muzyki Dawnej Artifex
- Ważne sprawy małych ludzi – Przedszkole nr 7
- Dzieci – dzieciom: „Na wędrownkę” – spotkanie turystyczne
- „Zwycięska marchewka” – warzywa, smaczne, zdrowe i kolorowe; czytanie wierszy Jana Brzechwy „Na straganie”, Juliana Tuwima (Filia Kobierno)
- Konkurs dla mieszkańców Orpiszewa: „Moja wieś w obiektywie aparatu fotograficznego” (Filia Orpiszew)
- Głośne czytanie fragmentów książki Janusza Korczaka „Józki, Jaśki, Franki”. Dyskusja z dziećmi nt. „Jak się bawić i żartować, by nie zrobić nikomu przykrości” (Filia Orpiszew)

- „Z książką na rowerze” – przeprowadzenie rajdu rowerowego do Jutrosina dla dzieci połączone z poznaniem legend i historii tej miejscowości (Filia Biadki)
- „Biblioteka jako miejsce atrakcyjne dla dzieci” – konkurs dla uczniów klas 0-III szkoły podstawowej oraz wystawa (Filia Chwaliszew)
- „Biblioteka ciągle w grze” – spotkanie z piłkarzem Klubu Sportowego Astra Krotoszyn dla uczniów szkoły podstawowej i oddziału przedszkolnego (Filia Chwaliszew)
- Zabawa z chustą Klanzy (Filia Benice)
- „W niezwykłym świecie książek” – działania popularyzujące czytelnictwo wśród najmłodszych (Filia Benice)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Odjazdowy bibliotekarz”, „Kochaj las, bo w lesie znajdziesz radość” – wycieczki rowerowe do Luboni i Trzebani (Filia w Pawłowicach)
- Spotkanie autorskie z Krystyną Gryś (Filia w Pawłowicach)
- „Noc w Bibliotece” ph. „Noc gotowania – przepisy stare i nowe” (Filia w Pawłowicach)
- „Twórczość Marii Konopnickiej” – konkurs czytelniczy dla dzieci (Filia w Garzynie)
- Spotkanie autorskie dla dzieci z Andrzejem Grabowskim
- „Noc w Bibliotece” – „Salon piękności w książce i nie tylko”

Leszno

- Wystawy:
  - ~ „Portret Wojska Polskiego” – pokonkursowa wystawa prac plastycznych nagrodzonych i wyróżnionych w konkursie organizowanym przez Leszczyńskie Stowarzyszenie Dzieciom Niepełnosprawnym („Galeria Recto Verso”)
  - ~ Wystawa ilustracji Romualda Bogaczyka do zbioru bajek Kazimierza Malickiego i Zygmunta Rutkowskiego „O krasnoludkach, Jagusi i siedmiu zaklętych rycerzach” („Galeria za Regałami”)

Tydzień Bibliotek ph. „Biblioteka ciągle w grze”:

- Dzień Bibliotekarza i Bibliotek (Ratusz):
  - ~ Wręczenie Nagrody im. Heleny Śmigielskiej, którą otrzymał Krzysztof Taciak z Leszna
  - ~ Wręczenie Nagrody Liścia Miłorzębu za najlepiej wydaną w ubiegłym roku publikację, którą otrzymało wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistycznej im. Króla Stanisława Leszczyńskiego w Lesznie za publikację „Albumu X-lecia WSH” oraz tomiku wierszy Eleonory i Ryszarda Biberstajna „Zadanie domowe”

- ~ „Mówimy gwarą” – występ dzieci i młodzieży z Bukówca Górnego pod kierunkiem Zofii Dragan”
- „Noc Bibliotek”. W programie:
  - ~ „Noc z Euro” – uczniowie szkół podstawowych nr 4, 7, 10, 12 zmierzili się w konkurencjach sportowych i umysłowych związanych z tematem „EURO 2012”.
  - ~ „Noc Detektywów” – dzieci klas I-II wzięły udział w zabawach detektywistycznych, m.in. tropieniu śladów, rozwiązywaniu tajemnic, pobieraniu odcisków
- Dyskusyjny Klub Książki: Robert Makłowicz „Café Museum” i Grażyna Jagielska „Paskuda”
- Warsztaty komiksowe „Biblio Story – wypromuj swoją ulubioną bibliotekę” przygotowujące młodzież szkół ponadgimnazjalnych do udziału w konkursie pod tym samym tytułem organizowanym przez WBPICAK. Zajęcia poprowadził Michał Słomka

Lipno (pow. Leszno)

- „Śpiąca Królowna – spektakl dla przedszkolaków w wykonaniu aktorów z teatru Art-Re z Krakowa (Filia w Wilkowicach)

Luboń (pow. Poznań)

- „Legenda o smoku wawelskim”, spektakl dla dzieci (od 3 lat) w wykonaniu Teatru Art-Re z Krakowa
- „Z górki na pazurki” spotkanie autorskie z Zofią Beszczyńską, pisarką książek dla dzieci
- „Koń na receptę” spotkanie autorskie z Agatą Widzowską-Pasiak, pisarką książek dla dzieci
- „Turniej sportowy” – spektakl dla dzieci (od 3 lat) w wykonaniu Teatru Frajda z Torunia
- Dyskusyjny Klub Książki (w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku, sekcja literacko-teatralno-biblioteczna): „Orchidea” – Irek Grin, Gaja Grzegorzewska, Marcin Świetlicki
- „...tajemnicze ścieżki Zawrocia...” spotkanie autorskie z pisarką Hanną Kowalewską
- „Relaks wśród kwiatów” – wernisaż malarstwa Bożeny Fibik-Beim. Dedykacja muzyczna: Julia Piwowska (piano)
- Spotkania z dobrym kinem w Bibliotecznym Klubie Filmowym („W ciemności”, reż. Agnieszka Holland)
- „Straszy czy koi? Terapeutyczna funkcja literatury dla dzieci” – wykład Domicylii Sierszchuły (WBPICAK) na temat literatury dziecięcej (spotkanie

w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku, sekcja literacko-teatralno-biblioteczna)

- Z cyklu „Świat na wyciągnięcie ręki: Szczęśliwa wioska bengalska” – spotkanie z podróżnikiem Dariuszem Rusinem

Łubowo (pow. Gniezno)

- „Trzy świnki” – teatryk dla dzieci
- „Uzależnienia od Internetu” – w wykonaniu Teatru Moralitet z Krakowa
- XVI Lednicka Wiosna Poetycka – turniej młodych poetów; w programie także zwiedzanie wystawy „Józef Ignacy Kraszewski”

Niechanowo (pow. Gniezno)

- „Dolczewita” – sztuka o uzależnieniach Teatru Moralitet z Krakowa
- Spotkanie autorskie z Anną Onichimowską
- Konkurs ortograficzny o „Pióro Wójta Gminy” z okazji Dni Niechanowa

Nowy Tomyśl

„Biblioteka ciągle w grze”:

- Klub Miłośników Podróży „Przez kontynenty”: „Cejlon – perła Oceanu Indyjskiego”. Gość: Jacek Jakubowski, podróżnik, pasjonat wypraw trampinowych
- Dyskusyjny Klub Filmowy 16: „Służące”, reż. Tate Taylor
- Z cyklu Czwartkowe wieczory literacko-muzyczne: „Co w sercu mam...” – ballady i romanse w wykonaniu rosyjskiej piosenkarki Fainy Nikolas
- Z cyklu Kulturowy zawrót głowy: „Poezja, proza i punk-rock” – spotkanie z udziałem tzw. „autorów zbuntowanych”. Goście spotkania: Piotr Stróżyński, Dariusz Papież, Sara Antczak i Grzegorz Kmita Patyczak
- „Futbol w zasięgu ręki” – wystawa pamiątek z kolekcji fanów piłki nożnej: Ryszarda Rostkowskiego i Mariusza Wróblewskiego. Gość wieczoru: Mirosław Okoński, legenda Lecha Poznań
- Majówka z książką z udziałem: Agaty Widzowskiej-Pasiak – autorki książek dla dzieci, Ewy Rakowskiej – animatorki zabaw oraz plastyków: Aleksandry Antoniewicz-Kaszczyńskiej i Edwarda Kupca (Oddział dla Dzieci)
- Literackie gry uliczne (Oddział dla Dzieci)
- „Impresja letniego wieczoru” – spektakl w wykonaniu Izabelli Tarasiuk i Janusza Andrzejewskiego, aktorów Sceny z bliska
- Rozmowy o... z ks. Adamem Bonieckim
- IX Powiatowe Forum Bibliotekarzy
- Porozmawiajmy o wychowaniu dzieci: Słowa, które dyscyplinują. Organizatorzy: Magdalena Kędzia-Kluj i Marek Nyckowiak

Oborniki

- Wystawa obrazów Mariusza Strykowskiego
- „Zobaczyć więcej” – wystawa fotografii Stanisława Czajkowskiego
- Tydzień Bibliotek. „Kot w bajce i w baśni” – cykl imprez dla dzieci
- I Obornicki Maj z Poezją:
  - ~ „Podróże do piękniejszej strony świata” – spotkanie autorskie z Andrzejem Grabowskim
  - ~ „Miłość dla dwojga” – spotkanie z Jolantą Nowak Węklarową i Piotrem Szczepańskim
  - ~ Święto poezji dla dzieci – najpiękniejsze wiersze dla dzieci czytają Barbara Zielińska i Marta Józefczyk
  - ~ Koncert dla Matki – wieczór poetycko-muzyczny
- Biblio Story – warsztaty dla młodzieży prowadzone przez Michała Słomkę

Opatów (pow. Kępno)

- Pokaz policyjny dla dzieci z przedszkola i klasy „0” (Filia Łęka Opatowska)
- Pokaz strażacki połączony z głośnym czytaniem książki pt.: „Jak Wojtek został strażakiem” Czesława Janczarskiego dla dzieci z przedszkola, klasy „0” oraz klasy I szkoły podstawowej (Filia Łęka Opatowska)
- Pokaz umiejętności psa policyjnego dla dzieci z przedszkola, klasy „0” i klasy III szkoły podstawowej (Filia Łęka Opatowska)
- Wystawa „Majówka z książką”

Opatówek (pow. Kalisz)

- Jak powstaje książka? – lekcja biblioteczna dla dzieci ze Szkoły Podstawowej w Sierzchowie i Cieni Drugiej
- Wernisaż wystawy Czesława Wosia „Ziemia Kaliska w rysunku, grafice, ekslibrisie”

Perzów (pow. Kępno)

- „Pszczółka Kaja i przyjaciele” – spektakle teatralne krakowskiego studia „Duet” dla dzieci z przedszkoli w Turkowach i Słupii
- „Noc Bibliotek” pod hasłem „Słowo pisane w muzykę ubrane” – prezentacja poezji, która była inspiracją dla muzyków

Pleszew

- Wykład policjantów Moniki Lis-Rybarczyk i Witolda Woźniaka na temat „Bezpieczeństwo w sieci”
- Zajęcia dla młodzieży: „Obróbka materiałów wideo – wstęp do efektów specjalnych”
- Warsztaty na temat tworzenia komiksów

- Wykład Tomasza Mizerkiewicza na temat humoru we współczesnej literaturze polskiej
- Warsztaty „Tajniki fotografii otworkowej – camera obscura”
- Spotkanie autorskie z Anną Onichimowską
- „Zagraj w piłkę w Bibliotece” – konkurs czytelniczy (Filia Kuczków)
- „Ulubiona książka gimnazjalisty” – konkurs oratorski
- „Bo dzieci są najważniejsze” – spotkanie poświęcone Januszowi Korczakowi (Filia w Taczanowie)

Pogorzela (pow. Gostyń)

- Spotkanie z Janem Rosikiem, autorem książki „Okrakiem na rycze” – dla dorosłych

Poniec (pow. Gostyń)

- Prezentacja Haliny Radoły pt. „Brazylia” – dla gimnazjalistów
- Wystawa: „Majowe święto książki i bibliotek”

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „Piękna kolorowa Wyspa Konwaliowa” – konkurs plastyczny (Kaszczor)
- „Cudze znanie a swoje zachwalanie” – konkurs wiedzy o gminie (Przemęt)
- „Rozgrzewka przed EURO 2012” – zajęcia komputerowe (Kaszczor)
- „Podróże po literaturze z Marią Nienartowicz” – spotkanie autorskie

Rozdrażew (pow. Krotoszyn)

- Spotkanie autorskie z Krzysztofem Petkiem dla gimnazjalistów z ZSP w Rozdrażewie i Nowej Wsi
- Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki – rozmowy on-line przez skypa z Małgorzatą Gutowską-Adamczyk, autorką książek „13 poprzeczna”, „Wystarczy, że jesteś”, „Cukiernia Pod Amorem”
- W ramach Partnerstwa: GBP, RO PTMA i Publiczne Przedszkole w Rozdrażewie – zorganizowano obserwacje Wenus dla dzieci i rodziców
- Rajd rowerowy po gminie w ramach akcji „Odjazdowy Bibliotekarz”
- Spotkanie Klubu Czytających Rodzin: czytanie bajek, zabawy z dziećmi – spotkanie integracyjne

Rychtal (pow. Kępno)

- Tydzień Bibliotek: quizy, zagadki literackie, konkursy czytelnicze
- „Mój bohater książkowy” – konkurs plastyczny

Rydzyna (pow. Leszno)

- „Dzieci z różnych stron świata”, „Dzień Dziecka” – konkursy rysunkowe (Filia w Moraczewie)
- „Majowy krajobraz” – zajęcia plastyczne (Filia w Moraczewie)

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- Wystawy:
  - ~ „Biblioteka ciągle w grze”
  - ~ „Urszula Kozłowska i jej dzieła”
  - ~ „Moje miasto”
- Spotkanie autorskie z Urszulą Kozłowską
- Spotkanie „Cała Polska czyta dzieciom” – książki dla sześciolatków ufundowane przez burmistrza

Święciechowa (pow. Leszno)

- Spotkanie autorskie dla dzieci z Andrzejem Grabowskim
- Konkurs literacki dla dzieci

Turek

- „Nie trafiać w próżnię czyli dlaczego warto badać potrzeby mieszkańców?
  - warsztaty prowadzone przez instruktorów WBPiCAK w Poznaniu: Annę Sabiło i Justynę Stoltmann-Prędką
- Tydzień Bibliotek (Czytelnia dla dzieci i młodzieży):
  - ~ Spotkanie z Jarosławem Klonowskim
  - ~ Zajęcia plastyczne „Przygotowujemy maskotkę na EURO 2012”
  - ~ Spotkanie autorskie z Kaliną Jerzykowską
  - ~ Cykl spotkań „Pamiętamy o Korczaku”
- Dzień Dziecka z Biblioteką (Czytelnia dla dzieci i młodzieży)
- Warsztaty dziennikarskie dla redaktorów gazetek szkolnych
- Warsztaty literacko-plastyczne „Jak tworzyć komiks” – Dorota Kasprzak (Czytelnia dla dzieci i młodzieży)
- Program 50+:
  - ~ „Potencjał i ograniczenia, radości i smutki kobiecości i męskości trzeciego wieku” – wykład Marii Cichockiej
  - ~ Szukamy oznak wiosny – wycieczka, lekcja przyrodnicza w Nadleśnictwie Turek
- Zajęcia z elementami biblioterapii w Świetlicach Terapeutycznych, Środowiskowym Domu Samopomocy, Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym (Filia nr 2):
  - ~ Książka w życiu pomaga
  - ~ Na tropie własnych uczuć
  - ~ Kochamy nasze mamy
  - ~ Moja rodzina, mój świat
- Wystawy:
  - ~ Władysław Reymont w 145. rocznicę urodzin
  - ~ Dzień Bibliotekarza i Bibliotek 2012

Witkowo (pow. Gniezno)

- „Nie wiesz? Zapytaj w bibliotece” – wystawa prac plastycznych
- Spotkanie autorskie z Anną Onichimowską dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych
- Spotkanie autorskie z Ewą Nowak dla uczniów klas II gimnazjalnych

Włoszakowice (pow. Leszno)

- Spotkanie autorskie dla dzieci z Andrzejem Grabowskim (Filia w Krzycku Wielkim)

Zduny (pow. Krotoszyn)

- „Gdzie niedźwiedź myje zajączki” – spotkanie autorskie z Bolesławem Grobelnym (Zduny, Baszków, Konarzew)
- Noc bibliotek – „Kto nie był w Kenii – nie był w Afryce” – spotkanie połączone z prezentacją multimedialną i występ uczniów Państwowej Szkoły Muzycznej w Krotoszynie (Baszków)
- Wystawa rękodzielnictwa mieszkańców Domu Pomocy Społecznej w Baszkowie (Baszków)
- „Przyrodniczy raj na Oceanie Indyjskim” – spotkanie połączone z prezentacją multimedialną i opowieściami Andrzeja Aleksandrzaka (Zduny)
- „O finansach w bibliotece” – kurs (Zduny)
- Konkurs pięknego czytania dla uczniów klas IV-V – czytanie utworów Janusza Korczaka – Króla dzieci (Zduny)
- „Dzieci Januszowi Korczakowi” – konkurs recytatorski (Zduny)
- „Legenda o smoku wawelskim” – spektakl teatralny (Zduny, Baszków, Konarzew)

C. WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA I CENTRUM
ANIMACJI KULTURY NA ŁAMACH PRASY

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2012, nr 52, s. 23

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: wystawa z cyklu Wojewódzki Przegląd Wystaw Fotograficznych 2011 roku: „Człowiek i jego pasje”.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2012, nr 64, s. 23

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: spotkanie „Seryjni poeci” promujące książki wydawane przez WBPiCAK w Poznaniu.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2012, nr 70, s. 24

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: „Wielkopolskie Porównania Filmowe” – przegląd konkursowy, warsztaty filmowe; wernisaże wystaw fotograficznych „Drzewa” i „Nadwarciańskie plenery”.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2012, nr 76, s. 31

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: wystawy fotografii „Drzewa” i „Nadwarciańskie plenery” – zaprezentowana w Golinie.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2012, nr 82, s. 27

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: prezentacja portalu Region Wielkopolska w ramach programu „Senior na szlaku”; wystawy fotografii „Drzewa” i „Nadwarciańskie plenery” – zaprezentowana w Golinie.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2012, nr 87, s. 24

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: wystawy fotografii „Drzewa” i „Nadwarciańskie plenery” – zaprezentowana w Golinie; Wojewódzki Przegląd Wystaw fotograficznych 2011 roku: „Obiektywni” – prace środowiska kaliskiego; wycieczka „Szlakiem zjaw i duchów” w ramach cyklu „Wielkopolska bez tajemnic”.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2012, nr 93, s. 24

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: Wojewódzki Przegląd Wystaw Fotograficznych 2011 roku: „Obiektywni” – prace środowiska kaliskiego; wycieczka „Szlakiem zjaw i duchów” w ramach cyklu „Wielkopolska bez tajemnic”; spotkanie „Seryjni poeci” promujące tomiki poetyckie wydawane przez WBPiCAK w Poznaniu: „Czerwie” Joanny Oparek, „Post” Bartosza Sadulskiego, „Wybór wiersza” Jerzego Jarniewicza.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2012, nr 103, s. 23

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu: Wielkopolski Dzień Bibliotekarza; Wojewódzki Przegląd

Wystaw Fotograficznych 2011 roku: „Portret” – XVI Ogólnopolski Konkurs Fotografii Trzcianka; Święto Ulicy Prusa – czyli Bolesław Prus w gości prosi.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2012, nr 109, s. 27
Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: Święto Ulicy Prusa – czyli Bolesław Prus w gości prosi.

DZIECKO na zdjęciu // Polska Głos Wielkop. – 2012, nr 127, dod. Pa-
saż Poznański s. 1, 3

Otwarcie pokonkursowej wystawy VIII Międzynarodowego Biennale Fotografii artystycznej „Dziecko” w siedzibie WBPICAK w Poznaniu.

FOTOGRAFIA to masowa rozrywka / Władysław Nielipiński; rozm. przepr. Han-
na Danel // Gaz. Kościńska. – 2012, nr 11, s. 6

Fotografia we współczesnym świecie i sposoby upowszechniania wiedzy z tej dziedziny. Konsultacje dla amatorów fotografii w Centrum Kultury w Śmiglu.

FOTOGRAFIA w terapii – podsumowanie działań na rzecz osób niepełno-
sprawnych intelektualnie na terenie Wielkopolski (w latach 2003-2011) / Matyl-
da Pachowicz // W: Interdyscyplinarność i wielowymiarowość oddziaływań
w pracy z osobami niepełnosprawnymi : konferencja / pod. red. Doroty Prysak.
– Cieszyn : Wydawnictwo Arka, [2012]. – S. 34

Konferencja zorganizowana przez Zakład Pedagogiki Specjalnej Uniwersy-
tetu Śląskiego w Katowicach. M.in. o warsztatach fotograficznych dla osób nie-
pełnosprawnych.

KRÓLEWSKA ucztą / Mianowski Jerzy // Głos Wągrowiecki. – 2012,
nr 10, s. 8

Wystawa fotografii „Oaza wolności” w Miejskim Domu Kultury w Wągrowcu.
M.in. o serii „Fotografowie Wielkopolski” wydawanej przez WBPICAK w Pozna-
niu.

MŁODZI za kamerą / RJ // Monitor Wielkop. – 2012, nr 4, s. 7

XXIV Wielkopolskie Porównania Filmowe zorganizowane przez WBPICAK
w Poznaniu.

NAGRODZONE poezje / RJ // Monitor Wielkop. – 2012, nr 6, s. 11

Tomik poezji Macieja Roberta „Collegium Anatomicum” wydany przez WBPICAK w Poznaniu nagrodzony w konkursie literackim organizowanym przez Polskie Towarzystwo Wydawców Książek.

NIEWIDZIALNY jak Paweł / (maj) // Głos Wągrowiecki. – 2012, nr 17, s. 7

Wystawa fotografii Pawła Szotta w Miejskim Domu Kultury w Wągrowcu. M.in. o książce „Być niewidzialnym” opublikowanej w ramach serii „Fotografie Wielkopolski” wydawanej przez WBPICAK i konkursach „Wielkopolska Press Photo” oraz „Moja Wielkopolska” organizowanych przez bibliotekę.

O POZNANIU? Najlepsze książki! : konkurs o Nagrodę im. Józefa Łukaszewicza / Jan Gładysiak // I K S . – 2012, nr 4, s. 87

Publikacja „Poznań poetów (1989-2010)” pod red. Piotra Śliwińskiego wydana przez WBPICAK w Poznaniu wśród nagrodzonych książek.

POZNAJ „Seryjnych poetów” i ich nieseryjne wiersze / MAZ // Polska Głos Wielkop. – 2012, nr 124, s. 17

Spotkanie z cyklu „Seryjni poeci” z udziałem Bianki Rolando, Kamili Pawluś, Romana Bromboszcza i Macieja Woźniaka, autorów tomików wydanych przez WBPICAK w Poznaniu.

PRUSA? To nie tam, gdzie Czecha i Rusa / Ludmiła Anannikova // Gaz. Wybor. – Poznań. – 2012, nr 109, dod. Co Jest Grane, s. 8-10

WBPICAK organizatorem Świąta Ulicy Prusa.

REGION w obiektywie / RJ // Monitor Wielkop. – 2012, nr 4, s. 7

Ogłoszenie konkursów fotografii organizowanych przez WBPICAK w Poznaniu: „Moja Wielkopolska” i „Wielkopolska Press Photo”.

SERYJNI poeci w Zamku / ELKA // Polska Głos Wielkop. – 2012, nr 124, s. 4

Spotkanie z cyklu „Seryjni poeci” z udziałem autorów tomików wydanych przez WBPICAK w Poznaniu.

WIELKOPOLANIE w parku Wilsona : folklor / MAZ // Polska Głos Wielkop. – 2012, nr 127, dod. Pasaż Poznański s. 9

Jubileusz 50-lecia powstania i działalność Zespołu Folklorystycznego Wielkopole.

WIELKOPOLSKA Press Photo / Władysław Nielipiński // N a s z e J e ż y c e . – 2012, nr 3, s. 6

Ogłoszenie 13. edycji konkursu fotografii.

WIELKOPOLSKIE Porównania Filmowe : Porównania na plus / (s) // N a s z e J e ż y c e . – 2012, nr 5, s. 7

Przegląd twórczości i warsztaty filmowe oraz ogłoszenie laureatów. Impreza zorganizowana m.in. przez WBPiCAK w Poznaniu.

Z WIZYTĄ u Prusa : impreza na Jeżycach / VIS // G a z . W y b o r . – P o - z n a ń . – 2012, nr 111, s. 1

WBPiCAK w Poznaniu organizatorem święta pod hasłem „Bolesław Prus w gości prosi”.

V. KRONIKA

A. Polskie nagrody i wyróżnienia

- **Nagrodę Poetycką Silesius** 2012 otrzymali: *Marcin Świetlicki* za całokształt twórczości; *Eugeniusz Tkaczyszyn-Dycki* za tom roku „Imię i znanie” oraz *Tomasz Bąk* za tomik „Kanada” (debiut), wydany przez WBPiCAK w Poznaniu.
- **Nagrodę im. Józefa Łukaszewicza** w 2012 roku otrzymali: *Wojciech Makowiecki*, redaktor publikacji „W stronę miasta kreatywnego. Sztuka Poznania 1986-2011”; *Leon Rosadziński* za „Ginące rzemiosło. Śladami poznańskich introligatorów” oraz *Piotr Śliwiński* za antologię „Poznań poetów (1989-2010)” wydaną przez WBPiCAK w Poznaniu
- **Nagrodę Poznańskiego Przeglądu Nowości Wydawniczych** – Wiosna 2012 otrzymali: *Wojciech Jagielski* za książkę „Wypalanie traw” [Kraków : Znak]; *Zdzisław Schubert*, red. albumu „Plakat musi śpiewać” [Poznań : Muzeum Narodowe] oraz *Jan Sowa* za książkę „Fantomowe ciało króla. Peryferyjne zmagania z nowoczesną formą” [Kraków : Universitas]

B. Międzynarodowe nagrody i wyróżnienia

- **Nagrodę Principe de Asturias** [księcia Asturii] 2012 otrzymał *Philip Roth*, pisarz amerykański

C. Zmarli

- **Czesław Michniak** (25.03.2012), pisarz i dziennikarz, związany z poznańskim środowiskiem literackim
- **Carlos Fuentes** (15.05.2012), meksykański pisarz, eseista, dramaturg i publicysta
- **Ray Bradbury** (5.06.2012), pisarz amerykański, twórca fantastyki
- **Stefan Stuligrosz** (15.06.2012), twórca i dyrygent Chóru Chłopięcego i Męskiego Filharmonii Poznańskiej „Poznańskie Słowiki”, kompozytor, pedagog, rektor Akademii Muzycznej w Poznaniu